

YENİ ÇAĞ

- SBKP-nin XXIII. Kongresi birlik bayrağını yükseltti
- **M. Pankin:** Sovyetler Birliği ve gelişen ülkeler
- **M. Diop:** Senegal'da siyasi partiler

KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİNDE

Amerikan komünistleri barış ve kalkınma savaşına öncülük ediyorlar

GELİŞEN ÜLKELERİN MESELELERİ

Sovyetler Birliği ile gelişme yoluna yeni giren ülkeler arasında iktisadi işbirliği

KAPİTALİST ÜLKELERDE POLİTİK OLAYLAR

Finlanda da parlâmento seçimleri

ÖZEL SAYFALARIMIZ

ÇKP-nin XIII. Kongresinde
TKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Yakub Demir
yoldaşın selâmlama konuşması

6 (24)

Haziran

1966

B A R I Ş V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

B u s a y ı d a :

Yakub Demir

Türkiye Komünist Partisi **Merkez Komitesi Birinci Sekreteri**

Gus Hall

Birleşik Amerika Komünist Partisi Yöneticilerinden

TÜSTAV

SBKP-nin XXIII. Kongresi birlik bayrağını daha da yükseltti

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin XXIII. Kongresi 29 Mart – 8 Nisan günlerinde Moskova'da yapıldı. Kongre SBKP Merkez Komitesi'nin L. Brejnev yoldaş tarafından sunulan faaliyet raporunu müzakere etti. Merkez Komitesinin gerek politik ve pratik faaliyetini, gerekse raporda yer alan teklifleri ve belirtilen sonuçları tasvip etti. Başbakan A. Kosigin tarafından sunulan ve Sovyetler Birliği halk ekonomisinin 1966–70 yılları gelişmesini öngören yeni beş yıllık plânın direktiflerini gözden geçirerek onayladı. SBKP tüzüğünde bazı değişiklikler yaptı. Partinin yeni yönetim organlarını seçti.

SBKP XXIII. Kongresi, partinin politik, ekonomik, ideolojik faaliyetlerini ve örgütleme işlerini gözden geçirdi. Sovyet halkının kahramanca çalışmalarına değer biçti. Yeni beşyıllık plân süresince iç politika ve ekonomik faaliyette ana yönlerin, partinin ve devletin dış politika hattının neler olacağını elbirliği ile tesbit etti.

Kongre'nin çalışmalarına 86 ülkenin Marksçı-Leninci partilerini, keza milli-demokratik ve sol-sosyalist partilerini temsil eden heyetler de katıldılar. Bu misafir heyetlerin Kongre çalışmalarına büyük hizmetleri oldu. Bu cümleden olarak, 67 kardeş partinin temsilcileri Kongre kürsüsünden konuşmalar yaptılar, 21 partinin Kongreyi selâmlama konuşmaları da basında yayımlandı. Kongrede bütün rapor ve konuşmaların ortak yönü olarak gürliyen ses, sosyalist topluluğun ve dünya komünist hareketinin birliğini sağlamlaştırma çağrısı oldu. Gerek SBKP-nin faaliyet raporunda, gerekse misafir temsilcilerin konuşmalarında, anlaşmazlıkların giderilmesi

ve bütün anti-emperyalist güçlerin sınıksız birleşmesi zorunluğu üzerinde önemle duruldu. Kongre çalışmalarına yabancı heyetlerin katılması devrimci proleter dayanışmasının parlak bir belirtisi oldu ve komünistlerle bütün devrimci güçleri kopmaz kardeşlik ve dostluk bağlarının birleştirdiğini bir kere daha gösterdi.

Kürsüde söz alan ve Kongreyi selâmlıyan yabancı misafirler, halkların komünizmin zaferi uğrındaki savaşında SBKP-nin muazzam hizmetlerini, Lenin Partisinin devrim dâvasına ve proleter enternasyonalizmine sonsuz sadakatini belirttiler. Bu sözcüler, XXIII. Kongrenin milletlerarası önemi hakkında, dünya devrimci sürecinin gelişmesi sorunu üzerinde kendi partilerinin görüşlerini ortaya koydular; barış, halkların gerçek milli özgürlüğü, demokrasi ve sosyalizm savaşının en önemli problemleri üzerinde fikir yürüttüler.

Delegeler ve misafir temsilciler, Kongre kürsüsünde ve bütün dünya önünde Amerikan emperyalizmini şiddetle yerdiler; Birleşik Amerikanın Viyetnamda giriştiği saldırıların derhal durdurulmasını ve bütün işgalci kuvvetlerin ülkeyi terketmesini ısrarla istediler. Birleşik Amerikanın Viyetnam saldırısı konusunda Kongrece kabul edilen Deklârasyon'da, «Viyetnam halkına karşı giriştikleri yüzkızartıcı harbi «eskalasyon» politikasıyla yaymağa çabalıyan saldırganların, kahraman Viyetnam halkının gittikçe artan direnişiyle, Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist dost ve kardeşlerinin bu halkı daha büyük ölçüde desteklemeleriyle karşılaşacakları» belirtildi.

Dergimizde, bu sayıdan itibaren, SBKP XXIII. Kongresi ile ilgili materyaller, yani Kongre'de temsil edilen partiler adına yapılan konuşmalardan özetler ve Kongre'nin çalışmaları sırasında yazı kurulumuza gönderilen makaleler yayımlamağa başlıyoruz.

Vladislav Gomulka yoldaşın selâmlama konuşması

(Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri)

Sovyet halklarının komünizme doğru tarihsel yürüyüşünde önder kılavuzu olan Partinizin XXIII. Kongresi, yalnız sizin büyük ülkenizin politik hayatı bakımından değil, taşıdığı milletlerarası önem bakımından da dikkate değer bir olaydır. Bu Kongre, bütün milletlerarası işçi hareketinin, milli kurtuluş güçlerinin ve bütün ülkeler kamuoyunun dikkatini üzerine çekmiş bulunuyor.

Tarihsel fırtınalarla yüklü, devrimci dönüşümlerle dolu ve nice ülkeler haklarının artık yeni, sosyalist düzeni kurdular, eski sömürgecilik sisteminin çöktüğü, Asya, Lâtin Amerika ve Afrika halklarının ise bağımsız hayat özlemiyse uyandıkları ve nihayet barış ve savaş sorununun nice halklar için ölüm-kalım davası haline geldiği çağımızda, Sovyetler Birliği, insanlığın tüm kurtuluşçu, sosyalist ve barışçı atılımlarının örnek savaşçısı ve kalesidir (*Alkışlar*).

XXIII. Kongreniz, milletlerarası gerginliğin büyük ölçüde arttığı bir devreye raslıyor. Sizinle beraber, yeryüzünde bütün barıştan yana olanlarla beraber, biz de, kapitalizmin dünya jandarmalığı rolünü yükümlenen Birleşik Amerikanın saldırganlık politikasından, Viyetnam halkına karşı giriştiği «pis harbi» şiddetlendirmesinden, Viyetnam Demokratik Cumhuriyetini bombardıman etmesinden ve dünyanın diğer kesimlerinde bağımsızlık ve ilerilik hareketlerine karşı silâhlı müdahaleye yeltenmesinden endişe duy-maktayız.

Kaba kuvvet politikası, diğer devletlerin iç işlerine silâhlı müdahale politikası, artık milletlerarası ilişkilerde uygulanan metodlar defterinden silinmelidir. Bugün bütün dünya kamuoyu için artık apaçık olan gerçek şudur ki, Viyetnam meselesini bombayla, Napalm ile, terörle çözme denemesi suya düşmeğe mahkûmdur (*Devamlı alkışlar*).

Partimiz ve Polonya halkı kardeş Viyetnam halkı ile dayanışma halinde-dir. Öteki sosyalist ülkelerle beraber, Polonya da, savaşan Viyetnama mânevi ve maddi yardımda bulunmuştur ve bu yardımına devam edecektir (*Coşkun alkışlar*).

Bugünkü milletlerarası durum, bütün sosyalist güçlerin, sosyalist sisteme dahil bütün ülkelerin ve keza bütün komünist ve işçi partilerinin milletlerarası alanda emperyalizme karşı savaşta her zamankinden daha tutkun bir birlik ve dayanışma halinde olmalarını gerektiriyor (*Coşkun alkışlar*).

Bu birlik, geçmişte olduğu gibi, bugün de bizim çalışmalarımızda, barışçı çabalarımızda başarının ana şartı, sosyalist sistem devletlerinin milletlerarası alanda olayların gidişi üzerindeki eylem ve etkilerinin başlıca kuvvet desteği olmakta devam ediyor.

Şimdi bu birliği etrafında kurmamız gereken orta yerdeki mesele, Viyetnam Demokratik Cumhuriyetini savunmak için yardımda ve eylemde elele vermemizdir; Viyetnam halkına yöneltilen Amerikan saldırısını geriletmek için savaşan güçlere yardımda bütün sosyalist güçlerin, komünist ve işçi partilerinin hareket birliğidir.

Partimiz, Brejnev yoldaşın raporunda ifade edilen ve bütün anti-emperyalist güçlerin, yani dünyada bir yeni harbi önleme, barışı sağlamlaştıırma ve halkların egemenliğine saygı gösterme mücadelesi veren yüce cephenin birliği yararına elden geleni yapmaktaki kesin azmi selâmlamakta ve doğrulamaktadır (*Coşkun alkışlar*).

Avrupada barışı teminat altına alma mücadelesi cephesinin karşısındaki başlıca engel, Alman Federal Cumhuriyetinin saldırgan politikasıdır. Batı Almanya soğuk harp politikası güttüğünü, geçenlerde sosyalist ülkeler hükümetleri de dahil olmak üzere, diğer devletler hükümetlerine gönderdiği nota ile bir kere daha ortaya koymuştur.

Polonya'nın şimdiki Batı sınırlarının revize edilmesinde direnen ve Almanyanın birleştirilmesi gibi ikiyüzlü şiarlar perdesi ardında, gerçekte barışsever Demokratik Alman devletini ortadan kaldırma emeli besleyen Bon hükümeti barış dâvası için gayet tehlikeli bir politika yürütmektedir. Ve bu politika sözümona barışçı hiçbir lâfazanlıkla gizlenemez.

Partimiz, Alman meselesi hakkında ve Avrupada barışçı ilişkilerin sağlamaştırılması konusunda Brejnef yoldaşın raporunda belirtilen tutumla tamamen hemfikirdir (*Coşkun alkışlar*).

Avrupada barışı savunmak, Batı Alman militaristlerinin eline doğrudan doğruya veya dolaylı yoldan nükleer silâh verilmesi denemelerine kesinlikle karşıkoymamızı, aynı zamanda Alman Demokratik Cumhuriyetinin egemenlik haklarını azimle savunmamızı gerektirmektedir (*Sürekli alkışlar*).

Sosyalizm kuvvetleri, milli kurtuluş hareketi güçleri ve bütün ülkelerde barıştan yana olanlar, emperyalizmin saldırgan tertiplerini – bu tertiplere nerede girilirse girilsin – önleyebilecek durumdadırlar. Bunu sağlayabilmek için gerekli olan, hareket birliğidir; ayırıcı olan her şeyi bir kenara bırakmaktır ve çağımızın yüce anti-emperyalist cephesinde birleştirici olan unsuru ön plâna almaktır. Sosyalist ülkeler ve bütün milletlerarası komünist hareketi böyle bir hareket birliği için gerekli ideolojik plâtforma sahiptirler. Bu plâtförm 1957 Deklârasyonu ve 81 partinin 1960 Bildiri'sidir.

Bizim partimiz de, SBKP ve öteki kardeş partiler gibi, hareketimizin bu tarihsel belgelerinin prensip temeli üzerindedir ve bunları tereddütsüz savunmaktadır (*Alkışlar*).

Değerli yoldaşlar!

Bütün dünya emekçileri Sovyet ülkesinin komünizmi kurmaktaki başarılarını derin bir ilgiyle izlemektedir. XXIII. Kongrenizin gündeminde olan yeni beşyillik plân direktifleri bu başarıların yeni ve konkre bir kısmıdır. Bu direktifler, halkın refahını yükseltmede ve Sovyet ülkesinin ekonomik gücünü, yani bütün Sosyalist devletler topluluğunun temeli olan gücü sağlamaştırmada yeni ve daha yüksek tempoları öngörmektedir.

Yurdunuzun uzay araştırmaları ve uzayın fethi alanında elde ettiği öncü başarıları derin bir takdirle selâmlarız. Dünyada sosyalist devrimin üstün geldiği ilk devletin evlâtlarının ilk uzay yolculuğunu yapmaları, Ay'a ilk SSCB armasını çakmaları ve kendi roketleriyle öteki gezegenlere ilkin onların varmaları çok büyük bir anlam taşımaktadır (*Alkışlar*).

Halklarımız, bütün dünyada emekçi yığınları ve ilericiler, Sovyet ülkesinin her alandaki başarılarıyla öğünmektedirler.

Kongrenizin müzakere edeceği beşyıllık plân direktiflerinin bizim memleketimiz için de dolaysız ve olağanüstü bir önemi vardır. Çok yönlü ekonomik işbirliği halinde olduğumuz Sovyetler Birliğinin başarılı ekonomik gelişmesi bizim ekonomik ilerlememizde de önemli bir etkidir. Partimiz, Polonya-Sovyet ekonomik işbirliğine büyük bir önem vermekte, ve bu işbirliğine Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'miz çerçevesi içinde öteki sosyalist ülkelerle ekonomik ilişkilerimizin organik bir parçası gözüyle bakmaktadır.

Sosyalist sistem ülkeleri arasında gittikçe canlanan ticaret ilişkileri, üretimde kooperatifleşme ve sanayide ihtisaslaşma, elbirliğiyle yatırımlar gerçekleştirme ve teknik-ilmi tedbirleri elbirliğiyle uygulama her sosyalist ülkenin gelişmesinde rol oynayan önemli etkenlerdir. Şüphe yok ki, sosyalist ülkelerin daha da dinamik gelişmesini sağlamak için bu işbirliğinin artırılması, rasyonel işbölümünün gerçekleştirilmesi, ülkelerimiz arasındaki ekonomik bağların kuvvetlendirilmesi, teknik ve ilmi ilerleme alanında daha sıkı bir elbirliği ve karşılıklı yardımlaşma olması gerekmektedir.

Partizin ile partimiz arasında hayatın her alanında sıkı bağlar, kardeşçe dayanışma ve işbirliği vardır. Halklarımızı bir bayrak altında toplayan derin dostluk ve birlik memleketlerimiz işçi sınıfının yürüttüğü mücadelenin devrimci geleneklerinin ürünüdür. Bu dostluk ve birlik faşist istilâcılara karşı savaşımızın ateş hatlarında pekleşmiş ve savaş sonrası yirmi yılın kardeşçe işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma süreci içinde olgunlaşmıştır (*Alkışlar*). Bizler bu dostluk ve birliğe olan karşılıklı inanç ve güvenimizi, geçen yıl, aramızdaki dostluk, karşılıklı yardım ve işbirliği anlaşmasını yenileyerek belirtmiş bulunuyoruz. Polonyanın Oder-Nis sınırının dokunulmazlığını garantileyen, ülkelerimiz ve halklarımız arasındaki sarsılmaz kardeş dostluğu ve işbirliğini doğrulayan bu anlaşma, aynı zamanda Avrupada barış ve güvenliğin sağlanmasında çözümleyici bir etkidir (*Alkışlar*).

Bugün bizleri, milletlerarası politikanın düğümlendiği bütün meselelerdeki görüş ve tutum beraberliğimiz, ortak fikirlerimizden ve bütün eylemlerimizde yolumuzu aydınlatan Marksçı-Leninci öğretime doğan amaçlarımız ve emellerimizdeki tutkun ve sarsılmaz beraberliğimiz birleştirmektedir.

Valter Ulbriht yoldaşın selâmlama konuşması

(Alman Birleşik Sosyalist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri)

Bu Kongre ve alacağı kararların, inanıyoruz ki, yalnız Sovyetler Birliğinin bundan sonraki gelişmesi bakımından değil, dünyada kuvvetler dengesinin sosyalizm yararına değişmesi bakımından da büyük önemi olacak-

tır. Biz, SBKP Merkez Komitesinin faaliyet raporunda belirtilen prensip hükümleriyle tamamen hemfikiriz.

Birleşik Amerika emperyalistlerinin, hürriyet uğrunda kahramanca savaşan Viyetnam halkına karşı giriştikleri barbarca saldırı, dikkat merkezinde barışın teminat altına alınması, insan kültürünün geliştirilmesi ve halklar arasında barışçı işbirliği gibi büyük problemlerin bulunduğu bu Kongre'nin çalışmaları üzerinde de belirli bir etki yapmaktadır. Biz burada, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin ve bütün Sovyet halkının, kardeş komünist ve işçi partilerinin ve sosyalist devletlerin, Viyetnam halkı ve onun kahramanca savaşı ile kardeşçe dayanışmalarının parlak ifadesini görmektediriz (*Alkışlar*).

Biliyoruz ki, bu dayanışma sadece sözden ibaret değildir. Ve biz, kardeş Viyetnam halkına proleter enternasyonalizmi ruhunda bunca önemli yardımlarda bulunan Sovyetler Birliğine teşekkür ederiz (*Alkışlar*). Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine, bütün sosyalist ülkeler ve bütün komünist ve işçi partileri arasında işbirliğini sağlamlaştırma yönündeki sabırlı çabalarından ötürü de minnettarız. Bu işbirliği, emperyalist saldırılarını bertaraf etmek ve yüce ortak dâvamızı zafere ulaştırmak için son derece lüzumludur. Biz bu çabaları her bakımdan destekliyoruz (*Alkışlar*).

Milletlerarası gerginliği azaltma işi, her şeyden önce, bütün devletlerin atom silâhını şu veya bu şekil altında yaymamakta ve yeraltı nükleer denemelerini de yasaklamakta bir anlaşmaya varmalarını gerektirmektedir. Zira, Batı Alman Federal Cumhuriyeti hükümetinin silâhlanması ve intikamcı bir politika gütmesi sonucu olarak, Avrupada barış ve güvenliği tehdit eden ciddi bir tehlike ortaya çıkmıştır. Bundan ötürü, biz, Avrupa güvenliği için bir anlaşmaya varma çabalarını selâmlıyoruz. Kaldı ki, işaret ettiğimiz tehlikeyi, Birleşik Amerika emperyalizminin Batı Alman emperyalizmiyle Nato Paktı çerçevesinde mevcut askeri ittifakı da bir kat daha arttırmaktadır. Şuna da dikkatinizi çekmek isterim ki, Vaşington-Bon mihverli Batı Avrupa kapitalist devletlerini de tehdit etmektedir. Netekim, bu devletlerden bazıları daha gerçekçi bir politikaya yönelmekte, Birleşik Amerika emperyalistlerine ve onların baş olduğu Nato'ya körükörüne bağımlılıktan kurtulmaya çalışmaktadırlar.

Partimiz, Milli Cephe'miz ve bütün Demokratik Alman Cumhuriyeti halkı, Batı Alman militaristlerinin intikamcı niyet ve plânlarından Sovyet halkının duyduğu endişeyi iyi anlamaktadır. Alman-faşist istilâcılara karşı savaşta sayısız kurbanlar vermiş olan Sovyet halkı ve Avrupa memleketleri anti-faşistleri nihayet Almanyanın bir daha harp ocağı olmamasını istiyorlar. Bunun sağlanması için de, bugün iki Alman devletinin var olduğu tarihsel gerçeğine dayanan barışçı bir kararla Almanyanın silâhsızlandırılması, tarafsız hale getirilmesi ve Avrupa güvenliğinin teminat altına alınması gerekmektedir.

XXIII. Kongre, ekonomi, sosyalist demokrasi ve kültür alanlarında yeni problemleri çözmek amacıyla Marksizm-Leninizmi yaratıcı şekilde daha da geliştirmenin örneğidir. Bu problemler halen objektif olarak olgunlaşmıştır ve sosyalist ülkeler partilerinin önünde durmaktadır. Bu bakımdan, burada, XXIII. Kongre'de, ilmi temel üzerinde merkezileştirilmiş yönetim ve plânlama ile, yığınların en geniş ölçüde yaratıcı girişimlerini yayma arasında birlik; politika, ekonomi ve kültür arasında sağlam birlik ve kopmaz bir bağ kurma meselesinin ele alınmış olmasına büyük bir önem vermekteyiz.

Sovyetler Birliği Komünist Partisinin başardığı bu büyük işin bütün sosyalist ülkeler için önemi vardır. Biz sosyalist halk ekonomisini plânlama ve yönetmede yeni ekonomik sistemi ne kadar kavrayıp yerleştirebilirsek, ülkelerimiz arasında işbirliği ve işbölümü de o ölçüde gelişecektir.

Alman Birleşik Sosyalist Partisi, sosyalist devletler arasında ekonomide ve ilmi-teknik alanda kooperatifleşmeyi kestirme ve dinamik olarak geliştirmenin lüzumu hakkındaki hükümle tamamen hemfikirdir.

Biz Demokratik Alman Cumhuriyetinde, ilmin, üretim gücü olarak birleşik (tek elden) yönetimine geçmiş bulunuyoruz. Plânlama ve yönetimde yeni ekonomik sistemi uygulanma, bizim plânlı ekonomik gelişmemizin daha tutarlı olmasını sağladı. Bundan başka, çabalarımızın etkinliği, olumlu sonuçları, Sovyetler Birliği ile bütün beşyillığı kapsamak üzere bağladığımız ticaret anlaşmasından büyük ölçüde kuvvet almaktadır. Bu anlaşma gereğince aramızdaki mal alışverişi, dünyada iki devlet arasında imzalanmış her ticaret anlaşmasının hacmini aşmaktadır.

Aramızdaki dostluk, karşılıklı yardım ve işbirliği anlaşmamıza dayanarak, biz yalnız ekonomik ilişkilerimizi değil, politik ve ideolojik işbirliğimizi de daha yüksek bir basamağa çıkarmaya başlamış bulunuyoruz. Böylelikle, partilerimiz, devletlerimiz ve haklarımız arasındaki kardeşlik ilişkilerini daha da geliştirme ve ortak dâvamızda savaşçı birliğimizi daha da sağlamlaştırma olanakları yaratılmıştır.

Valdek Roşe yoldaşın selâmlama konuşması

(Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri)

Lenin'in partisinin kongreleri, memleketinizde olduğu gibi, bütün dünyada da milletlerarası büyük önem taşıyan olaylar olarak karşılanıyor. XXIII. Kongreniz, tarihte ilk sosyalist devrimin ellinci yıldönümü arifesinde yapıldığından ötürü ayrıca özel bir önem taşımaktadır. Bu yarım yüzyıl boyunca partilerimiz arasındaki dostluk ve işbirliği son derece sağlam ve yıkılmaz olmuştur *(Alkışlar)*.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi ve ondan sonra Sovyetler Birliğinde sosyalizmi kurma tecrübesi, işçi sınıfının bu işi başarabilecek, yani insanın insanı sömürmesine son verildiği ve her şeyin insanların mutluluğu için yapıldığı toplumu kurabilecek yetenekte olduğunu parlak bir surette ispat etmiştir.

Sizin başarılarınızın milletlerarası işçi ve demokrasi hareketi için büyük önemi vardır (*Alkışlar*).

Sovyetler Birliğinin bütün gücünün barış ve halkların bağımsızlığı hizmetinde oluşu, bütün dünyanın emekçilerini ve dürüst insanlarını bilhassa sevindirmektedir. Fransız halkı, Sovyetler Birliği hükümetine ve halkına, bir dünya nükleer savaşını bertaraf etme, milletlerarası gerginliği azaltma, silâhlanma yarışına son verme, bütün devletlerin bağımsızlığına ve egemenliğine saygı temeli üzerinde gerçekten barış içinde yanyana yaşamayı gerçekleştirme yolundaki sebatlı mücadelenizden ötürü minnettardır.

Fransız halkı, emperyalist saldırganlık politikasına ve halkların içişlerine müdahaleye karşı savaşan Asya, Afrika, Lâtin Amerika halklarına, özellikle kahraman Viyetnam halkına, bütün milli kurtuluş hareketine güçlü bir destek olmasından ötürü de Sovyetler Birliğine minnettardır (*Alkışlar*).

Son zamanların olayları ve özellikle Taşkent buluşmasıyla ilgili olarak Sovyetler Birliğinin oynadığı olumlu rolün yankıları, Sovyet ülkesinin otoritesinin, barış ve milli bağımsızlık mücadelesinde güttüğü politikayla sağladığı itibarın bütün dünyada nasıl alabildiğine arttığını göstermiştir.

Fransız komünistleri de sizleri örnek tutarak Fransız halkının mutluluğu için savaşmaktadır.

Memleketimiz içinde çetin bir ekonomik ve politik anlaşmazlıklar, çelişmeler devresi yaşıyor; grevlerin ve gösterilerin sayısı artıyor. Politik tutumun değiştirilmesi, yani kişi iktidarı rejimine son verilmesi ve sosyal ilerleme politikası izlenmesine imkân verecek gerçek demokrasinin kurulması için mücadeleye katılan emekçiler ve demokratlar gittikçe çoğalıyor.

Bu koşullar içinde Fransız Komünist Partisinin ana ödevi, kapitalist tekellerin egemenliğine ebediyen son vermek amacıyla işçi sınıfı içinde tam birliğe ulaşmak ve bütün demokratik, ilerici güçlerle elbirliğini sağlamaktır.

Fransız Komünist Partisi, barışın ve Fransanın menfaatlerinin savunulmasında kendisine düşen sorumu tamamiyle kavramaktadır. Partimiz, gerçek milli bağımsızlık ve barış içinde yanyana yaşama politikası güdülmesi ve bu politikanın, devamlı barışı sağlama, halkları dayanılmaz askeri masrafların yükünden kurtarma amacına yöneltilmesi için savaşıyor.

Biz memleketimize dayatılan Amerikan diktasına, bunun yol açabileceği ve açtığı maceraların büyük tehlikesine daha başlangıçta dikkati çekerek karşıkoymduk. Biz askeri bloklara son vermenin, bütün Avrupa devletlerinin güvenliğini ve barışı sağlama yolunda, milletlerarası gerginliği azaltmak için en hayırlı sonuçları verebileceği fikrini desteklemekteyiz.

Kanaatimizce, sosyalist ülkelerle de, diğer bütün ülkelerle olduğu gibi, işbirliği politikası uygulamak Fransanın yararınadır.

Dünyada kuvvetler dengesinin sosyalizm yararına değişmesi ve emperyalistler arasında çelişmelerin keskinleşmesi, Fransız hükümetinin, memleketimizi Amerikan vesayetinden kurtarmak ve milletlerarası işbirliği konusunda daha gerçekçi bir politikaya geçmek üzere tedbirler olması sonucunu doğurmuştur.

İşte bundan ötürü, General De Gol, Atlantik Paktı'na hâlâ sadakatten söz etse de, Fransanın bu askeri teşkilâtton çıkmasına karar vermiştir.

Biz, kişi iktidarı rejimine kesinlikle karşı olduğumuzu belirtmekle beraber, temel gerekçeleri ne olursa olsun, gerçekleştirilmesinde daima ısrar ettiğimiz barışın ve milli bağımsızlığın sağlanmasına yönelik her tedbiri desteklemekteyiz (*Alkışlar*).

Fransız Cumhuriyeti Başkanı'nın Haziran ayında Sovyetler Birliğini ziyaret edeceği haberini de, bütün Fransız halkı ile beraber biz de büyük bir memnuniyetle karşılamış bulunuyoruz.

Fransa ile Sovyetler Birliği arasında ekonomi, kültür, politika alanlarında iyi ilişkiler kurulması her iki halkın menfaatlerine uygun olduğu gibi, Avrupada güvenliğin ve bütün dünyada barışın da yararınadır.

Biz De Gol dış politikasının diğer bazı yönlerine karşı savaşı do elden bırakmıyoruz. Bu cümleden olarak, en boшта, Fransanın güvenliğini sağlamaya hiçbir yararı olmayacak ve atom silâhlarının yayılmasına yol açacak olan vurucu ortak atom gücü kurma fikrine karşı mücadele etmekteyiz.

İşte, memleketimizde, diğer demokratik partilerle beraber, Fransız atom sanayiinin barışçı raylara oturtulması, Fransanın da Silâhsızlanma Konferansı'na katılması, nükleer silâhları yaymaktan kaçınması, nükleer denemeleri yasaklama anlaşmasını imzalaması, silâhsızlanmada genel kontrol fikrine yanaşması için mücadele etmemizin sebebi budur.

Biz, aynı zamanda, Batı Almanyada militarizmin ayağa kaldırılmasına karşı, onun atom silâhına yaklaştırılmasına karşı, Almanyanın şimdiki sınırlarının korunması, Avrupa güvenliği için örgütlenmenin sağlanması ve Demokratik Alman Cumhuriyetinin tanınması için de savaşılmaktadır.

Fransız Komünist Partisi barış için mücadeleye böylesine büyük önem vermektedir, zira milletlerarası durumun gerginleşmesine göz yummak imkânsızdır.

Gitgide büyüyen güçlüklerle karşılaşsalar bile, emperyalistler ve en boшта Amerikan emperyalistleri, kaba kuvvete başvurarak, halkların bağımsızlık ve ilerilik yolundaki hareketini durdurmaya çalışıyorlar. Gerek Asyada, gerek Afrikada, gerekse Lâtin Amerikada halkların içişlerine kabaca karışıyorlar.

Birleşik Amerikanın Viyetnama karşı giriştiği barbarca saldırı, Fransız halkı do dahil, bütün halklar tarafından protesto edilmektedir. Viyet-

namda ve nice memleketlerde yüzbinlerce emekçinin, demokratların ve barış taraftarlarının katıldıkları sayısız protesto gösterileri yapılmaktadır.

Müsaadenizle, Kongrenizin kürsüsünden, Fransız komünistlerinin, şanlı Viyetnam Emekçi Partisi ve Güney Viyetnam'ın kahraman Milli Kurtuluş Cephesi ile tam dayanışma halinde olduklarını bir daha belirtmek isterim (*Coşkun alkışlar*).

Amerikan emperyalistlerinin, saldırganlık politikası yürütürken, bir yandan dünya komünist hareketindeki anlaşmazlıklara bel bağladıkları bilinmektedir. Önemli olan, barıştan ve milli bağımsızlıktan yana bütün güçlerin, yiğitçe savaştan Viyetnam halkını aktif olarak desteklemeleri ve elbirliği ile hareket etmeleridir (*Alkışlar*). İşte bundan ötürü de, bütün sosyalist ülkelerin, bütün komünist ve işçi partilerinin, Viyetnam halkına yardımda çabalarını birleştirmeleri gerekmektedir (*Sürekli alkışlar*).

Biz, komünist ve işçi partilerinin başınabuyruk olmalarından yanayız. Zira bu partilerin, güdecekleri politikayı kendi ülkelerinin konkre şartlarına ve kendi durumlarının özelliklerine göre tesbit etmeleri lâzımdır.

Bununla beraber, emperyalizme karşı, barış, milli bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm ve komünizm uğrunda savaştan üstün gelebilmek için, bütün dünya komünist hareketinin Marksist-Leninist prensiplere dayanan ortak bir genel hatta sahip olması gerektiği kanısındayız (*Alkışlar*). Değerli ve unutulmaz yoldaşımız Moris Terez'in defalarca belirttiği gibi, bizim partimizin açık tutumu budur (*Alkışlar*).

Biz, 1957 Deklârasyon'u ve 1960 Bildiri'sinde yazılı esas prensipleri savunma yönünde Sovyetler Birliği Komünist Partisinin sebatlı ve bilgece tutumunu, harcadığı çabaları son derece takdir ediyoruz.

Ayrıca, komünist ve işçi partileri arasında, karşılarına çıkan yeni problemleri incelemeye ve elbirliği ile çalışmayı genişletmeye imkân verecek bağların ve temasların her şekil altında geliştirilmesine de büyük bir önem vermekteyiz. Bu türlü karşılaşmaların ve fikir değiş tokuşunun, komünist partilerinin yeni bir milletlerarası toplantı yapmalarına elverecek şartları olgunlaştırmaya da yardım edeceği kanısındayız ve yardım etmesini istemekteyiz.

Değerli yoldaşlar!

Partinizin XXIII. Kongresinin, ülkenizde komünizmi kurma çalışmalarına, halklar arasında barışı koruma çabalarına büyük ölçüde hizmet edeceğine, milli kurtuluş hareketinin yeni başarılar sağlamasına yardım edeceğine inancımız tamdır.

Kongreniz, bütün sosyalizm taraftarlarının, uğrunda savaştıkları dâvanın yenilmezliğine güvenlerini bir kat daha arttıracaktır (*Alkışlar*).

Yanoş Kadar yoldaşın selâmlama konuşması

(Macaristan Sosyal-İşçi Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri)

Sovyet halkı, insanlığın önünde yol açarak, sayısız büyük güçlükleri yenerek varmayı öngördüğü hedeflere doğru ilerlemekte, komünist toplumu kurmaktadır. Sovyetler Birliğinin muazzam başarıları bütün ilerici insanlık tarafından layık olduğu en büyük takdirle karşılanmaktadır. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin XX ve XXII. Kongreleri, yürüdüğü bu tarihsel yolda işaret flâmaları idi. Çalışmalarında büyük başarılar dilediğimiz şimdiki XXIII. Kongrenin de yeni hamlelerin başlangıcı ve esin kaynağı olacağı şüphesizdir.

Yoldaşlar!

Bu Kongre birleşik bir milletlerarası durumda toplanıyor. Emperyalizm tarihsel ömrünü tamamlamakta, dünya sosyalist sisteminin sahip olduğu gücün, halkların kurtuluş savaşının, komünist partilerinin ve ilerici hareketlerin dünyamızdaki etkisi ise durmadan artmaktadır. Bunun yanı sıra, milletlerarası durumun gerginleştiğini görmekteyiz. Zira emperyalistler sonlarının yaklaştığını sezmekte ve saldırgan faaliyetlerini arttırmaktadırlar. Söz konusu olan, en başta, Güney Viyetnam halkına ve Viyetnam Demokratik Cumhuriyetine karşı saldırıya girişen ve buna devam eden Birleşik Amerika emperyalizmidir.

Bu durumda gayet uyanık davranmak, anti-emperyalist güçlerin sınıksız birliğini sağlamaya çalışmak, emperyalistlerin saldırısına uğrayan Viyetnama ve diğer halklara en etkili şekilde yardım etmek gerekiyor.

Bütün bunları gözönüne alan Macaristan Halk Cumhuriyeti, ikili ve çok taraflı anlaşmalara dayanarak, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle birlik ve işbirliğini durmadan sağlamlaştırmaktadır. Bir sosyalizmin ve barışın savunulması bakımından, Varşova Anlaşması Teşkilâtı ve Ekonomik Yardımlaşma Konseyi gibi milletlerarası örgütlerin daha etkili hale getirilmesinden yanayız.

Biz Amerikanın Viyetnam saldırısını suçluyoruz. Bu saldırıya bir an önce son verilmesini istiyoruz. Saldırganlara karşı yiğitçe savaşan Viyetnamlı kardeşlerimize ve emperyalizme karşı kurtuluş savaşı yürütmekte olan diğer halklara da yardım ediyoruz. Bu savaşlarda emperyalistlerin yenilgiye uğrayacağına, yeni bir dünya harbinin önlenebileceğine inanıyoruz. Zira yüce Sovyetler Birliğinin, sosyalist ülkelerin, hürriyetleri için savaşan halkların ve dünya ilerici hareketlerinin birleşik gücü yenilmezdir (*Alkışlar*).

Sosyalist ülkeler ile kapitalist ülkeler arasındaki devlet ilişkilerine gelince, biz, emperyalizme karşı savaşan devrimci güçleri destekliyerek, egemenliklere saygı, içişlere karışmama ve karşılıklı menfaat prensiplerini koruma temeline dayanan barış içinde yanyana yaşama politikasına önem vermekte ve bunu şaşmadan uygulamaktayız.

Ne var ki, milletlerarası durum gergin ve bileşiktir. Sosyalizmin ileri hareketi engellerle karşılaşmaktadır. Halen sosyalist ülkelerin ve milletlerarası komünist hareketinin birliğini sağlama çabalarının parçalayıcılar tarafından engellenmesi elbette emperyalizmin yarannadır. Macaristan Sosyalist-İşçi Partisi, Marksçı-Leninici prensiplere dayanarak, solcu avantürizme, nasyonalizme, anti-sovyet çıkışlara, revizyonizme ve bütün diğer zararlı akımlara karşı savaşıyor, birlik fikrinin üstün geleceğine kuvvetle inanıyor (*Süreklı alkışlar*).

Macaristan Sosyalist-İşçi Partisi ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi arasında, prensiplerde ve güdülen politikada tam bir görüş ve tutum birliği vardır. Ve biz bunu burada, SBKP XXIII. Kongresinde bir daha ifade etmekle sevinç duyuyoruz. Bu vesileyle, salonda hazır bulunan dünya komünist hareketinin bütün kıtalardan gelmiş temsilcilerini Macar komünistleri adına yoldaşça selâmlıyoruz (*Alkışlar*). Biz, milletlerarası komünist hareketinin, Moskovada kardeş partiler arasında yapılan 1957 ve 1960 toplantılarınca tesbit edilmiş genel stratejik hattının hayat tarafından doğrulandığına emin olduğumuz için savaşmışızdır, ve bu hattın bütün dünya devrimci güçlerinin ilerde de etkin silâhı olacağına inandığımız için savaşımıza devam edeceğiz (*Alkışlar*).

Enternasyonal birliğimiz için bu temel üzerinde sebatla mücadeleye devam ettikçe, mutlaka başarıya ulaşacağımıza ve bu suretle sosyalizme, milli bağımsızlığa ve barışa en iyi hizmet etmiş olacağımıza inancımız tamdır.

Değerli yoldaşlar!

Sovyetler Birliği, Macaristan halkına, onu Hitlerci faşistlerden ve tutuşturdukları harpten kurtararak enternasyonal yardımda bulunmuş, ters-devrim ayaklanmasının ezilmesinde imdadına koşmuştur ve barışçı-yapıcı çalışmalarında da yardımına devam etmektedir. Sovyet halkının yaptığı bu yardımlar boşa gitmemiştir. Gerçi halen bizim henüz çözülmemiş sorunlarımız vardır ve bunlar az da değildir; fakat en önemli olan, Macaristanda halk iktidarının güçlü oluşudur, ekonomik ve kültürel alanlardaki çalışmalarımızda sosyalist toplumu kurmayı tamamlama yönündeki başarılarımızdır (*Alkışlar*).

Macaristan halk cumhuriyetinin iç politikası, halk iktidarının savunulmasına ve sağlamlaştırılmasına, sosyalist demokrasinin geliştirilmesine yöneltilmiştir. Sosyalizmi bütün milletin dâvası ve amacı olarak kabule hazır bütün ilerici güçlerin sınıksız birliğini sağlamak değişmez ve daimi çabamızdır.

Macaristan Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasında ortak fikirler ve amaçlar temeline dayanan kopmaz dostluk, işbirliği ve iyi müttefik ilişkileri vardır. Bu ilişkiler zamana bağlı değildir, mevsimlik değildir; tarihsel bir yapısı olan bu ilişkiler sağlamdır, sonsuzdur (*Alkışlar*). Partilerimiz, ülkelerimiz, Sovyet ve Macar halkları, gelecekte de, Marks, Engels

ve Lenin'in yolunda, sosyalizm ve komünizm yolunda zafere doğru beraberce yürüyeceklerdir (*Alkışlar*).

Sayın delegeler, değerli yoldaşlar!

Bu günlerde dünya kamuoyunun gerek dostlarımızın, gerekse düşmanlarımızın gözleri dikkatle Moskova'ya, Kremlin'e, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin bu Kongresine çevrilmiştir. Doğru ve haklı dâva uğrunda savaşanlar, ezgi altındakiler, saldırıya uğrayanlar, barış dâvasını kayıranlar bu Kongreye ümitle bakıyorlar. Ve bu da doğaldır. Komünizm düşmanlarının Sovyetler Birliği'ne nefretle bakmaları da anlaşılır şeydir. Öte yandan, ne kadar garip olursa olsun, bugün kendilerine «gerçek» Marksist-Leninist diyerek göğüs döverken, anti-sovyet bir haleti ruhiye yaratmaya yeltenenler de bulunduğu bir gerçektir. Macar komünistlerine göre, Sovyetler Birliği'ne karşı prensipçi ve yoldaşça davranış daima enternasyonalizmin mihenktaşı olmuştur ve olmakta devam etmektedir. Anti-sovyet komünizm yoktu, yoktur ve hiçbir zaman olmayacaktır (*Coşkun alkışlar, herkes ayağa kalkar*).

Bizim delegasyonumuz, Macar komünistlerinin Sovyet yoldaşlarımızla tam ve kayıtsız-şartsız dayanışma halinde olduğunu ifade ederken, işte böyle düşünmektedir. Biz, Merkez Komitenizin Brejnef yoldaş tarafından sunulan raporunu dinlemiş bulunuyoruz. Delegasyonumuz, bu raporda belirtilen genel politik hat ile ve ileri sürülen ödevlerle hemfikirdir.

Luici Longo yoldaşın selâmlama konuşması

(İtalyan Komünist Partisi Genel Sekreteri)

Dünya emekçileri, partinizin XXIII. Kongresinin çalışmalarını büyük bir ilgiyle izliyorlar. Onlar, Kongrenizin alacağı kararların barış savaşına, memleketinizde ve bütün dünyada sosyalizmin daha da ilerlemesine büyük bir katkı ve hizmet olacağından emindirler.

Dünya emekçileri, Amerikanın Viyetnama karşı giriştiği barbarca saldırının bu memleket halkına büyük ıstıraplar verdiğini bilmekte, durumun kötüye gittiğini, Amerikanın Güney-Doğu Asyada harbi genişletme yeltenişleri yüzünden, işi bir dünya çatışmasına vordırabilecek korkunç bir tehlikenin insanlığı tehdit ettiğini kavramaktadırlar. Fakat, dünya emekçileri, Amerikan emperyalistlerinin bu saldırılarıyla kahraman Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti halkının direnişini kıramıyacaklarını, Güney Viyetnam Kurtuluş Cephesi savaşçılarının yalnız olmadıklarını da bilmektedirler. Viyetnam halkı, Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin politik, ekonomik ve askerî bakımlardan gayet kıymetli yardımlarını görmüştür ve görmektedir. Bütün halkların en candan kardeşçe dayanışma duyguları Viyetnam halkından yanadır.

İtalyada emekçiler ve bütün demokratlar, sol-merkezci hükümete, bu konuda, yani Amerikan hükümetinin sorumlunu her ne şekil altında olursa olsun paylaşmaktan vazgeçmesi, Amerika Dışişleri Bakanlığının asker ve malzemeyle saldırıya yardım isteklerini reddetmesi, Birleşik Amerikanın tecridine yardım hususunda aktif davranması, saldırıya son verilmesi ve Viyetnam halkına hürriyet ve bağımsızlığının tanınması yolunda İtalyan ve dünya kamuoyunun isteklerine kulak vermesi için devamlı bir baskı yapmaktadırlar.

Biz İtalya'da, Viyetnam savaşının durdurulmasından ve barışın korunmasından yana olanların birliği için mücadele ediyoruz. Dünyada, barış içinde yanyana yaşama prensipine dayanan yeni milletlerarası ilişkilerin sağlamlaşmasından, halkların harpten, açlıktan ve emperyalizmden kurtulmasından yana olan bütün kişiler ve akımlarla elbirliği sağlamaya çalışıyoruz.

İtalyada hristiyan-demokratlarla sosyalistlerin ortak hükümeti bugüne kadar ancak Amerikan saldırısını «anlayışla karşıladığını» ve Atlantik Paktı'na körükörüne sadakatini gösterebildi.

Biz, İtalyanın Birleşik Amerikaya her türlü bağımlılıktan kaçınması, Batı Almanyanın hangi şekil altında olursa olsun atom silâhına el atmasına

karşıkoyması, Avrupada silâhların azaltılmasından, askeri gruplaşmalara son verilmesinden ve kolektif güvenlik anlaşması imzalanmasından yana çıkması için mücadelemize sebatla devam ediyoruz.

Bu amaçlar uğrunda mücadelenin bütün Avrupayı kapsıyacak ölçüde genişleyebileceğine inancımız tamdır. Avrupada işçi hareketi ve demokratik güçler, başlıbaşına hareket özgürlüğünü korumakla beraber, faaliyetlerini bu mücadelede koordine etmeye yönelmelidirler.

Kanaatimizce, Ortak Pazar teşkilâtının içinde ve kollarında da harekete geçmek, bu teşkilâtın Avrupada – kapitalist ve sosyalist – bütün ülkelerle ticaret ilişkilerinin gelişmesine engel olan kararlarının yeniden gözden geçirilmesini ve tekellerin dayattığından farklı bir gelişme hattı izlenmesini sağlamaya çalışmak gerekmektedir.

Biz, ekonomik, politik hayatta ve Avrupanın geleceği ile ilgili bütün problemlerde, demokratik ve ilerici güçler arasında işbirliği ve karşılıklı anlayış ilişkilerini geliştirecek şekilde hareket etmek kararındayız.

Son zamanlarda bu sorunları görüşmek üzere Batı Avrupa komünist partileri ile işçi örgütlerinin bazı temaslarda bulunmaları, oturumlar ve konferanslar tertiplmeleri dikkate değer bir olaydır.

Biz bu karşılaşmalara, konferanslara aktif olarak katılmış bulunuyoruz. Bütün demokratik ve barışsever güçlerin böyle daha yakın işbirliğine yönelen konkre savaştı girişimlerini gelecekte de destekliyecek, bunlara katılacak ve yardım edeceğiz.

Biz, bu güçlerin kendilerine özgü ortam ve çalışma şartlarını gözönünde bulundurarak her birinin tamamen başınabuyruk ve bağımsız hareket etmesinden yana olmakla beraber, bunlar arasında Avrupada ve dünya ölçüsünde yakın bir savaştı dayanışma ve birlik sağlanması ihtiyacını bütün varlığımızla duymaktayız.

Bu cümleden olarak, partimiz ile Fransız Komünist Partisi arasında son zamanlarda kurulan daha yakın işbirliği ilişkilerinin büyük önemi vardır.

Avrupada etkili bir işbirliği politikası, elbette, sosyalist ülkelerin iştiraki olmadan gerçekleştirilemez. Bu ülkeler, yeni, daha yetkin ve daha yüksek bir gelişme dönemine girmişlerdir.

İşte bundan ötürü, biz, Brejnev yoldaşın, gelecek beş yılda Sovyetler Birliğinin izliyeceği yolu ve hedeflerini karakterize eden raporunu büyük bir ilgiyle dinlemiş bulunuyoruz.

Bu rapor gösteriyor ki, burada tarafınızdan belirtilen güçlüklerle ve eksikliklerle rağmen, bütün bu yıllarda Sovyet ekonomisi yüksek tempo- larla gelişmeye devam etmiş ve başlıca kapitalist ülkelerle yarışmada kendi olanaklarını genişletmiştir. Yine rapordan anlaşıldığına göre, tecrübenin ve hayatın da doğruladığı gibi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi memleket ekonomisini yönetmede, zamanımızın deneylerine dayanamıyan ve daha ileri harekete engel teşkil eden her şeyi ayıklayıp atarak, en bileşik problemleri cesaret ve yaratıcılıkla çözmeyi becermiştir.

İşte Sovyet ekonomisinin artık ulaşmış olduğu bu düzey sayesinde, yeni beşyıllık plân, ekonominin yönetiminde çeşitli kuruluşların başlıbaşına hareketini ve kişisel inisiyatifi genişletme temeline dayanan daha etkin metodlar, daha büyük cesaret gerektiren yeni ödevler ileri sürmektedir. Bizce, bütün bunlar, sosyalizm fikirlerine yeni bir kuvvet ve bizim emekçilerimizi de daha çok kendine çekebilme kudreti kazandıracak niteliktedir.

Sosyalist dönüşümler ihtiyacı İtalyada da objektif olarak ve gittikçe artan bir ısrarla kendini hissettirmektedir. Sol-merkezcilik denemesi ve uğradığı başarısızlık da göstermiştir ki, İtalyan toplumunun yenilenmesi ve keza halk yığınlarının en zorunlu ihtiyaçlarının gerçekten karşılanması, tekellerin ekonomik ve politik yayılma ve saldırıları sürecine son verilmedikçe, şimdiki ekonomik ve sosyal yapıda köklü dönüşümler gerçekleştirilmedikçe, mümkün olamayacaktır. Sol-merkezci koalisyon, bu yoldan yürümek istemediği için, memleketi ağır bir ekonomik bunalıma sürükledi ve bu da toplu halde işçi çıkarmalar, nice kuruluşları geçici olarak kapatmalar sonucunu doğurdu. Bugün İtalyan işçileri tam hafta çalışmıyor. Buna cevap olarak, emekçilerimizin haklarını savunma hareketi genişlemiş bulunuyor.

İtalyada son aylar ve haftalar zarfında, toplu iş sözleşmelerinin yenilenmesi, bu sözleşmelerde daha geniş haklar sağlanması, demokratik hak ve özgürlüklerin savunulması için mücadeleye hız veren emekçilerin sayısı üç milyondan fazladır. Bu mücadelede emekçilerin hemen bütün çıkışları sendika birlikleri ve bütün politik akımlar tarafından elbirliği ile desteklenmektedir. Emekçilerin mücadelesini baltalama amacı güden resmi politikaya rağmen, bu son çıkışlarda işçi sınıfının birliği titizlikle korunmaktadır.

Sosyal Demokrat Partisi ile Nenni'nin Sosyalist Partisi, sol-merkezciliği düşmekten kurtarmak için, sosyal-demokrasi temeli üzerinde birleşmeye karar verdiler. Ne var ki, bu niyet, Sosyalist Partisinin kendi içinde ve onu izliyen yığınlar tarafından ciddi bir direnişle karşılanmaktadır.

Bize göre, bu iki partinin birleşme kararıyla yönelmek istedikleri hedeflere ve bundan doğan tehlikelere karşı başarıyla mücadeleye elverişli şartlar memleketimizde vardır. Netekim, emekçilerin en zorunlu ihtiyaçlarını sağlama uğrındaki günlük savaşın, halk hürriyetlerini ve barışı savunma savaşının ateşleri içinde, işçi hareketinin bütün güçleri ile ilerici katolik kuvvetlerin öncüleri arasında yaklaşmayı sağlamak gibi zorlu bir süreci geliştirmek belirli ölçüde mümkün olmuştur ve olmaktadır.

Biz bütün bu güçler arasında yeni biçimlerde işbirliği kurmak için savaşıyoruz. Bunun için de, bir yandan demokratik, halkçı güçlerin yeni birliğini, yeni parlâmento çoğunluğunu sağlama, bir yandan da bütün gerçek sosyalist güçleri birleşik bir işçi partisinde toplama yolundan yürüyoruz.

Biz, katoliklere, sadece emekçilerin en zorunlu günlük ihtiyaçlarının giderilmesi mücadelesinde, sadece kapitalist topluma özgü sömürçülüğe, özgürlükleri ve insan onurunu çiğnemelere son verilmesi mücadelesinde

değil, sömürçüsüz ve harpsiz yeni toplumu kurma yollarını aramakta da bizimle işbirliği yapmalarını teklif ediyoruz.

Partilerimizden her birinin önünde, sosyalizme ulaşmak için kendi yolunu SBKP XX. Kongresinin ruhuna uygunlukla çizmek ödevi durmaktadır. Biz, Togliati yoladaşın önderliğinde, partimizi bu amaca ulaştıracak politikamızı tesbit etmiş bulunuyoruz. Bu politika, memleketimize özgü şartlar içinde, işçi sınıfı ile köylüler ve orta tabakalar arasında birliği gerçekleştirme, ve demokrasiyi her alanda durmadan genişletme ve zenginleştirme mücadelemize dayanarak halkın önemli bir çoğunluğunu sosyalizmden yana kazanma olanakları vermektedir.

Biz, aydınlarla ilişkilerimize de büyük bir önem veriyoruz. Özgürlükleri ve kültürü savunmak, eğitimi ve ilmi yenilemek ve geliştirmek uğrundaki sebatlı mücadelemiz sayesinde, aydınlarla ilişkilerimiz olumlu bir gelişme göstermektedir.

Partimizin sahip olduğu kuvvet, geniş yığınlar arasında kazandığı itibar, bizim doğru yolda yürüdüğümüze tanıklık etmektedir. Mücadelemizde bundan sonraki yolumuzun da çetin ve güçlüklerle dolu olduğunu bilmekteyiz. Fakat sizin bütün tarihiniz, mücadeleniz, başarılarınız, Kongrenizin yeni ödevlerinizi gözden geçirirken duyduğu ve duyurduğu güven, bize bütün çalışmalarımızda kuvvet vermektedir (*Alkışlar*).

Todor Jivkof yoldaşın selâmlama konuşması

(Bulgaristan Komünist Partisi MK. Birinci Sekreteri)

Sovyetler Birliği Komünist Partisinin XXIII. Kongresi bütün dünya komünist hareketi için, barış ve dünyada sosyal ilerilik uğrunda halkların yürüttükleri topyekûn mücadele için gayet büyük önemi olan bir olaydır. Tarihsel tecrübe, SBKP kongrelerinin, Marksist-Leninist partilerin devrimci teori ve pratiğinin gelişmesine büyük hizmetlerde bulunduğunu, komünizmin üstüngelmesi savaşını yeni bir aşamaya ulaştırdığını göstermiştir. Bu XXIII. Kongrenizin de, sadece Sovyet halklarının hayatında değil, bütün ilerici insanlığın yaşantısında da kaydadeğer bir olay teşkil edeceğine yürekten inanmaktayız (*Alkışlar*).

Bulgar komünistleri, Sovyet halklarının ekonomik ve kültürel gelişme, uzayın fethi ve atom enerjisi alanlarında elde ettikleri büyük başarılarla içten sevinmektedirler. Sovyet halkları bu başarılarıyla, dünya sosyalist sisteminin iktisadi ve askeri gücünün arttırılmasına, dünyada devrimci sürecin gelişmesine herkesten fazla hizmette bulunmuştur.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti artık yirmi iki yıldır devamlı ve sistemli olarak şanlı bir çığırda, yani Rus Bolşeviklerinin yarım yüzyıl önce Ekim

Devrimi ile açtıkları yolda hızlı adımlarla ilerlemektedir. Bizim yurdumuzun başarıları ve tecrübeleri de, sosyalist toplum düzeninin kıyaslanamayacak kadar kapitalist düzene üstün olduğunu ortaya koymakta ve sosyalizmin çekici gücünü arttırmaktadır. Biz bununla övünüyoruz. Halk iktidarı yıllarında yurdumuz dört misli zenginleşti. Halkın yaşama düzeyi durmadan yükseliyor. İlim, eğitim ve sanatımız başarıyla gelişiyor. Bulgaristan halkı sınıksız birleşmiş bir sosyalist millet halini almış bulunuyor.

Yurdumuzda sosyalizmi kurma hamlelerimizdeki başarılarımızda Sovyetler Birliği ile kardeşçe işbirliğimizin büyük bir rolü vardır. Artık yirmi yıldan fazladır ki, memleketimiz, Sovyetler Birliğinin değerli ekonomik ve ilmi-teknik yardımlarını görmektedir. Aramızdaki işbirliği, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti ekonomisinin Sovyetler Birliği ekonomisiyle daha da yakınlaşmayı gözeterek gelişmeye başladığı son yıllarda çok daha genişlemiş ve daha verimli olmuştur. Maddi üretimde, sanayi işletmeleri ve kolları arasında üretim ilişkileri ve teknik ilişkilerimiz genişlemekte, memleketlerimizin üretim alanında ihtisaslaşma ve kooperatifleşme işbirliği gittikçe artmaktadır. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasındaki ekonomik, politik ve ideolojik işbirliği ortak çabalarımızla bugün yeni ve daha yüksek bir aşamaya ulaşmıştır.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasındaki karşılıklı ilişkiler, tamamiyle Marksist-Leninist prensipler ve proleter enternasyonalizmi üzerine kurulmuş olup, hak eşitliği, samimi dostluk ve karşılıklı yardım temeline dayanmaktadır. Bunlar, iki sosyalist devlet arasında daima var olması gereken ilişkilere bir örnektir. Ülkelerimiz ve halklarımız arasında kurulan bu samimi karşılıklı ilişkiler sonsuzdur; dostluğumuzu sarsılmaz ve yaratıcı kılan da budur (*Coşkun ve sürekli alkışlar*).

Değerli yoldaşlar!

Bulgaristan Komünist Partisi, XXIII. Kongrenizin milletlerarası durumdaki gelişmeyi değerlendirme hükümleriyle tamamen hamfikiridir. Dünyanın son yıllardaki gelişmesi, bizim 1957 ve 1960 Moskova toplantılarımızda elbirliği ile çıkardığımız sonucu, yani dünyada barışsever, ilerici ve anti-emperyalist güçlerin, ancak barışı korumada, halkların milli kurtuluş savaşının başarısını, demokratik ve sosyalist yenileşme çabalarının başarısını garantileme davasında birlik oldukları takdirde, yenilmez bir kuvvet oldukları gerçeğini doğrulamaktadır. Milli ve sosyal devrimler süreci, emperyalizmin egemenlik sürdüğü her yerde olgunlaşmaya devam etmektedir. Ne azgın anti-komünist propaganda, ne demagojiler ve şantajlar, ne barbarca bombardımanlar ve yığınla insan kırma saldırıları, hiçbir şey, halkların hürriyet ve adil bir toplum düzeni uğrındaki savaşının ateşini söndüremeyecektir. Milli ve sosyal devrimler gerekli gücü edinecek ve sosyal-ekonomik kanuniyetler zorunluğu olarak patlak verecektir. Ve bu, dünyada milli ve sosyal bakımdan esir birtek halk kalmayasıya kadar devam edecektir (*Alkışlar*).

Son yirmi yılın tecrübesinin gösterdiği gibi, bu savaşta çözümleyici etken dünya sosyalist sistemidir. Dünyada büyük politik otoritesiyle, tükenmez ekonomik gücüyle, en yetkin savaş tekniğine sahip yenilmez ordusuyla yüce Sovyetler Birliğinin varlığı ve emperyalizmin karşısında yalçın bir kaya gibi dikilmesi insanlık için gerçekten büyük bir bahtiyarlıktır. Siz, Sovyet insanları, dünyada insanlığın milli ve sosyal ezgiden kurtulması, halkların nükleer bir felâkete uğramaktan kurtarılması mücadelesinin başlıca yükünü omuzlarında taşıyanlarsınız. Bunun sizlere neye malaldüğünü iyi bilmekteyiz. Siz üzerinize aldığınız ödevi lâyıkıyla yerine getirerek, Sovyetler Birliğinin bütün politikasına sinmiş olan ateşli proleter enternasyonalizmine yeni ve parlak bir kanıt ortaya koymuş oluyorsunuz (*Coşkun ve sürekli alkışlar*). Değerli Sovyet kardeşlerimiz, bu hizmet ve rolünüzü derin bir takdirle karşılayan bütün ilerici insanlık sizlere yürekten minnettardır (*Sürekli alkışlar*).

Amerikan emperyalizminin Güney-Doğu Asyada giriştiği hunhar saldırıdan ötürü Sovyet halkının ve bütün ilerici insanlığın duyduğu endişeyi Bulgar halkı da paylaşmaktadır. Memleketimiz, kardeş Viyetnam halkına, yurdunu gasp etmeye kalkışanlara karşı savaşında, gücümüz nispetinde en büyük yardımı yapmıştır ve bu yardımına bundan sonra da devam edecektir.

Partimizin devrimci geleneklerine sadakatle bağlı olan biz Bulgar komünistleri, ve bütün halkımız, dünya barışını koruma ve dünyada sosyal ilerleme savaşına bundan sonra da en aktif şekilde katılacağız; sosyalist ülkeler arasında işbirliği ve karşılıklı yardımı daha da geliştirmeye hizmet payımızı katacağız; halkların milli bağımsızlık savaşlarını, şimdiye kadar olduğu gibi, canla-başla destekliyeceğiz; toplumsal düzenleri ayrı devletler arasında barış içinde yanyana yaşamayı öngören Leninci prensip temeli üzerinde ve tarafların menfaatlerine uygun ilişkiler kurulmasına yardım edeceğiz (*Alkışlar*). Sizi temin ederim ki, değerli yoldaşlar, dostlar, bu savaşta daima – anca beraber, kanca beraber – sizlerle, Sovyet komünistleriyle, Sovyet halkıyla omuz omuza olacağız (*Coşkun ve sürekli alkışlar*).

Dünyada komünistlerin ve bütün ilericilerin saflarını sıklaştırmaları, emperyalizme karşı tekcephe kurup yığınları harekete getirmemiz, Marksist-Leninist prensipleri ve proleter enternasyonalizmini daima ve şaşmadan kılavuz edinmemiz yaşadığımız bu çağın ana buyruğudur. Biz, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin ve diğer kardeş partilerin, milletlerarası komünist ve işçi hareketinde Marksist-Leninist birliği sağlamlaştırma yolundaki sebatlı ve samimi çabalarını selâmlarız. Bu yolda, biz de, dünyada komünistler ordusunun azami birliğe ve savaş yeteneğine sahip olması, tarihsel kurtarıcı ve yapıcı ödevini yerine getirebilmesi için, elimizden gelen her şeyi yapacağız (*Sürekli alkışlar*).

Sovyetler Birliği ile gelişme yoluna yeni giren ölkeler arasında iktisadi işbirliği

Mihail Pankin

Bugönkü şartlar içinde, Sovyetler Birliği için, iktisadi alış-veriş fevkalâde önemli bir faaliyet alanı teşkil etmektedir. Bu alışveriş, bir yandan, dünya işbölümünün sağladığı faydalar yolu ile, iktisadi gelişme temposunu hızlandırmakta; öte yandan, dünya toplumsal birliğini güçlendirmekte, milli ve toplumsal kurtuluşları veya siyasi ve iktisadi bağımsızlıkları uğruna savaşan halklara ve devletlere günden güne artan iktisadi yardımlar sağlamaktadır.

SBKP-nin XXIII. Kongresi, yeni Beş Yıllık Plân dönemi içinde (1966–1970) bu alanda yerine getirilecek ödevlerin büyük önemini hatırlatmıştır. Özellikle «gelişme yoluna yeni giren ölkelerle iktisadi işbirliğimizi genişletmek üzere, ticaret ilişkilerinin güçlenmesi; bu ölkelerin iktisadi alandaki bağımsızlıklarını kuvvetlendirme amacını güden iktisadi ve teknik yardımın sağlanması» noktaları üzerinde durulmuştur.

Sovyetler Birliği ile, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ölkeleri arasında yapılan alışverişin gelişmesi, sosyalist ölkelerle «üçüncü dünya» ölkeleri arasında 1955 yıllarında kurulan iktisadi işbirliği sisteminin gelişmesine bağlıdır. Sovyetler Birliğinin bu alanda geliştirdiği tecrübe, bu süreci yöneten, dünya sosyalist birliği temelinde bulunan iktisadi, siyasi ve toplumsal prensiplere tâbi, bir takım genel kanunlarla özetlenebilir. Öte yandan bu tecrübe, Asyada, Afrikada ve Lâtin Amerikada gelişme yoluna yeni giren ölkelerle, sosyalist dünyanın en büyük sanayi devleti arasındaki işbirliğinin gelişmesini, bu gelişmenin spesifik (kendine özgü) niteliğini aksettiriyor.

Bu işbirliğinin itici güçleri

Bu son yıllar içinde, Sovyetler Birliği ile gelişme yoluna yeni giren ölkeler arasındaki ticaret ilişkileri, hızla gelişmiştir.

Örneğin, 1955 ile 1965 yılları arasında alışveriş 6 kat artmıştır. Sovyet dış ticaretinde «üçüncü dünya» ölkelerine düşen, pay, aynı süre içinde % 5'den % 11'e yükselmiştir.

Bugün Sovyetler Birliği ile bu ölkelerden 80'i arasında ticari ve iktisadi ilişkiler mevcuttur. (Üstelik, 1955 yılında bu ölkelerden sadece 8'i ile devlet düzeyinde anlaşmalar mevcut iken, bugün bu sayı 40'a yükselmiştir.)

Emperyalist propaganda bu hızlı artışı Sovyetler Birliğinin tek tarafli olarak yaptigi teşebbüslerin sonucu, «komünizmin iktisadi», «sızması», hattâ gelişme yoluna yeni giren ülkeleri eline geçirmeyi amaç edinmiş bir «iktisadi savaş» olarak göstermeye çabılıyor. Emperyalizmi savunanlar, bu sürecin, dünya iktisadi ilişkilerindeki gelişmenin ihtiyaçlarına bağlı, emperyalist aleyhtarı savaşın normal sonucu olan, kaçınılmaz bir süreç olduğunu kabul etmek istemiyorlar.

Sovyetler Birliği ile gelişme yoluna yeni giren ülkeler arasında dolaysız ilişkiler kurma zorunluluğu uzun süreden beri duyulmaktaydı. Daha İkinci Dünya Savaşından önce, Sovyetler Birliği Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkelerinden çok büyük miktarda gıda maddeleri ve iptidai madde ithal ediyordu. Ama bu malları doğrudan doğruya üretici ülkelerden değil de, Batı firmaları vasıtasıyla ancak alabiliyordu. Çünkü sömürgeci devletler, sömürgelerinin, ilk sosyalist devletiyle temas kurmalarını için ellerinden geleni yapıyordu.

Sömürgeci sistemlerin yıkılması ile, üçüncü dünya ülkelerinde, Batılı firmaların aracılığından kurtulma isteği belirdi. Hiç şüphesiz, gelişme yoluna yeni giren ülkelerin hepsi, bağımsızlığa kavuşur kavuşmaz, dış ticaret alanında egemenlik haklarını elde edemiyor. Çoğu zaman, yeni şartlar içinde, sömürgeciler geleneksel siyasetlerini devam ettiriyorlar, yani bu genç devletleri Sovyetler Birliğinden ve bütünüyle sosyalist dünyasından uzak tutmaya çalışıyorlar. Elleri bu amaçlarını gerçekleştirecek kozları çoktur: Kukla hükümetlerin iktidarda tutulması, Batılı şirketlerin ticareti elinde tutması, eski ve yeni sömürgecilerin gerek siyasi ve askeri, gerekse iktisadi baskısı, başvurdıkları yollardır.

Ama Sovyetler Birliği ile her türlü iktisadi münasebete engel olan devletlerin baskısı ve etkisi altında bulunan ülkelerle Sovyetler Birliği arasında iktisadi ilişkilerin kurulup kurulmaması, Lenin'in belirttiği gibi, en nihayet bir hükümetin veya bir sınıfın isteklerine, keyfine bağlı değildir; iktisadi münasebetleri yöneten dünya çapındaki genel kanunlara tabidir. Bugün bu kanunların etkisiyle, Sovyetler Birliği ile iktisadi işbirliği yoluna giden az gelişmiş ülke sayısı gittikçe artmaktadır.

Bununla beraber, sömürgeci sistemin yıkılışı, Sovyetler Birliği ile iktisadi ilişki kurma imkânına yol açmaktan daha önemli bir sonuç doğurmuştur: Sömürgeci kölelik sisteminin yıkılmasıyla üçüncü dünya ülkelerinin ve halklarının hayatında, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist devletleri ile iktisadi işbirliği yürütülmeden, çözümlenmesi imkânsız-hiç değilse çok çetin – olan bir takım sorunlar meydana çıkmıştır. Bu sorunlar, sömürgeciğin iktisadi kalıntılarına karşı yürütülen savaş şartları içinde belirmiştir.

Bu savaşta, gelişme yolunda yeni giren ülkelere iki yönlü bir ödev düşüyor. Bir yandan, sömürgecilik devrinde kaybolmuş iktisadi bağımsızlığa; milli kaynaklara istedikleri gibi tassarruf etme, ekonomilerinin ve kültürlerinin gelişmesini hızlandırmak üzere bu kaynakları kullanma ege-

menliğine kavuşmaları bir zorunluluktur. Öte yandan bu ülkeler, geri kalmış ve yoksul durumlarına son vermek, sömürgecilerin milli ekonomiye, maddi ve manevi kültüre, ezgi altında yaşattıkları halkların sağlığına, refahına verdiği büyük zararları kapatmak, milli ekonomide hızlı ve devamlı bir gelişme sağlayacak şartları yaratmak zorundadırlar.

Bu şartlar içinde, gelişme yoluna yeni giren ülkelerin, bu iki yönlü zorunluluğu yerine getirmek üzere, her çeşit iktisadi münasebet kurmak istemeleri çok tabiidir. Üstelik, üretici güçlerinin bugünkü gelişme seviyesi şartları içinde, üçüncü dünya, daha gelişmiş ülkelerin maddi kaynaklarından yardım ummak, bu ülkelerin geçirdiği tecrübelerden yararlanmak zorundadır.

Oysa, bu iktisadi bağımsızlık isteği, az gelişmiş ülkelerle emperyalist devletler arasında açık çatışmalara yol açıyor. Emperyalist ülkelerdeki tekeller sömürgeci imtiyazlarından, üçüncü dünyayı sömürme imkânlarından vazgeçmek niyetinde değildir. Üçüncü dünya ülkelerinde şiddetle duyulan dış yardım ihtiyacını fırsat bilen emperyalist devletler, bu ülkelerin iç işlerine karışabiliyor, yeni yeni imtiyazlar, yeni yeni kazançlar sağlıyabiliyor. Böylelikle, gelişme yoluna yeni giren ülkeler için, kapitalist dünya pazarı kaynaklarını, kendi çıkarlarına göre, kullanma imkânları pek azdır.

Bu durumu açıkça belirten, düşündürücü bir örnek Hindistan örneğidir. 1950 yıllarında bu ülke, petrol sorununun çözümüne gelişmiş kapitalist ülkelerin katılmasını istedi. Uzun, bıkırtıcı pazarlıklardan sonra, Hindistan milli petrol ekonomisini geliştirmekten vazgeçmek zorunda kaldı. Amerikan ve İngiliz tekellerinin malı olan üç rafinerinin topraklarında kurulmasına razı oldu. Böylelikle Hindistan biraz dövizden tasarruf etti, petrol ürünlerini ithal edeceğine, daha ucuza mal olan ham petrol ithal etti. Ama tekeller Hindistan pazarındaki durumlarını bir kat daha kuvvetlendirdi. İktisadının bu derece önemli, hattâ hayati bir alanında, Hindistan Batıya bir kat daha tâbi oldu.

Sovyetler Birliği ile ve diğer sosyalist devletlerle ilişki kurarken, gelişme yoluna yeni giren ülkeler bu gibi sorunlarla karşılaşmıyorlar. Sosyalist devletlerin üçüncü dünya ülkelerine karşı izlediği iktisadi politika; dünyada devrimci dönüşümler sağlamak üzere yürüttükleri mücadele, sosyalist güçlerle milli kurtuluş hareketinin ortak menfaatlerinden ilham almaktadır. Bu prensipten hareket eden Sovyetler Birliği, genç ülkelerin iktisadi bağımsızlık isteklerini, bütün gücü ile desteklemektedir. On yıl önce bir Hindistan gazetesi Sovyetler Birliğinin bu alandaki dostane davranışları ile eski sömürgeci devletlerin tutumu arasındaki büyük farkı belirtiyordu. «Pakistan Times» gazetesi de geçenlerde, Sovyetler Birliği ile yürütülen iktisadi işbirliği sayesinde «daha önce borç verenlerin (yani emperyalist devletlerin) kredi vermeyi reddettikleri için başarıya uğramayan bir çok önemli projinin» bugün artık gerçekleştiğini yazıyordu.

Böylelikle, emperyalizmin sömürdüğü halkların iktisadi kurtuluş meselesinde, sosyalist devletlerle üçüncü dünya ülkelerinin benimsediği ortak tutum, Sovyetlerle, Asya, Afrika, Lâtin Amerika ülkeleri arasındaki iktisadi işbirliği ilişkilerinin gelişmesinde ve kuvvetlenmesinde başlıca itici güçtür.

Şu noktayı da belirtmeliyiz: Bu nitelik *devamlı bir etkindir*. Çünkü Sovyetler Birliği, halkların iktisadi ve siyasi kurtuluşu uğrunda yürütülen savaşı daima desteklemiştir. Daha 1919 yılında, Lenin'in başkanlığında toplanan Rusya Sovyetler VII. Kongresi, ezgi altında yaşayan, «utanç bilmeyen emperyalist zorbalık ve istismarı»na karşı savaşılan milletlerle ilgili özel bir karar alıyordu. Bu kararda Kongre, «Rus işçi ve köylülerinin bu milletlere manevi olduğu kadar maddi bir destek sağlamaya kararlı oldukları»nı belirtiyordu. 1966 yılında da SBKP XXIII. Kongresi bir kere daha şu noktayı belirtmiştir: «Sovyetler Birliği, diğer bütün sosyalist devletler gibi, ulusal ve toplumsal kurtuluş uğrunda savaşılan halklara; Asyada, Afrikada, Lâtin Amerikada siyasi ve iktisadi bağımsızlıklarını korumak isteyen, gelişme yoluna yeni girmiş genç devletleri desteklemeyi, eskiden beri enternasyonalizmin başlıca ödevi olarak bilmektedir.»

Emperyalizme karşı yürütülen savaş içinde, üçüncü dünya ülkelerinde, dünyayı sosyalist temeller üzerinde yeniden kurma eğilimi kuvvetlendikçe, sosyalist dünya ile yapılan iktisadi işbirliğinin geliştirilmesi, bir zorunluluk haline gelmektedir. Bu zorunluluğun nedenleri, mülkiyet ilişkilerinde meydana gelen derin değişikliklerden doğan yeni ihtiyaçlar; toplumsal kalkınma yoluna gerçekten giren ülkelerde, meydana çıkan yeni toplumsal gelişme kanunlarıdır. SBKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Brejnev yoldaşın dediği gibi: «Sosyalizmi amaç edinen genç devlet sayısının günden güne artması, dostluk ve işbirliği ilişkileri kurmamıza çok elverişli şartlar yaratmaktadır.»

Çok etkili bir işbirliği

Gelişme yoluna yeni giren ülkelerin Sovyetler Birliği ile yürüttüğü iktisadi işbirliği oldukça önemli ölçülere varmaktadır. 1965 yılında karşılıklı alışverişin değeri, 1,6 milyar rübleye varmıştır. Sovyetler Birliğinin, bu ülkelere sağladığı kredilerin tutarı, 3,5 milyar ruble yükselmiştir. Sovyetler Birliğinin yardımı ile 600'den fazla fabrika, baraj vb. kurulmuştur veya kurulacaktır. 10.000 kadar Sovyet uzmanı, en çeşitli iktisadi, teknik ve bilimsel sorunların çözülmesine, yerine yardım etmektedir.

Ama bu ilişkileri kuran ülkelerin, bu işbirliğinden elde ettiği sonuçlar hakkında fikir edinebilmemiz için, varılan düzeye veya sağlanan sayılara bakmamız yetersiz kalır. İktisadi yardım konusunda emperyalist devletlerin «liderliğini» ispatlamak isteyen Batı propagandası, daha çok sayılara dayanmaktadır. Ama milletlerarası iktisadi alışverişte bir özellik vardır: bu alışverişin hayım olarak artması, taraflara sağlanan faydaların mutlaka aynı oranda ve aynı değerde artması demek değildir. Kapitalist dünya ticaretindeki tecrübeler, bize bunu göstermektedir.

Bu gerçeği hesaba katarak, milletlerarası iktisadi alışverişin faydalarını büyük bir dikkatle ölçmemiz gerekiyor. İktisadi ve toplumsal sistemleri, gelişme seviyeleri, alışverişin iktisadi hayatlarında oynadığı rol bakımından birbirinden çok farklı olan iki ülke için, aynı ölçüleri kullanamayız. Bu yazımızda teferruata giremeyeceğimize göre, şu noktayı belirtmekle yetineceğiz: Sosyalist devletler için alışverişin faydalarını ölçerken başvuru- lulan ölçüler, toplumsal emekte tasarruf ve vakitte kazançtır. Gelişme yoluna yeni giren ülkeler için ise, mesele, iktisadi bağımsızlığın korun- ması, iktisadi gelişme tempolarının hızlandırılmasıdır. Emperyalist devlet- leri ilgilendiren meseleye gelince, kazanç hacmi ve oranı, yabancı ülkeler- deki yatırımların sağladığı, kâr, siyasi kazançlardır.

Gelişme yoluna yeni giren ülkelerle Sovyetler Birliği arasındaki iktisadi işbirliğinin, üçüncü dünyaya sağladığı faydaların başlıca etkenlerini burada inceliyelim:

Sovyetler Birliği ile iktisadi işbirliği yapan *az gelişmiş ülkeler Sovyetler Birliğinden sağladıkları kaynakları istedikleri gibi kullanabiliyor. Oysa gelişmiş kapitalist ülkelerle kurdukları iktisadi ilişkiler için, durum bam- başkadır. Örneğin, Amerikanın, gelişme yoluna yeni girmiş ülkelere yap- tığı ihracatın % 60'ı, Amerikan tekellerinin bu ülkelerdeki şubelerine gider. Hiç şüphesiz, üçüncü dünya ülkeleri için, iki ilişki sistemi arasındaki fark fevkalâde önemlidir. Çünkü bu ülkeler için asıl amaç, bu alışverişten, ikti- sadi bağımsızlıklarını sağlamak üzere faydalanabilmektir.*

Bu bakımdan, gelişme yoluna yeni giren ülkelerde Sovyetler Birliğinin yardımı ile gerçekleşmeye başlayan ekonomik plânların niteliği büyük anlam taşımaktadır. Çoğu zaman, yapılan işler daha çok *teknik ve bilim işleridir. Örneğin, Hindistan'da, Bhilay'da kurulan demir-çelik fabrikası, Rantehi'deki makine fabrikası, Suratgaha'daki makineleştirilmiş devlet çiftliği; Iskenderiye'deki gemi tezgâhı; Afganistan'da kurulan ekmek fabri- kası, Güney-Doğu Asyanın ve Yakın Doğunun en büyük kuruluşları ara- sında yer alır. Birleşik Arap Cumhuriyetinde yapılan Assuvan barajı ise, dünyada eşi olmayan bir teşebbüstür. Gelişme yoluna yeni giren ülke- lerde bugün Sovyetler Birliğinin yardımı ile, birçok işletme, birçok mües- sese kurulmaktadır. Bunlar, bu bölgelerde, devrimizin tekniğini temsil eden, yüksek prodükteviteli ilk müesseselerdir.*

Öte yandan, Sovyetler Birliğinin gelişme yoluna yeni giren ülkelere sağladığı yardım daha çok, yerli kaynakların rasyonel bir şekilde kullanıl- masını sağlayabilecek büyük *iktisadi kombinatların* kurulmasına ayrılmak- tadır. Bu özellik büyük anlam taşıyor. Örneğin Hindistan, Sovyetler Birli- ğinin yardımı ile, demir-çelik sanayiinde kullanılan madenleri işletecek hale geldi, demir cevheri üretimini ve ağır sanayi donatımını büyük ölçüde düzenleyebildi. Çok büyük elektrik santralleri, maden cevherlerini işleyecek fabrikaları içine alan bu dev kombinatlar, Hindistana kendi kaynaklarıyla ağır sanayiini geliştirme imkânlarını sağlamaktadır.

Amerikan haber servislerinin iddiasına göre, Hindistanın sanayi gelişmesine en çok yardım eden ülke, Amerikadır. Bu iddia karşısında, bu Amerikan «yardım»ının, birkaç elektrik santralinden başka, Hindistana gerçekten önemli her hangi bir sanayi müessesesi sağlamamış olması, gerçekten şaşırtıcıdır.

Amerika gibi, Sovyetler Birliği Hindistanın elektrik üretimini geliştirmesine yardım ediyor. 1965 yılının sonlarında, Sovyetler Birliğinin yardımı ile kurulmuş veya kurulmakta olan santrallerin gücü, 2,7 milyon Kw. a yükseliyordu. Amerikanın yardımı ile kurulan bütün santrallerini gücü ise 6,6 milyon Kw. i bulmaktadır. Ama şimdi yine Sovyetler Birliğinin yardımı ile kurulmakta olan ağır elektrik donatımı fabrikası, her yıl ayrıca 2,7 milyon Kw. Sağlıyacaktır. Bu sayılar, hangi tarafın Hindistana daha büyük faydalar sağladığını göstermektedir.

Gelişme yoluna yeni giren ülkelere, Sovyetler Birliğinin sağladığı maddi ve mali kaynakların en büyük kısmı, *üretim gelişmesine* ayrılmaktadır. Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkelerine yapılan Sovyet ihracatının % 5-7'i ancak en önemli tüketim mallarına ayrılmaktadır. Üst tarafı, makine, donatım malzemesi, sanayide kullanılacak iptidai maddelere ayrılıyor. Az gelişmiş ülkelerle yapılan iktisadi ve teknik yardım anlaşmalarının % 70'i, sanayi gelişmesi ile ilgilidir. Bu da tesaddüf değildir: emperyalist devletlerin aksine, Sovyetler Birliği, üçüncü dünya ülkelerinin dışardan sağladıkları maddelerin, iktisatlarının baştan aşağı yeniden kurulmasına ayrılmalarını ister. Sovyetler Birliği bu ülkelerde devlet sektörünün gelişmesine yardım eder. Oysa Amerikanın prensipi, «sosyalist görüşleri andıran» projelerin gerçekleştirilmesine yardım etmemektir.

Gelişme yoluna yeni giren ülkelerin sanayileşmesi konusunda da durum aynıdır. Sovyetler Birliği bu ülkelerin milli bir endüstri kurma isteklerini daima destekler. Kurulacak endüstrinin, ihraç ettiği mallarla rekabet edip etmeyeceğini düşünmez. Oysa emperyalist devletler, bu hesabı yaparak, üçüncü dünya ülkelerinin yerli sanayi kurma isteklerine karşı koyarlar.

Yabancı bir memleketle kurulan ticari münasebetleri tam olarak değerlendirmek için, gelişme yoluna yeni giren ülkelere, satın alma zorunda kaldıkları dış madde ve malzemenin kaçta mal olduğunu belirtmek lâzım. Burada bu soruyu cevaplandırmak güç olur, çünkü kazançları ve masrafları karşılaştırmak yetersiz olur. Bazı noktaları belirtmekle yetinelim.

Sovyetler Birliğinden aldıkları mallara, kredilere, yardımlara karşı, üçüncü dünya ülkeleri Sovyetlere özel haklar ve imtiyazlar tanımak zorunda bırakılmıyor. Sovyetler Birliği, kurulan işletmelerin kazancına veya yönetimine katılmak; bu ülkelerin topraklarında kendi işletmelerini kurmak gibi, kapitalist dünya devletlerinin her zaman şart koştukları tek taraflı kazanç ve imtiyazlardan hiç birinde hak iddia etmiyor. Gelişme yoluna yeni giren ülkelerin ticaret bilânçosunu incelersek, Sovyetler Birliği ile yaptıkları alışverişin daima bu ülkelerin lehlerine olduğunu görürüz. Bunun nedenleri şunlardır: Gelişme yoluna yeni giren ülkelerle Sov-

yetler Birliği arasında yapılan anlaşmalarda, emperyalist devletlerle aktedilmiş anlaşmalara göre kâr hisselerinin ve kazançların (bunlar her yıl 3 milyar doları bulmaktadır) döviz olarak dışarı çıkarılması gibi, ülkeye çok pahalıya mal olan şartlar bulunmaz. Öte yandan, Sovyet kredileri, 10–15 yıl vadeli, % 2,5–3 faizlidir ve kapitalist devletlerin verdiği kredilerden çok elverişlidir. Çünkü bu devletler, ya daha yüksek yahut da çok daha uzun süreli faizler istemektedir. Örneğin, 1962–1964 yılları içinde 5 büyük emperyalist devlet – yani Amerika, İngiltere, Federal Almanya, Fransa ve Japonya’nın üçüncü dünya ülkelerine verdiği kredilerin yarısından fazlası, % 3 faizli idi. Üçte biri % 5 veya daha yüksek faizli idi. Mart 1966 sonlarında, Dünya Kalkınma ve Gelişme Bankası, az gelişmiş ülkelere verdiği kredilerin iskonto haddini % 5,5 den % 6’ya yükseltmiştir.

Sovyetler Birliğinin sağladığı iktisadi ve teknik yardımın elverişli şartları, az gelişmiş ülkelere büyük bir döviz tasarrufu temin etmektedir. Örneğin, Seylanda, Sovyet uzmanlarının hazırladığı demir-çelik fabrikasının projesi, Batılı firmalara verildiğı takdirde, üç kat daha pahalıya çıkardı.

Yürütölen işbirliğini değerdendirirken, vakit faktörü de çok önemli bir ölçü olabiliyor. Bazı siparişlerin yerine getirilmesinde, özel kapitalist firmalar bazan daha çabuk çalışabiliyor. Ama gelişme yoluna yeni giren ülkelere yardım konusunda, büyük iktisadi sorunların çözümlenmesinde, Sovyetler Birliğinde dış ticaretin devlet tekelinde bulunması, sosyalist ekonominin plânlı oluşu, çok büyük faydalar sağlamaktadır.

Bu işbirliğinin perspektifleri nelerdir?

Sovyetler Birliği ile Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkeleri arasındaki iktisadi ilişkiler çeşitli yönlerden gelişmektedir. Bu ilişkiler bugün şu şekilleri almaktadır: Kliring anlaşmaları, kredi anlaşmaları, teknik yardım, kadroların yetiştirilmesine yardım, mal ve yolcu nakliyatı, banka muamelelatı alanlarında işbirliği vb. Sovyetler Birliğinin kurduğı iktisadi münasebet sistemi, dış ticaretin kamulaştırılmış oluşuna dayandığı için, çeşitli işbirliği şekillerinin birliğini bağıyor; bu birlik ise, bütün bu şekillerin koordinasyonuna imkân veriyor; her şekildeki özellikler, başlıca sorunların çözümüne tâbi tutuluyor, bütün çabalar en önemli sektörlerde toplanıyor.

Kooperasyonun yapısındaki başlıca özellik, çeşitliliğidir. Sovyetler Birliğinin yardımıyla, gelişme yoluna yeni giren ülkelerde 45 makine ve madeni eşya fabrikası, 20 kimya ve petrol-kimya fabrikası, kombinat’lar, demir ve çeşitli maden sanayi fabrikaları ve atelyeleri, 30 kadar elektrik santrali, hafif sanayi ve gıda sanayii alanında 70 kadar işletme, 100’den fazla tarım işletmesi, posta-telegraf, ulaştırma alanında birçok işletme, 100 den fazla sağlık, öğretim ve araştırma enstitüleri kurulmuştur veya kurulmaktadır. Günden güne artan makine, donatım, yarı-mamul madde,

iptidai madde, uçak, otomobil, traktör, madenler, kimiyevi ürünler, inşaat malzemesi miktarını burada ayrı ayrı vermemize imkân yoktur.

Öte yandan, gelişme yoluna yeni giren ülkelerde, milli ekonominin önemli kolları ile Sovyetler Birliğinin mamul eşya sanayii arasında, Sovyetlere ithal edilen mallar yolu ile büyük bir işbirliği yürütülmektedir. Bu yönün önemini anlamak için şu sayılara bakalım: Afganistanın yaptığı ihracatın % 30'u, Birleşik Arap Cumhuriyetinin yaptığı ihracatın % 20'i, Hindistanın yaptığı ihracatın % 10'u Sovyetlerle yapılmaktadır. Bu oran, bazı kolları daha da yüksektir. Böylelikle, gelişme yoluna yeni giren ülkeler, Sovyetler Birliğinin hafif sanayi ve gıda sanayii işletmelerine gereken iptidai maddelerin, Sovyet halkının günden güne artan ihtiyaçlarının bir kısmını sağlamaktadır.

Şekillerinde, metotlarında, amaçlarındaki çeşitliğe rağmen, bu karşılıklı yardımlaşmanın genel hattını, başlıca yönelişini belirtmemiz lâzım. Bu alanda elde edilen tecrübeler bize şunu göstermektedir: Bütün çabalar milli ekonomilerin karşısına çıkan çetin sorunları çözmeye çalışan üçüncü dünya ülkelerine yardım amacını gütmektedir.

İktisadi gelişmedeki en ivedili ihtiyaçları temin sorunu ile, iktisadi bağımsızlık uğrunda yürütülen savaşın en önemli kesimlerinde yabancı kontrolden kurtulma zorunluluğu sorunu, ilk plânda gelen sorunlardır. Bu temel meselelerin çözümü ile, üçüncü dünya ülkelerinin iktisadi gelişmesi üzerinde teşvik edici devamlı etkiler sağlanabilir.

Bu ülkelerin sanayi kalkınması alanında, hayali bir önem taşıyan sorun, ülkenin gelişmesinde, üretimi zorunluluk haline gelen endüstri kollarının kurulmasıdır. Bu ihtiyacı ithalât yolu ile sağlamak, çok pahalıya mal olur ve iktisadi bağımsızlığı tehlikeye düşürür.

Sovyetler Birliği ile yürütülen işbirliği sayesinde çözümlenen sorunlardan biri, demir madenleri sorunudur. Az gelişmiş ülkeler sömürge veya yarı sömürge halinde kaldıkça, dünya piyasasını aralarında taksim eden Batılı çelik tekelleri bu sömürge veya yarı sömürgelerde demir-çelik fabrikalarının kurulmasına katıyen engel oluyorlardı. 1950 yıllarında burjuva basınında sızan bazı haberlerden, Amerikan çelik tröstlerinin teşebbüsü ile, bu tekeller, gelişme yoluna yeni giren ülkelerde milli bir demir-çelik endüstrisinin kurulmasına engel olmak üzere, gizli bir anlaşmaya vardıkları anlaşıldı. Bu anlaşmanın etkileri, sömürge cilik boyunduruğundan ilk kurulan Asya ülkelerinde görüldü. 1940 yıllarının sonunda, ve 1950 yıllarının başında, bu genç devletler, demir-çelik fabrikaları kurmak üzere, Batılı devletlerden yardım istedi. Ama İngiliz ve Amerikan sermayesi bu istekleri duymazlıktan geldi. Sahib Sing Sokay'ın deyişiyle, «Sovyetler Birliğinin işe karışmasıyla durum değişiverdi. «Bhilay demir-çelik fabrikasının kurulmasıyla ilgili anlaşma, Batılı sermaye çevrelerinin hesaplarını bozdu.

Sonradan Sovyetler Birliği, Birleşik Arap Cumhuriyeti, Endonezya, Seylan ve Cezayirde, demir-çelik fabrikalarının kurulması veya genişletilmesiyle ilgili birtakım anlaşma imzaladı. 1955 de, Sovyetler Birliği Bokaro'da

yılda şimdilik 1,5–2 milyon ton, ileride 4,5 milyon ton çelik üretecek ikinci bir fabrika kurmak üzere Hindistanla anlaştı. Hindistanın iktisadi bakımından bu yeni fabrika Bhilay fabrikasından daha da önemli olacaktır.

Bugünkü aşamada görülen başlıca özellik, gelişme yoluna yeni giren ülkelerde, demir-çelik donatım üretimi alanında, Sovyetler Birliğinin sağladığı büyük yardımdır. Rañi'de kurulan makine inşaat fabrikası, Hindistanın çelik üretimine bir milyon tonluk bir fazlalık sağlayacaktır.

Bu sonuçlar karşısında uysallaşan Batılı tekeller, Pakistan, Filipin, Fas, Tunus, Nijerya, Habeşistan ve daha başka ülkelerde demir-çelik fabrikalarının kurulmasına yardım etmek zorunda kaldılar.

Sovyetler Birliğinin petrol sorununun çözümüne sağladığı büyük yardımlar da, üçüncü dünya ülkeleri için önemli sonuçlar verdi. Hindistanın bu konudaki teşebbüslerinin nasıl sonuçsuz kaldığını daha yukarıda anlattık. Bu alanda, gelişme yoluna yeni giren ülkelerin karşısına çıkan düşman fevkalâde güçlüdür: Belirli petrol kaynaklarının % 80'ini; çıkarılan ve kapitalist dünyada işlenen petrolün % 60'ini ellerinde tutan 8 tane dev petrol tekeli. Bu tekellerin politikasında amaç, bir yandan petrol üreten ülkelerde petrolün çıkarılmasını ve işlenmesini; öte yandan, petROLSUZ ülkelerde, petrolün satışını ve dağıtımını kontrol altında tutmaktır. Bu amaçla, bu tekeller, her yola boş vurarak, şimdilik petrol üretmeyen ülkelere petrol araştırmalarına engel oldu.

Milli bağımsızlıkla, petrol sorunu fevkalâde büyük bir önem kazandı. Yakın Doğuda bu sorun, siyasî hayatın başlıca gücü haline geldi.

Sovyetler Birliği, petrol tekellerinin hayasız diktatına karşı açıkca cephe aldı. Sağladığı yardım, muazzam ölçüler aldı. Sovyet petrol araştırma uzmanları Hindistanda 150 milyon tondan fazla bir üretim sağlayabilecek 10 petrol bölgesi, Afganistanda büyük ölçüde tabii gaz, Birleşik Arap Cumhuriyetinde ve Suriyede petrol tesbit ettiler. Moli'de de tabii gaz ve petrol olanakları meydana çıkarıldı. Bugün bu uzmanlar Pakistanda ve daha başka ülkelerde çalışmaktadır. Birçok ülkede, yine Sovyetler Birliğinin yardımıyla, büyük modern rafineriler işlemeye başlamıştır veya kurulmaktadır.

Batı basınında birkaç yıldan beri «Ruslar üçüncü dünya ülkelerinde büyük bir petrol taarruzuna giriştiler» gibi lâflar ediliyor. Ama üçüncü dünya ülkeleri ile birlikte Batının petrol tekellerine karşı yürütülen bir «taarruz» olduğu hiç söylenmiyor.

Sovyetler Birliği, gelişme yoluna yeni giren ülkelerde yerli bir makine inşaat endüstrisinin kurulmasına da yardım etmeye başladı. Bütün bu fabrikalar halen kurulmaktadır; sağlayacakları sonuçların etkileri bir süre sonra ancak duyulacaktır. Ama hiç şüphesiz, bu alandaki sonuçlar, yukarıda verilen örneklerden daha da önemli olacaktır. Çünkü yerli bir makine inşaatı endüstrisinin varlığı, dünya işbölümü çerçevesi içinde, az gelişmiş ülkelerin durumunu baştan aşağı değiştirecektir.

Tarım alanında, Sovyetler Birliği ile yürütülen işbirliği üç büyük sorunun çözümü ile karşılaşmaktadır: Ekilen toprak alanının geliştirilmesi; yeni toprakların işletilmesi; toprakların verimini arttıracak sulama sisteminin büyük üretim sağlayacak makineleştirme sisteminin kurulması.

Assuan barajının inşaatı, Birleşik Arap Cumhuriyetinde 840.000 hektarlık toprağın değerlendirilmesini sağlayacaktır. Bu baraj, ve ona bağlı sulama sistemleri sayesinde, işletilen toprak miktarı % 30, tarım üretimi ise % 40–50 artabilecektir (bu sayılar 1959 yılına oranla hesaplanmıştır). Yine Sovyetler Birliğinin yardımı ile Birmanya, Afganistan, İran, Tunus, Brazzaville-Kongosu, ve Malide büyük sulama sistemleri kurulmaktadır.

Gelişme yoluna yeni giren ülkelerin karşılaştığı sorunlar arasında en önemlisi, hiç şüphesiz, milli kadroların yetiştirilmesi meselesidir. Bu alanda da, Sovyetler Birliği ile yürütülen işbirliği gözle görünür sonuçlar sağlamıştır. Bu son beş yıl içinde, fabrika ve işletmelerin kurulması, makinelerin kurulması, ayarlanması, işletilmesi alanlarında, 100.000 den fazla kalifiye işçi ve usta başı kolaktif ve kişisel şekilde yetiştirilmiştir.

Yukarıda saydığımız sorunlar gibi en önemli iktisadi meselelerin çözülmesi, Sovyetler Birliği ile işbirliği yapan üçüncü dünya ülkelerinin gelişme plânlarındaki başlıca amaçlardan birini teşkil ediyor. Böylelikle, yanyana çeşitli ekonomi sistemleri bulunduran bu ülkelerde, plânlamanın etkileri çok artıyor; devlet iktisadi süreçleri adaha kolay ayarlıyabiliyor. Üçüncü dünya ülkelerinin toplumsal ve iktisadi geleceği bakımından bu sonuçlarını önemi hiç şüphesiz çok büyüktür.

Bu işbirliğinin kendine özgü niteliği, gelişme yoluna giren ülkelerle Sovyetler Birliği arasında kurulan işbölümünde de belirmektedir. Sovyetler Birliği bu ülkelere donatım ve iş malzemesi, özellikle makine, ihraç etmektedir. Tutarı gitgide ortan bu makine ve donatım malzemesi, 1958–1964 yılları arasında 3 kat artıp 413 milyon rubleye varmıştır. Sovyetler Birliğinin ihraç ettiği donatım malzemesinin aşağı yukarı üçte biri, üçüncü dünya ülkelerine gitmektedir. Oysa 1955'te bu oran, ancak % 10 du. Bu donatımın aşağı yukarı üçte ikisi, Sovyetler Birliğinin yardımı ile kurulan sanayi işletmelerinde kullanılacak fabrika malzemesidir. Gelişme yoluna yeni giren ülkelerin Sovyetlere yaptığı ihracat ise, daha çok tarım iptidai maddeleri ve besin maddeleridir (kauçuk, pamuk, pirinç, kakao) Bununla beraber, son yıllarda, bu ihracatta genç milli endüstrilerin ürünlerine düşen pay oldukça artmıştır. (dokuma, ayakkabı, spor malzemesi, bazı makine tipleri vb.)

Şimdiye kadar elde edilen sonuçlara bakılırsa, bu işbirliğinin fevkalâde önemli ölçülere varacağı anlaşılıyor.

Örneğin, herhangi bir sebeple, bugüne kadar Sovyetler Birliği ile dolay-

sız iktisadi ilişki kurmamış az gelişmiş ülkelerin de bu işbirliğine katılacağını tahmin edebiliriz.

Ama bu ilişkilerin daha geniş ve önemli ölçüler alması, daha da mühimdir. Sovyetler Birliği ile üçüncü dünya ülkeleri arasında yürütülen işbirliğinin bugünkü sonuçları ve durumu, bu alandaki bütün imkânlarla ölçü rolünü oynayabilir. Meselâ, Hindistan, Sovyetler Birliğinin – sosyalist dünya dışında – en önemli müşterisi haline gelmiştir. Üstelik, yeni imzalanan ticaret anlaşmasının hükümlerine göre, Hindistan-Sovyet alışverişi 1970 yılına kadar iki kat artacaktır. Şimdiden çok büyük bir tutara varan Birleşik Arap Cumhuriyeti – Sovyetler Birliği alışverişi 1970'e kadar bir buçuk kat artacaktır. Son zamanlarda imzalanan anlaşmalarda Sovyetler Birliğinin Pakistan'la, İran'la, ve Türkiye ile yürüttüğü ticari işbirliğini önemli ölçüde geliştirecektir. Kuveyt, Yemen Suudi Arabistan, Ürdün, Kenya, Brazzaville-Kongosu ile yürütülen ticari münasebetler de gelişmeye yüz tutmuştur.

Gelişme yoluna yeni giren ülkelerle yürütülen ticari ve iktisadi ilişkilerde devamlı bir artış sağlamak için en etkili yol uzun vadeli ticaret anlaşmalarıdır. Bu alanda şu noktayı belirtmekle yetinelim: 1959–1964 yılları arasında Sovyetler Birliği ile uzun vadeli anlaşmalar imzalamış olan ülkelerle yapılan alışveriş 2,6 kat artmıştır.

Bu son grupta 12 ülke bulunduğuna göre, daha çok ülke ile uzun vadeli anlaşmaların imzalanması, her halde Sovyetler Birliğinin üçüncü dünya ile yürüttüğü işbirliğini kuvvetlendirecek ve genişletecektir.

SBKP'nin XXIII. Kongresinde tesbit edilen muazzam beş yıllık ekonomik program, Sovyetler Birliği ile gelişme yoluna yeni girmiş ülkeler arasındaki iktisadi işbirliği geliştirecek, fevkalâde elverişli şartlara yol açmaktadır.

Amerikan komünistleri barış ve kalkınma uğrunda yürütülen savaşa öncülük ediyorlar

Gus Hall

Amerikan halkının bugün içinde bulunduğu çetin siyasi ve ideolojik buhran, ülkenin yönelişi ve geleceği konularının yeniden incelenmesini ve değerlendirilmesini gerektiriyor. Tarihimizde bu kadar derin bir buhran görülmemiştir. Bu konuların ele alınması, yeniden değerlendirilmesi, sorununu bir kat daha ivedileştiren bir etken de, Maccarthy'cılık dönemini — yani düşünce ve söz hürriyetinin ayaklar altına alındığı dönemi telâfi etmek zorunluluğudur. Bu sorun, bir bakıma, bu döneme karşı bir tepkidir. Ama asıl, bugünkü gerçeklere karşı bir reaksiyondur.

Eleştirmeci bir gözle yürütülecek bu araştırma, birkaç soyut kavramın etrafında geliştirilemez. Aksine, kitlelerin yürüttüğü savaşın bütün aşama ve dönemlerine, vatandaş hakları uğruna kahramanca yürütülen savaşlara bağlıdır. Ekonomik güvenlik yetersizliklerine, otomatizasyondan doğan işsizlikle ilgilidir; harp üretimi temeline dayanan iktisadi yapı ile çok geniş yoksulluk ve işsizlik arasındaki çelişmelerden doğmaktadır; tekelci devlet kapitalizminin artışı ile meydana gelen iktisadi gelişme akımları ile beslenmektedir. *Bu akımlar, yirmi yıl süren soğuk harp döneminin, vergilerde, kiralarda ve fiatlardaki artışlarla beliren iç akımlardır.* Bu araştırma, faşist sağcı güçlerin gelişmesi, demokrasiye, vatandaş özgürlüklerine karşı yapılan saldırılar karşısında halkımızda beliren endişeyi aksettirmekte, Amerikan emperyalistlerinin izlediği saldırgan politikanın uyandırdığı tedirginliği dile getirmektedir. Irkçılığı, kırımını benimseyen bir toplumda bütün manevi değerlerin ayaklar altına alınması, geniş halk kitlelerinde endişe uyandırmaktadır.

Geçirmekte olduğumuz bu büyük imtihan, yalnız bugünle değil, gelecekle de ilgilidir. Milletimiz, halkımız, bir gerileme dönemi geçirecektir. Hiç şüphesiz, söz konusu olan bugünün sorunlarıdır. Ama bir bakıma, uzun vadeli gelişme eğilimleridir de. Açıkça beliren bir olaydan fazla, her zaman belirli olmayan bir iç aşınma sürecidir.

Bu buhran, genel buhran dönemide gelişmiş, içinden yıkılan kapitalizmdeki gelişmenin sonucudur. Bu endişeleri bir kat daha derinleştiren bir etken de, ülkemizin demokratik gelenekleridir, tarihimizdir, halkımıza güven ve güç sağlayan bütün göreneklerimizdir, politik akidelerimizdir.

Sorunun temeli şudur: Kıtaları yok edebilecek nükleer silâhların tehdidi altında bulunan, değişen bir dünya ile Amerikanın ilişkilerini yeniden gözden geçirmek zorundayız. Bu dünyanın bir kesiminde milyonlarca insan yeni, bambaşka bir toplum, sosyalist toplumu kurmaya başladılar. Dünyanın her yerinde millî devrimler başarıya ulaşıyor. Bütün değerleri tekrar gözden geçirme zorunluluğu, gerici, sermayeci, sanayici ve askerî bir komplekse düşmüş bir millette uyanan derin eksiklik duygusunu dile getirmektedir. Geçmiş, bugünü inceleme endişesini, gelecekle ilgili endişeleri ifade etmektedir.

Ülkemizde hüküm süren düşünce iklimi içinde, bütün düşünce sistemlerinin objektif bir şekilde gözden geçirilmesi, komünist görüşlerin komünistlerin ağzından dinlenmesi bir zorunluluktur. Bu da kitlelerde uyanan araştırma endişesinin önemli bir unsurunu teşkil etmektedir.

Amerikan Komünist Partisinin hazırladığı yeni program taslağı, kitlelerin bu endişesini cevaplandırıyor bu araştırmayı kolaylaştırıyor. Bu endişe Partimizin karşısına yeni sorunlar koymaktadır. On beş yıl süren baskılar bizi kitlelerden ayrı düşürmüştü. Ama biz de kendimizi kitlelerden ayrı tuttuk. Bu yalnızlıktan kurtulduk, en önemli ödevimize giriştik. Gerçekte, milyonlarca vatandaşımıza hitap etmek, bizim için, bir olanak, hattâ bir siyasi zorunluluk haline gelmiştir. Eski görüşler, bugünedek başvurduğumuz yollar, bugünkü ihtiyaçları karşılayamaz oldu. Parti bütün soruları cevaplandırmaya hazırdır, artık bütün kapılar açıktır. Bununla beraber, bu açık kapılardan geçmek istemiyenler, dolambaçlı yolları tercih edenler hâlâ çoktur. Faydalı tartışmalara başlamak isteyen kitleler hâlâ birçok komünisti ürkütüyor. Birçok komünist, kitlelerdeki araştırma endişesine uygun düşmeyen cevaplar veriyor. Komünist görüşlerin, prensiplerin gelişebilecek kavramlar olduğunu, tartışmaya temel olabileceğini göstermeliyiz.

Bu şartları hesaba katan Partimiz, program taslağını takdim ederken, kaleme alırken, ülkemizdeki kitlelerin ihtiyaçlarını göz önünde tutmuştur. Bu programın amacı, açık tartışma, açık görüş değiş tokuşudur. Taslak, kitlelere, kamu oyuna hitap eden bir vesikadır. Partimiz, kitlelerle beraber, bu taslağın tartışmasını yapıyor. Öte yandan, Partimiz, bütün Amerikalılardan, bu programa, genel siyasi tartışmalarda yer vermelerini istedi, Programın alacağı son şeklin tesbit işine herkesin katılmasını istiyoruz. Bu davranışımızla, Komünist Partisinin program taslağının tesbiti, yeni bir nitelik kazanmaktadır. 128 sayfalık broşürün ilk 50.000 nüshası pek çabuk satıldı. Komünist olmayan Amerikalılardan yüzlerce mektup aldık. Bu da, programımızın kitlelerde beliren araştırma ve öğrenme endişesine bir cevap sağladığını göstermektedir.

Program taslağı, Amerikan kapitalizmine karşı yürütülen savaşın gerçeklerini, Marksist-Leninist bir gözle incelemektedir.

Program taslağı, Amerikan kapitalizminde gelişen üç tefessüh sürecinin açıklanmasıyla başlıyor.

Amerikanın dış görünüşündeki bütün refah belirtileri altında, televizyon antenleri, parlak çelikler arkasında, gittikçe artan, gittikçe derinleşen bir tedirginlik var.

Buhranlar çeşitlidir. Şehir bölgelerinde buhran var: Şehirlerimizi, yoksulluk, pislik, mikrop içinde yüzen gecekondu, izbeler yığını haline getiren bir buhran. Öğretim alanında bir buhran var. Ahlakta bir buhran var. Bütün bu buhranlar, Amerikan hayatının birçok alanlarına yayılıyor. Ama bu çeşitli buhranlar daha derin, daha vahim bir sosyal buhranın belirtileridir.

Bu sosyal buhran ise dört alanda daha da şiddetle belirmektedir:

1. Dış politika alanındaki buhran, bütün öbür buhranlardan daha ağır basıyor. Bu durumun nedenleri çok. Başka alanlarda işlenen hatalara çareler bulunabilir, ama dış politika alanındaki hatalar, tamir edilemez sonuçlar doğurabilir. Nükleer silâh tehlikesi karşısında, insanlığın tek umudu, bütün öbür sorunlara bulunacak rasyonel çözüm yollarının başlıca şartı, dünya barışıdır.

Ama Amerikan dış politikası, günün en korkunç tehlikesini azaltmaya çalışmıyor, aksine onu artırıyor.

2. Teknik devrimler, emekçiler arasındaki güvensizlik duygusunu yaymakta, artırmaktadır. Otomatizasyonun, Kibernetiğin, iktisadi etkileri karşısında, bugünkü hükümet programları yetersiz veya anlamsız kalıyor.

3. Karaderili vatandaşlarımızın özgürlük uğruna yürüttükleri savaş karşısında, insanlarımızın gözleri açıldı. Üç yüz yıldır karaderililere uygulanan korkunç haksızlıkları, onları küçük düşüren farklı muameleyi artık görmezlikten gelemiyorlar. Karaderililerin isyanı, iktisat, mesken, eğitim alanlarında, Amerikan hayat standartını, Amerikan yaşama şeklini meydana getiren bütün unsurlarda eşitlik sorununa bağlıdır. Bu şartlar içinde, bu isyan, daha köklü tedbirler alınmasını zorunluluk haline getirecektir. Vatandaş hakları buhranı adı verilen bu buhran, Amerikan toplumunun temellerini gün geçtikçe daha şiddetle sarsan, çok derin bir toplumsal buhrandır.

4. Demokrasiyi sınırlandırmak, yıkmak amacını güden teşebbüsler artmış, tehlikeli bir hal almıştır. Demokrasi buhranının belirtileri pek çoktur, ama hiç şüphesiz, en önemlisi, bol paralı, iyi örgütlenmiş, siyasi bakımdan tecrübeli aşırı-sağ güçlerin meydana çıkmasıdır. Bu aşırı sağ güçler, eskiden beri Amerikan siyasi güçlerinin sağında yer almış gericilerden, yobazlardan apayıdır. Bu yeni güçler, bugün Amerikan toplumunda hüküm süren buhranın sonucudur. Bunlar en gerici, en ırkçı, en maceracı, harp taraftarı kapitalist kesimlerin, bu buhrana bulduğu çareleri dile getiriyor.

Bu gerçeklerden hareket eden Programımız, sorunların nedenlerini inceleyiyor, tekeli Amerikan kapitalizminin niteliğini ve tekeli devlet kapitalizminin oynadığı rolü açığa vuruyor.

Bugün Amerikan toplumunda en üstün güç, tekellerin gücüdür. 500 müessese milli ekonomimizi kontrolleri altına almıştır. Ama bunu söylemekle, bu ekonomik gücün nasıl birkaç elde toplandığını anlatmış olmayız. Bu 500 müessese de birkaç sermaye grubunun elinde bulunuyor. Bunların en kuddretlileri, Morgan, Rockefeller, Dupont, Mellon gibi büyük sermaye alanının malûm firmalarıdır.

İkinci Dünya Savaşı içinde ve bu savaştan sonra, tekeller fevkalâde büyük bir hızla gelişti. Siyasi ve iktisadi gücü ellerine geçiren tröstler Vaşingtondaki adamlarına, hükümeti tekellerin hizmetine sokmak üzere, acentalar kurdurtular.

Bütün bu dönemde harpler – sıcak ve soğuk – devam ettiği, ordunun iktisat ve hükümet üzerindeki etkisi çok arttığı için, tek-el-hükümet birliği fevkalâde korkunç, büyük bir sanayi ve askeri ortaklık haline geldi.

Bu birlik, bütün kilit noktalarında iktisadi güçle siyasi gücü birleştiren genel sürecin en korkunç plânıdır. Hükümetin tekellere sağladığı kaynaklar bunun bir belirtisidir. Bugün federal hükümet, 100 milyar dolarlık bir trösttür.

Hükümet, bütün milletten alınan milyarlarca doları, büyük tröstlerin kasalarına akıtan, çok geniş bir mekanizma haline geldi. En büyük kaynak, silâh fabrikalarıyla aktedilen kârlı kontratlarıdır. Ama hükümetin sağladığı krediler, primler sistemi de var. Tekellerle hükümet arasında yeni ortaklık şekilleri de var. Örneğin, atom enerjisi ve feza gemileri endüstrilerinde, bilimsel araştırmalarla, vatandaşların ödediği vergilerle finanse edilen hizmetlerle sağlanan sonuçlar, tekellerin yararına kullanılıyor.

Hükümet, fakirlerden alıp zenginlere veren bir acenta haline geldi. Kapitalist tekellere giden çok büyük paralarla mukayese edilince, hükümetin sosyal sigortalara ayırdığı miktar, çok lâfı edildiği halde – gülünç kalıyor.

Komünist Partisinin program taslağı, çok mantıklı olarak, Amerikan emperyalizmi sorununu iki bakımdan – dahili bakımdan ve dünya emperyalizminin merkezi olarak – ele almaktadır.

Amerikan emperyalizminin eğilimlerini ve yapısından gelen nedenleri inceleyen taslak, bugünkü davranışların siyasi bir tesadüf olmadığına, iç niteleşimin sonucu olduğuna işaret etmektedir. Amerikan emperyalizminin iç niteliği gericiştir. Amerikan emperyalizminin herhangi bir politikası, halkın direnişi ve baskısı karşısında, başarısızlığa uğrayabilir, ama emperyalizmin yapısındaki gerici baskılar nasıl olsa dile gelecektir.

Hiç şüphesiz, yeni-sömürgecilik, büyük kâr getiren bir sistemdir. Emegin aşırı sömürülmesi, yatırımlara muazzam kazançlar sağlar.

İptidai maddelerin ucuza temini, mamul maddelerin pahalıya satılması şeklini alan iktisadi eşitsizlik, bu kazançları bir kat daha artırıyor. Siyasi ve askeri anlamda «stratejik» iptidai madde kaynaklarının kontrol isteği de, yeni-sömürgeci isteklere yol açıyor.

-Bu şartlar içinde, Amerikan emperyalizmine set çekebilecek, emperyalist-aleyhtar bir gücün kurulması; Amerikan halkının öncülüğü altında, savaş yürüterek, bu emperyalizmin yerine yeni, adil bir toplumun yaratılması zorunluluk haline gelmiştir.

Programımız, Amerikan emperyalizminin gerici, zorba niteliğini belirttiikten sonra, bu emperyalizmin saflarındaki çeşitli eğilimleri ayrı ayrı niteliyor. Amerikan emperyalizmine karşı yürütülecek savaşta hangi taktiğe başvurulacağını anlamak için, bu inceleme şarttır. Amerikanın tekelci yapısında, spesifik iktisadi çıkarların nedeniyle, taktik değerlendirme farklarından doğan, değişebilir, birbirine karışan üç akım görülmektedir. Bu akımlardan biri, bugün dünyada varolan yeni güçler dengesiyle uyaşma yolları arıyor. İkinci eğilim, sınırlı savaşlara: yani Amerikanın devrimlere karşı askeri, diplomatik ve iktisadi gücünü kullanmasına taraftardır. Son çare olarak, nükleer savaş yolunu kabul etmekle, böyle bir savaşa mümkün olduğu kadar başvurulmamayı tavsiye ediyor.

Üçüncü eğilim ise, nükleer savaş bir zorunluluk diye kabul ediyor: «önleyici harp» gibi, veya nükleer savaş tehditi şeklini alacak ultiatom gibi yollara başvurulmasını teklif ediyor. Başka bir deyimle, birinci eğilim, militemizi uçurumdan uzaklaştırabilir. İkinci eğilim, bizi uçurumun kenarında, her an bozulabilir bir dengede tutmak istiyor. Üçüncü eğilim ise, bizi düpedüz uçuruma yuvarlamağa hazırlanıyor.

Emperyalizmin zaafalarını inceledikten, bugünkü dünyada mevcûat güçler dengesini değerlendirdikten sonra, rapor şu sonuçlara varıyor:

Amerikanın dış politikası tehlikelidir, mantıksızdır; suçlanacak bir politikadır. Dev Amerikan işletmelerinin elinde bulunan iktisadi ve askeri güç, devrim selinin hızını kısılabir, yolunu değiştirebilir, ama bu seli büsbütün durdutamaz.

Uğradığı her başarısızlık, emperyalizmi zayıf düşürüyor, ona karşı savaşan güçleri kuvvetlendiriyor.

Bazılarının yaptığı gibi, sadece ülkenin iç durumunu ele alırsak; Amerikan emperyalizminin bütün hareketlerine karşı bilinçle dikilen, sayıları günden güne artan, ama ne de olsa yetersiz kalan güçlere bakacak olursak, iki taraf arasındaki dengesizlik gözümüze çarpar. Ama bu çatışmaya bu kadar dar bir açıdan bakmak, yalnız sonuç verir. Güçler arasındaki oran, hep öyle kalacak değil. Öte yandan, bu oran, dünya ölçüsündeki güçler oranının bir parçasını teşkil ediyor, ve bu oranın etkisi altında kalıyor.

Dünyanın durumunu göz önünde tutarsak, bütün komünistler gibi biz de, Amerikan komünistleri, şu neticeye varırız: Hiç şüphesiz bir nükleer savaş tehlikesi karşısında kalan insanlık, en tehlikeli dönemini yaşamaktadır, ama yine de bu tehlikeyi ortadan kaldırabilir.

Emperyalizm dünyaya hâkim bir güç olmaktan artık çıkmıştır. Emperyalizmin toptan savaş eğilimlerine engel olabilecek yeni güçler, yeni şartlar meydana geldi ama. «İmkânı var» demek, gerçekten yapabilmek demek

değildir. Bu meselenin çözümü, barış kampının birliğine, cesaretine, ustalığına, harbe karşı yürütülen mücadelede göstereceği inada bağlıdır. Bu kamp, başarıya ulaşacak kadar güçlüdür. Bu şartlar içinde; dünyadaki büyük çoğunluk gibi, biz de, dünya savaşının önüne geçilebileceğine inanıyoruz.

Bugün dünya barışını tehdit eden en belirli, en yakın tehlike, Viyetnam'daki Amerikan saldırısıdır. Bugün barış uğrunda yürütülen mücadelenin başlıca amacı, Güney-Viyetnamda, Amerikan saldırısına san vermek, Viyetnam halkına kendi kaderini tavin etme olanağını sağlamaktır.

Nükleer savaş ihtimali ortadan kaldırılırsa, Amerikan emperyalizminin milli devrimlere karşı giriştiği saldırılar başarısız bırakılırsa, püskürtülürse, Batı Almanya tehlikesi gibi her an patlak verebilecek tehlikelere karşı tedbirler alınır, ayrı ayrı sosyal düzenli devletlerin barış içinde, yan yana yaşaması olanağı gerçekleşebilir. Bu ihtimallerin gerçekleşmesi için, çok geniş, çok şiddetli savaşlar yürütmek bir zorunluluktur.

Bütün dünya halkları için olduğu gibi, Amerikan halkı için de, çağımızın en önemli ödevi, «toptan harbi», nükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırmak, çeşitli devletlerin barış içinde, yan yana yaşama olanağını gerçekleştirmek üzere savaşmaktır. Komünistlerin çoğu bu savaşın başarıya ulaşabileceğine kanidir.

Bu noktalardan hareket eder Programımız, Amerikan tekelle kapitalizmine cephe alan güçleri tespit ve tarif etmektedir.

Hiç şüphesiz, tekeller, insanlığın refahına, toplumsal kalkınmasına karşı dikilmiş, muazzam bir set teşkil etmektedir. Ama öte yandan, en yakın menfaatleri uğruna bu tekellere karşı savaşmak, bu seti yıkmak zorunda kalan, ve toplumun ezici çoğunluğunu teşkil eden çok geniş toplumsal güçlerin meydana gelmesine de sebep oluyorlar.

Amerikada işçi sınıfının yönetici rolünü inkâr eden nazariyeler ortaya çıktığı için, Programımız Marksizmin şu prensipini bir kere daha hatırlatıyor:

Tekellerin başdüşmanı, işçi sınıfıdır. Amerikan işçi sınıfının öncü örgütlerinin – yani sendikaların – mücadele tarihi eski ve şanlıdır.

Meşhur «Amerikan hayat seviyesi, «sadece eşi bulunmaz bir coğrafi durumun, tarihsel bir gelişmenin sonucu sayılamaz. Hiç şüphesiz, büyük sermayenin cömertliğinden de ileri gelmiyor. Bu yüksek yaşama seviyesi, işçi sınıfının yılmadan yürüttüğü savaşların sonucudur. Emekçilerin en basit iktisadi istekler uğrunda, daha yüksek ücretler, daha büyük bir güvenlik için, yürüttükleri mücadelenin kendisi, büyük bir kalkınma etkenidir.

Tekeller, en büyük düşmanlarının emekçiler olduğunu biliyorlar. Bunu bildikleri için de, emekçileri başarısızlığa uğratmak, uzlaşmaya zorlamak üzere, çeşitli baskılara, çeşitli kurnazlıklara başvuruyorlar. İşçi sınıfının oynadığı rolün önemini azaltmak üzere, sık sık başvurdukları hilelerden biri, karışık toplumsal efsaneler yaratmak, bu rolün önemini genellikle

bütün toplumdan ve özellikle işçi sınıfından gizlemektir. İşçi sınıfının ortadan kalktığı iddia ediliyor. Ama işçi sınıfı ortadan kalkmıyor. Aksine. İşçi sınıfı o kadar genişledi ki, bugün Amerikalıların beşte dördü ücretlidir.

İktisadi eşitsizlik her an arttığı gibi, toplumsal tabakalaşma da şaşırtıcı ölçüler aldı. Yoksulluk içinde yaşayan 40 milyon Amerikalının «görülmez hale» geldiği iddia edilmekteyse de, bunun anlamı şudur: Milletin beşte biri, Hindistandaki «dokunulmazlar» gibi, «görülmez hale» gelmekte, bir kast sistemine yakın bir iktisadi tabakalaşma gerçekleşmektedir. Bu yoksul «Kişiler», «iktisadi eksiklikler içinde», yani sefaletin eşiğinde yaşayan 30 milyon insanın büyük çoğunluğu, işçi sınıfına mensuptur.

Öteki toplumsal sınıf ve tabakalar da tekellerin ezici yükünü taşımaktadır. Ama sermayenin muazzam ölçüde birikmesini sağlayan, tekellerin temelini, gücünü teşkil eden üretim süreciyle çatışan, sadece işçi sınıfıdır. Tekeller öteki toplumsal sınıf ve tabakaları da sömürüyor. Ama tekellerin varlığını sağlayan, bu varlığın başlıca şartı olan, işçi sınıfının istismarıdır; başka bir deyimle, kazançların ücretlilerin sırtından sağlanmasıdır. Örgütlenmiş işçilerin yaşama şartlarında gerçekleşen nisbi değişiklikler, bazıların iddia ettiği gibi, sınıflar arasında çatışma olmadığını göstermez. Aksine: Açık veya gizli, pasif veya aktif savaş yoluyla ancak, işçilerin iktisadi kazançlar sağlayabileceğini ve bunları koruyabileceğini ispatlıyor.

Programımız, işçi sınıfına düşen tarihsel ödevler arasında, emekçilerin siyasi bağımsızlığını geliştirme, sınıf bilincini yükseltme zorunluluğuna büyük bir önem veriyor.

Sağlam, geniş tabanlı sendikalar kurmak yolu ile, emekçiler sınıf menfaatlerinin savunulması konusunda en önemli iktisadi silâhı yaratmış oldular. İkinci aşama olarak, sınıf menfaatlerini bilinçle, etkili bir şekilde dile getirecek, temsil edecek kurullar yaratmaları şarttır. Bunu yapabilmeleri için de, daha yüksek bir sınıf bilincine, daha büyük bir toplumsal anlayışa varmaları da şarttır. Amerika işçi sınıfının karşısına çıkan büyük tarihsel ödev, işte budur. Gelişmenin sonucu olan bu ödev, işçi sınıfının karşılaştığı sorunların önemi nisbetinde artmaktadır. Üretim yerlerinde, emekçilerin ekonomik ihtiyaçları uğrunda yürüttükleri savaş devam ediyor. İstismar devam ettikçe de, bu savaşlar devam edecektir. Ama sorunların günden güne keskinleşmesi, bunlara siyasi alanda çözüm yolları bulmayı bir zorunluluk haline getiriyor.

Tekelci kapitalizme cephe alan diğer güçlerin en ateşli kısmı, ezgi altında yaşayan 20 milyon karaderili Amerikalıdır. Programımızın belirttiği gibi, karaderili ve beyazderili işçi sınıfı ile, karaderili halkımız, toplumsal kalkınma uğrunda yürütülen savaşın temelleridir. Bu prensipten hareket eden program taslağı, işçi sınıfı ile karaderili halk arasındaki birlik zorunluluğunu ısrarla belirtmektedir.

Son on yıldan beri, karaderili Amerikalıların özgürlük ve eşitlik uğrunda yürüttüğü mücadele, bütün dünyada heyecan uyandırdı. Vaşingtonda

düzenlenen geniş gösteri ve toplantılar bu hareketin birliğini ve kararlılığını belirtmiştir. Bu hareket bütün bir halkın yüreğinden doğmuş en asil isteklerinden birinin, çektiği ıztırapların, karşılaştığı hakaretlerin, zafere ulaşma kararının sonucudur.

Bu önüne geçilmez mücadele karşısında, hükümet bazı tavizlerde bulunmak zorunda kaldı, ırk ayırımı sistemine son verilmesini isteyen hareketin haklı olduğunu resmen kabul etti. Ama pratikte sistem devam etmektedir. Program taslağında belirtildiği gibi:

«Tavizler pek önemsizdi, daha çok sembolik bir nitelik taşıyordu. Resmi politikada «dereceli reformlar», prensipi hâlâ uygulanmaktadır. Oysa bu mücadelenin çok önemli, köklü bir sonucu oldu ...

«Karaderililerin özgürlük uğrunda yürüttüğü mücadelenin şiddeti, Amerikan toplumunda işgal ettikleri özel yerin sonucudur. Karaderililer milletin bir parçasıdır. Oysa özel bir ıstismara, özel bir baskıya tabi tutuluyorlar. Üstelik, karaderili halk bütünüyle, ırk ayırımına dayanan utanç verici bir sistemin, beyazderililerin üstünlüğü prensipine bağlı peşin hükümlerin, adetlerin kurbanıdır.

«Amerikada karaderililer, ayrı bir halkın, ayrı bir milletin bütün özelliklerini taşımaktadır. Ama karaderililerin de kendilerine millet içinde ayrı bir halk diye bakmaları, tâbi tutuldukları ezgi derecesini anlatabilmek içindir. Yürüttükleri bütün mücadelenin amacı, tarihe ve adalete uygun olarak, milletin öbür unsurlarıyla eşit, özgür Amerikalı vatandaşlar olduklarını kabul ettirmektir. Karaderili halkın bütün tabakaları bu mücadeleye katılmaktadır. Ama ırk ayırımı prensipi, işlerine, yaşamalarına tesir ettiği için, karaderili işçiler bu mücadelenin en sağlam sınıf unsurunu sağlamaktadır. Çünkü ırk ayırımının bütün sonuçlarını herkesten çok çeken onlardır ...

«Şovenliğin kökleri taa kölelik sistemine dayanmaktadır ...»

«Kölelik kaldırıldı, ama karaderililere karşı beslenen peşin hükümler, korkunç bir ideoloji halinde devam etti. Hem devam etti, hem de bir kat daha kuvvetlendi, çünkü büyük çiftlik ekonomisi, Karaderilileri toprak köleleri gibi çalıştıran bir ortaklık sistemi temelinde düzenlendi. Öte yandan, tekelci şirketler, beyaz işçilerden daha çok ıstismar edilebilen, tek başına kalmış karaderili emek gücünün, durumundan yararlanıyor; bu emek gücünü, işçi sınıfını bölmek, hayat şartlarını da da kötüleştirmek üzere kullanıyor.

«Tekelci şirketlerin boyunduruğuna baş kaldıran karaderililer, doğrudan doğruya tekellerin gücü ile karşılaşıyorlar.»

Bundan sonra, Program taslağı, tekellerin baskı ve zulmüyle karşılaşan diğer toplumsal tabakaların – yani çiftçilerin, küçük işletme sahiplerinin, gençlerin, vb. – sorunlarını ve bu tabakaların oynadığı rolü gözden geçiriyor.

Bu genel incelemeden bir takım taktik ve stratejik sonuçlar çıkardıktan sonra, taslak, bu güçlere dayanarak, tekel-aleyhtarı birliğin düzenlenmesi meselesini ele alıyır:

«Toplumumuzda ilerici dönüşümler sağlama amacını güden herhangi bir stratejik görüş amacına varabilmesi için, yukarıda incelediğimiz güçlerden – bu güçleri bir bütün olarak ele almak şartıyla – başka bu dönüşümlerin gerçekleşmesini sağlayabilecek toplumsal güçler olmadığını kabul etmelidir. Bu güçleri derinlemesine incelerken, bugünkü gelişme dönemindeki durumlarını göz önünde tutmak zorundayız. Gerçekten radikal bir siyasetin bugünkü amaçları, bu unsurlar arasında bağımsızlık ve mücadele ruhunu kuvvetlendirmek ve teşvik etmek, bu güçlere açık, belirli hedefler teklif etmek, bu anda giriştikleri savaşta siyasi hareket şekillerinde birlik sağlamak gibi, amaçlar olmalıdır. Böylelikle yürütülen mücadele, bugünkü seviyesinden daha yüksek bir düzeye çıkabilir, tarihsel bir gelişme haline gelebilir.»

Tekel aleyhtarı güçlerin karşısına çıkan engelleri gözden geçiren Program taslağı, siyaset ve seçimlerle ilgili çetin sorunları bütün ayrıntılarıyla incelemektedir:

«Bugünkü çift partili sistem, halkın iradesine yer vermiyen, ahlâksızlığa, hayasızlığa yol açan bir sistemdir. Bunun nedeni de: Her iki millî partinin, cumhurbaşkanlığını ele geçirmek üzere yürütülen mücadelede, sadece seçimleri kazanmak umuduyla oportünist düşüncelerle bir araya gelmiş, ayrı ayrı nitelikte, uyuşmaz unsurlardan meydana gelmiş olmalarıdır...

«Bugünkü şekliyle, çift partili sistemin en büyük kötülüğü, tekellerin elinde bir kısıkaç gibi, bugünkü toplumsal çatışmaları, patlak verebilecek güçleri boğmasıdır. Her kısıkaç gibi de gevşetilebilir, sıkıştırılabilir. Halk hareketleri geliştiği dönemlerde, hareketin baskısına karşı, bu kısıkaç gevşetiliyor. Hiç şüphesiz, ilerici güçler bu kısıkaçı mümkün olduğu kadar genişletmeye çalışmalıdır, ama bu işi, nihayet, tekellerin tesbit ettiği ölçüler içinde ancak yapabilirler. İşçi sınıfı bu gerçeği bilinçle anlamalıdır. Çünkü işçi sınıfı ile tekeller arasındaki çatışma, en keskin, en normal çatışmadır. Düşmanın tesbit ettiği sınırlar içinde kalmak zorunluluğundan en büyük zararları gören işçi sınıfıdır.

«Siyasi savaş, çift partili sistemin kısıkaçı içinde, bütün imkânlarla başvurarak, yürütmeye taraftarız. Ama bu savaşa sağlamak istediğimiz tarihsel gelişme, güttüğümüz asıl amaç, yeni bir halk partisinin kurulmasıdır... Bu parti, tekellere karşı cephe alan bütün güçlerden meydana gelebilir: İşçi sınıfı, karaderililer, bağımsız köylüler, aydınlar, serbest meslek sahipleri, gençler vb. yani halkın çeşitli kesimleri bu partide yer alabilir... Bu parti şekliyle demokratik bir parti olacaktır. Programı, bütün önemli sorunlarda tekellere karşı cephe alacaktır: Dış politika,

refah, toplumun bütün unsurları için çalışma güvenliği, gerçek eşitlik, demokrasinin gelişmesi sorunları vb. ...

«1. Yukarıda izah ettiğimiz tipte bir parti, bir yeni gruplaşma, hattâ bugün, mevcut kitle hareketleri, köklü reformların elde edilmesini sağlayacak yollardır. Ama bunlar, elde edilen dönüşümlerin özsüz bırakılmamasını da garanti altına almalıdır... İstekler yerine getirildi diye savaş durmamalıdır. Elde edilen zaferlerin sonuçsuz bırakılmaması, ziyan edilmemesi için savaş devam etmelidir.

«2. İlk plâna alınacak dönüşümler, toplumdaki güçler dengesini değiştirebilecek; başka bir deyimle, tekellere karşı yürütülen mücadelede, işçi sınıfının, karaderili halkın, müteffiklerinin durumunu kuvvetlendirebilecek dönüşümler olmalıdır. Bu noktayı göz önünde tutarak, tekellerin kontrolünü azaltan, halkın demokratik yetkilerini genişleten, etkilerini arttıran dönüşümler üzerinde ısrarla duruyoruz.

«Savunduğumuz dönüşüm tiplerini belirtmekle beraber, bunları belirli bir durumda gereken belirli istekler dile getiren bir seçim programı teklif eder gibi ileri sürmüyoruz. Amacımız daha çok genel yollara, uzun vadeli amaçlara işaret etmektir.

a) dev şirketlerin iktisadi ve siyasi gücünü zayıflatan dönüşümlerin üzerinde ısrarla duruyoruz...

b) demokrasiyi geliştiren, ırk ayırımına son veren, bu ayırımın hayatımızın her alanında doğurduğu sonuçları ortadan kaldıracak dönüşümleri ısrarla belirtiyoruz...

c) halkın iktisadi seviyesini yükseltecek, kültür ve eğitim imkânlarını arttıran dönüşümlerin üzerinde ısrarla duruyoruz...

d) işçi sınıfında ve müteffiklerinde, kendilerine güveni, gücü, birliği, mücadele yeteneklerini geliştirecek dönüşümlerin üzerinde ısrarla duruyoruz...

«Halkın bugün yürüttüğü bütün savaşlarda, anlaşılması gereken bir gerçeği önemle belirtmemiz gerekiyor: Milli servetin ve bütçenin fevkalâde büyük bir kısmı, silâhlanmaya ve harba ayrıldığı müddetçe, etkili ve köklü toplumsal dönüşümler gerçekleşemez. Milletimiz karşıt iki yola birden giremez. Başka bir deyimle, halkın yürüttüğü bütün savaşların amacı; her şeyden önce, silâhlanma ve harp için gittikçe artan krediler ayırmak isteyen, toplumsal ihtiyaçlara ayrılan bütçelerin artırılmasını engelliyen askeri ve endüstri güçlerinin birliğini yıkmak olmalıdır.

«Böylece barış uğrunda yürütülen savaş, toplumsal refah uğrunda yürütülen bütün savaşlarla birleşmiş oluyor.

«Barışı garanti altına alacak, milletimizi bu korkunç silâhlanma yükünden kurtaracak, yeni bir dış politikanın izlenmesi uğrunda yürütülecek mücadele, üzerinde durduğumuz amaçların başında geliyor...

«Bütün bu noktaları belirttikten sonra, biz komünistler, şu kanaatımızı da açıklıyoruz: Toplumsal buhranın kesinlikle çözümlenebilmesi için, toplumda devrimci başkalaşmaların gerçekleşmesi, kapitalizmin yerine sosyalizmin geçmesi bir zorunluluktur...

«Bugünkü ivedili sorunların çözümlenmesine aktif olarak katılmamız, son amacımızla çatışma halinde değildir. Bu yakın sorunlara katılmakla, bugün *elde edilebilecek* sonuçlarla yarın *gerçekleşmesi gereken* amaçlar arasında bir bağ kurmuş oluyoruz.

«Kaçınılmaz sorunlara bir an önce sağlanacak çözüm yolları uğrunda yürütülen demokratik savaşlar, kanaatımıza göre, Amerikada sosyalizme yol açacaktır. Kanaatımıza göre, sosyalizm suni bir şekilde kabul ettirilemez, uydurulamaz. Amerikan halkı bütün umutlarını sosyalizme, sosyalizmden başka çözüm yolları denedikten sonra ancak bağlayacaktır. Bu sonuca iddialarla varılamaz...

«Reformistlerle aramızdaki fark işte buradadır. Reformistler dönüşümleri, bugün varolan sistemi devam ettirmek için istiyorlar. Biz ise, bugünkü sistemi bir an önce değiştirecek, yerine başka bir sistem getirecek süreçten ayrılmaz dönüşümler istiyoruz. Bizim için dönüşümler uğruna yürütülen savaşlar, sosyalizme geçişi sağlayacak şartları yaratacaktır bugünkü toplumsal düzenin sınırlı niteliğini belirtecek; demokratik iradesi, cesareti, öncü niteliği ile Amerikan toplumunu baştan aşağı değiştirebilecek bir çoğunluğun ortaya çıkmasını sağlayacak bir harektir...

«Tekellerin ortadan kaldırılması; kapitalizmin serbest rekabet temeline dayanan, tekeller öncesi dönemine dönüş anlamına alınmamalıdır. Bu düşünce gerici, boş bir düşüncedir. İktisadi ve teknik gelişmenin bugünkü döneminde, tekellerin yerine geçebilecek sistem, kamu mülkiyeti sistemi, banka ve sigortaları demokratik kontrol altına alan bir sistem olabilir. Bu kontrol da kişisel çıkarlar için değil, toplumun menfaatını gözetliyerek yapılacaktır. Sosyalizmin iktisadi temeli işte budur...

«Amacımıza varmak için, dört gözle beklediğimiz bir takım felâketten medet ummuyoruz. Aksine, tarihsel amaçlarımıza varmak için teklif ettiğimiz yol, böyle bir felâket ihtimaline karşı savaş yoludur. İster nükleer savaş gibi felâketlerin en korkuncu olsun — ister iktisadi yıkılış veya gerici bir hükümet darbesi şeklini alan felâketler olsun. Kısacası, Amerikada sosyalizme varmak için düşündüğümüz yol: Barış içinde yan yana ve faydalı bir rekabet yürüterek yaşama prensibi; gittikçe güçlenen bir demokrasi; Amerikalı alimlerin ve emekçilerin dehasıyla yaratılan bütün servetlerin, bütün imkânların kültürün, mutluluğun, bilimin, refahın hizmetinde kullanılmasını sağlayacak, günden güne daha etkili, zorunluluklardan doğan tedbirler uğruna yürütülecek kararlı ve geniş bir savaştır.

«İstediğimiz yeni bir siyasi çoğunluk sağlamaktır. Her şeyden önce büyük şirket sistemine karşı gelecek, cesaretli dönüşümler sağlayacak bir çoğunluk; sonra da, bu savaştan galip çıkıp, sosyalist çözüm yolunu

zafere götürecektir bir çoğunluk. Bizim için sosyalizm, daha mutlu bir hayat uğrunda yürütülen demokratik savaşın son zaferi demektir.»

Programımız, böylece sosyalizm sorunu ile sosyalizme geçiş sorununu soyut kavramlar olarak değil; yüksek bir iktisadi güvenliğin sağlanması, dünya barışının garanti altına alınması, emperyalizmin, emperyalist saldırıların ortadan kaldırılması, vatandaşlar arasında eksiksiz eşitlik ve demokrasinin kurulması anlamına gelen, kaçınılmaz bir dönem olarak olarak ele olmaktadır:

«Bizim için sosyalizm soyut bir amaç değildir. Amerikalıların çoğu gibi gerçekleşmesini beklediğimiz toplumsal amaçlara varmanın tarihsel yoludur...

«Amerikan kapitalist toplumun en tipik özelliği, bu toplumun gerçekleştirdiği sonuçlarla varılabileceği sonuçlar arasındaki uçurumdur. Bu da her halde toplumsal bir sistem hakkında hüküm vermek için başvurulacak en akla yakın ölçüdür.

«Sağ duyuya dayanan bu ölçü ile bakılınca, Amerikan kapitalizmi tarihteki bütün toplumsal sistemlerin en korkuncudur. Gerçekte başka ülkelerde yoksulluk insanın normal durumu haline gelmiştir veya gelmektedir, çünkü bu ülkeler halkın ihtiyaçlarını karşılayabilecek servetlerden, kaynaklardan yoksundur. Ama Amerikanın durumu bambaşkadır. Bizde, 70 milyon Amerikalının – gerçek istatistiklere göre – fakirlik veya yoksulluk çekmesi, bir kıtlığın sonucu değildir. Bu duruma çare bulabilecek, ama buna yanaşmayan bir toplumsal düzenin tabii sonuçlarıdır...

«Bilimsel sosyalizmin kurucusu, Karl Marks'ın belirttiği gibi, imkânlar ile sonuçlar arasındaki fark, kapitalist toplumdaki temel çelişmenin: Üretimin toplumsal niteliği ile üretim sonuçlarının özel mülkiyete geçirilmesi arasındaki çelişmenin belirtisidir.»

Program taslağı, sosyalizme geçmek üzere barışçı bir yol teklif ediyor:

«1. Her şeyden önce en önemli sanayi ve maliye kollarının; sonradan da bütün üretimin, bütün dağıtım sisteminin, kamu mülkiyetine geçirilmesi, halkın demokratik kontrolünde bulundurulması.

«2. Kamu mülkiyeti temeline dayanarak, akli esaslara dayanmayan kapitalist üretimdeki israfa, anarşie son verecek, bütün halkın yaratıcı yeteneklerinin, bütün halkın menfaatlerine hizmet edecek şekilde kullanılmasını sağlayacak, demokratik ve bilimsel bir iktisadi plânlama sisteminin kurulması.

«Siyasi bakımdan, bu iktisadi değişiklikleri, bu ödevle görevlendirilmiş, bu işi yapmağa gerçekten kararlı bir hükümet sağlayabilecektir. Bu hükümet, tekellerin iktisat üzerindeki kontrolünde çıkarı olmayanların hükümeti – milli üretici servetleri eliyle veya kafasıyla çalışanların; bu servetleri emekleriyle yaratanların kolektif mülkiyetine geçmesinden zarar görmeyeceklerin hükümeti – kısacası, işçi sınıfının ve müteffiklerinin hükümeti olacaktır. Halkın oyları ile iktidara gelecek olan bu hükümetin karşısına,

kapitalizme hizmet etmek üzere kurulmuş bürokratik yapıyı baştan aşağı değiştirmek gibi çok çetin işler çıkacaktır.

«Çoğunluğun demokratik desteğinden faydalanan bu hükümet, toplumun sosyalist prensiplere göre yeniden kurulması için gereken tedbirleri alabilmek, elindeki otoriteyi kullanarak bu tedbirleri kabul ettirebilmek için, fevkalâde büyük bir enerji sarfetmek, kararlı bir şekilde hareket etmek zorunluluğunda olacaktır.

«Kanaatımıza göre, böyle bir hükümet demokratik yollarla iktidara gelebilir...»

Program taslağında, bir bakıma komünistler sosyalizme barışçı yollarla geçmeyi taahhüt ediyorlar. Üstelik bu taslak, gerek bugünkü mücadeleyi kolaylaştırmak, gerekse sosyalizme geçişi sağlamak amacı ile, bütün barışçı imkânların devamı için halkımızı mücadeleye çağırıyor.

Amerikadaki kapitalizmin niteliğini çok iyi bildiğimiz halde, biz, Amerikan komünistleri, sosyalizme barışçı yollarla geçmeyi taahhüt ediyoruz. Bu yolun yüzde yüz kullanılabileceğini bilmiyoruz, ama yine bu taahhüdün altına giriyoruz. Program taslağı, şu noktayı belirtiyor:

«Bugüne kadar olup bitenlere bakılırsa, tekellerin Anayasaya saygı duyduklarını, en demokratik yollarla yürütülecek sosyalist dönüşümlere engel olmak üzere şiddet yoluna başvurmıyacaklarını sanmak saflık olur. Bu gibi şartlarda, şiddete engel olacak en emin garanti, tekellerin şiddete başvurmalarına engel olacak kadar birlik halinde hareket eden, amaçlarından fedakârlık etmeyen, ezici bir çoğunluğun sağlanmasıdır.

«Sosyalist bir hükümet kurulduğu takdirde özel mülkiyetin çıkarlarını temsil eden, halkın isteklerine karşı gelen, direnen bir azınlığın bütün şiddet teşebbüslerini ezmek üzere Lincoln hükümeti gibi, elindeki gücü kullanmak zorunda kalır.»

Program taslağı dış politika ilişkilerine ayrı bir bölüm ayırmıştır. Komünizm düşmanlığı bahanesiyle şövenliğin, soğuk harbin, MacCarthy'ciliğin hüküm sürdüğü; Lâtin Amerika, Asya ve Afrika ülkelerine karşı saldırılar yapıldığı; milletlerarası bir komplo ileri sürerek, sollara, komünistlere, genellikle bütün muhalefete karşı baskı ve ezgi politikası izlendiği bir ülkede, büyük önem taşıyan şu noktanın üzerinde durulmuştur:

«Biz, komünistler, dünya ölçüsünde gelişmiş bir toplumsal hareketin üyeleriyiz.

«Bu harekete katılımımızın nedeni, emek dünyasının dayanışma prensipine – yani sınıflara bölünmüş bir toplumda, insanlar arasında kardeşlik prensipine en yakın kavrama – inanıyoruz. Abraham Lincoln büyük bir feraseyle bu gerçeği sezmiş: «Aile ilişkileri dışında, insan sevgisinin en kuvvetli bağı, her millettten, her dilden, her kökten gelmiş bütün emekçiler arasındaki bağıdır.» demiştir.

«Bir atelye, bir fabrika çerçevesi içinde işçi sınıfının dayanışma duygusuna inanıyoruz. Bu dayanışmaya bir işletme, bir endüstri kolunun çerçe-

vesinde de inanıyoruz. Bir topluluk, bir millet çerçevesi içinde de buna inanıyoruz. Dünya ölçüsünde de bu dayanışmaya inanıyoruz.

«Amerikan otomobil endüstrisinde çalışan bir işçi, sanayiın aynı kolunda çalışan bir İtalyan işçisine kolaylıkla «kardeşim» diyebilir. Ama General Motors'un milyoner sahiplerine bu şekilde hitap etse, gülünç olacağını bilir. Bu basit misâl derin bir gerçeği meydana vuruyor: Yaşama, tecrübe, istek, tarihsel kader şartlarından doğan temel bir ortaklık vardır.

«Bu duygu sosyalist hareketin ilk gününde vardı ve yüz yıl önce Marksın ateşli çağrısında dile geliyordu, «Dünya proleterleri birleşin!» Böyle bir çağrı o dönemde de gerekiyordu, ama bugün bir kat daha acildir... çünkü yeni bir enternasyonalizmle, tekelci sermaye enternasyonalizmiyle karşı karşıya bulunuyoruz... İktisadi menfaatlerini korumak için, Amerikan emekçileri, işçi sınıfının enternasyonalizmini destekliyerek, tekellerin enternasyonalizmine karşı koymak zorundalar...

«Bağımsızlık, özgürlük, sosyal kalkınma uğrunda savaşan halkları desteklediğimiz zaman, Amerikan tekellerinin gücünü azaltmaya çalışıyoruz. Ve böylelikle, Amerikan halkının kendi ülkesini tekellerin baskısından ve etkisinden kurtarmak için giriştiği mücadeleye, bu halkların desteğini, dayanışmasını sağlamış oluyoruz.

«Bu bakımdan, ülkeleri Amerikanın özel çiftliği haline getirilen Lâtin Amerika halklarına karşı, bizim, Kuzey-Amerikalı olarak, özel bir durumumuz var...

«İşçi sınıfı enternasyonalizminin en amansız düşmanı olduğunu bilen tekelci enternasyonalizmi, bütün ideolojik silâhlarını daha çok ona karşı kullanıyor.

«Gerçek vatanseverliğe karşı, tekeller şovenliği kullanıyor; diğer milletlere karşı nefreti, horgörüllüğü kışkırtıyor, sakat bir milli üstünlük duygusu yaratıyor. Oysa gerçek vatanseverlik, öbür halklara karşı dostluk ve saygı duyan bir yurtseverlik demektir...

«Marks bütün dünya emekçilerini birleşmeye çağırdığı günden bu yana, işçi sınıfı enternasyonalizmi büyük bir tarihsel gelişme geçirdi. Temel prensip değişmemiştir. Ama bu prensipin konkre uygulanaşı, teşkilâtlanma alanında dile getirilişi, zamana, şartlara, işçi sınıfının seviye ve ihtiyaçlarına göre çeşitli şekiller aldı...

«Biz, Amerikan komünistleri, işçi sınıfı enternasyonalizmine bağlıyız, bağlı kalacağız. Kanaatımıza göre, bu enternasyonalizm işçi ve komünist partileri arasında eşitlik ve kardeşlik ilişkileriyle dile getirilmelidir. Partiler arasında karşılıklı saygı temeline dayanan danışma toplantılarına taraf-tarız. Bir partinin başka bir partinin işlerine karışmasına, bu partide bölücü etkiler yapmasına karşıyız. İftira metotlarına karşıyız. İşçi sınıfının çeşitli kesimlerini bir tek kalıba sokmaya çalışacak monolitik birlik kavramına karşıyız. Dünya komünist hareketinde birkaç idare merkezi kurmak istiyen eğilimlere karşıyız...

«Kanaatımıza göre, Amerikan işçi sınıfının ve Amerikan halkının menfaatlerine hizmet edebilmek için başvurulacak yol, bütün ülkelerin işçi sınıfı ve ilerici güçleriyle dayanışma yoludur. Yine kanaatımıza göre, Amerika işçi sınıfının ve Amerikan halkının menfaatlerine hizmet etmekle, bütün insanlığın yeni, daha güzel bir rejim uğruna yürüttüğü ortak savaşa büyük yardımlar sağlayabiliriz.»

Programın bütün ruhu, taslağın önsözünde yer alan şu bölümde dile getirilmiştir:

«Bu programda büyük bir iyimserlik, güven dolu umutlar göze çarpmaktadır. Bu ise, toplumsal gelişmenin niteliği hakkında düşündüklerimizi aksettiriyor. Gerçekte mücadelede edindiğimiz tecrübeler, toplumsal gelişme kanunları konusunda edindiğimiz bilgi, bizde şu kanaatı uyandırmıştır.: İnsan toplumu gelişiyor, ve bu gelişmesi ilerici bir nitelik taşıyor. Bu toplum, toplumsal varlığın daha eksiksiz, insanlığa daha uygun bir şekline, sosyalizme ve komünizme doğru gelişiyor. Tecrübelerimiz bize, şu gerçeği öğretmiştir: Hayatta donmuş, değişmez hiç bir şey yoktur. Hiç bir şekilde geriye dönüş olanağını kabul etmiyoruz.»

*

Bu program, siyasi hayatımızın fevkalâde önemli bir anında meydana getirilmiştir. Yirmi yıllık bir dönemden sonra, kitlelerin, korkunç yalanlara dayanan komünizm düşmanlığı ideolojisinden koptuğunu görüyoruz. Soğuk harp duvarında çatlaklar belirdi. Amerikan kapitalizminin, komünist hareketini yıkmak, susturmak, kitlelerden ayrı düşürmek için sarfettiği çabalar büyük bir yenilgiye uğrayacaktır. Bu Program, Amerikan Komünist Partisinin bir kitle partisi haline getirilmesi yolunda atılmış önemli bir adımdır.

Tropik Afrikada sosyalizm üstüne bazı düşünceler

«Siyasi bağımsızlığa kavuştuktan sonra Afrika sosyalizmi prensipleri ile hareket ettiklerini iddia etmeyen Afrika devletleri pek azdır...

Vatzlaf Opluştl

Birçok Afrikalı liderin iddialarına göre, ülkelerindeki gelişmenin iktisadi ve siyasi temeli sosyalizmdir. Arka arkaya ileri sürülen bu iddialar karşısında, Marksist-Leninist bilim, Afrika kıtasında sosyalist görüşlerin hızlı gelişmesini büyük bir dikkatle incelemek zorunda kalıyor. Bu gelişmenin nedenleri incelenince de, bu izahın ilk bakışta görüldüğü kadar basit ve açık olmadığı anlaşılıyor. «Afrika sosyalizmi» adındaki kitabın Amerikalı yazarları şöyle demektir: «Son on yıldan beri, beş yıl öncesine kadar hiç duyulmamış, Afrikalı liderlerin «Afrika sosyalizmi» diye isimlendirdikleri yeni bir doktrinin hiç beklenmedik bir şekilde geliştiğini görüyoruz. Bu neşriyatın bu konuya verdiği önem, bu ideolojik eğilimin, son zamanlarda kaydettiği gelişmeyi belirtmektedir.»

Bu kitabın yazarlarına göre, «Afrika sosyalizmi»nin alanı ve etkisi gittikçe artmaktadır: «Afrika sosyalizminde... lâfazanlık payı çok büyük olabilir; Afrikalı liderlerin, otoritelerini haklı göstermek, halklarını seferber etmek üzere bu ideolojiyi kullanmaları mümkündür. Bununla beraber, bu ideolojinin halk üzerindeki etkilerini küçümsemek hâtâ olur.»

Programlarına sosyalizmi sokan Afrika ideolojilerinin toplumsal etkilerini incelemek istiyorsak, yukarıda geçen metnin yazarları gibi, sosyalizmin, siyasi faaliyetlerinin amacı olduğunu iddia eden bütün Afrika partilerinin, hareketlerinin, iktisadi ve siyasi programlarını bir arada tetkik etmemiz yanlış olur.

«Afrique Nouvelle» dergisinde görüldüğü gibi, Senghor doktrini, Nyerere ideolojik uzlaşması gibi, «Afrika sosyalizmi» programını ileri süren doktrinlerle, Şubat 1966 tarihli askeri hükümet darbesinden sonra yasaklanan Ghana Halk Anlaşması partisinin, Malideki Sudan Birliği Partisinin doktrinleri gibi, bilimsel sosyalizme kısmen de olsa yaklaşan dostrinleri, özelliklerini hesaba katmadan bir arada inceliyenler çoktur. Oysa «Afrika sosyalizmi» grubuna sokulan ideolojiler arasındaki ayrıntılar çok büyüktür. Bütün bu farklara rağmen bu doktrinleri yine de bir bütün olarak ele alabilmemiz, ortak niteliklerindendir: Yani hepsi Afrikada meydana geldi, hepsi sosyalizme bağlı olduğunu iddia ediyor. Bununla beraber, Batının yönetici çevrelerinin N. Krumah'a, Seku Ture'ye, Senghor'a Tom Mboya'ya

karşı takındığı tutumdaki farklar, bize şu gerçeği ispatlamaktadır: görünürdeki benzerliklerine rağmen, bu liderlerin benimsediği doktrinler, gerek sınıf özü, gerek sınıf ilişkileri bakımından kapitalizmden farklı doktrinlerdir.

Afrıkayı inceliyen, Marksistlerin herşeyden önce çözümliyeyeceği sorunlardan biri, Afrikada sosyalizme bağlılığı iddia eden ideolojilerin sınıf özünü tâyin eden etkenlerin tesbitidir. Bununla beraber, bu ideolojilerin sınıf niteliğinin tesbiti bile, daha uzun bir süre, Afrikanın toplumsal ve siyasal gelişmesinde bugün oynadıkları rolün tesbiti için yetersiz kalacaktır. Afrika toplumunda çeşitli sınıfların arasındaki farkların belirsiz oluşu; bütün kıtada meydana gelmiş toplumsal ilişkiler; Tropikal Afrikada yürütülen sınıf mücadelesinde, bu sınıf yapısındaki çeşitli unsurların oynadığı role uygun düşecek belirli bir tarife imkân vermiyor. Aynı nedenler yüzünden, Afrika toplumunda sınıflar arasındaki belirsiz farkları aksettiren ideolojilerin genel bir tarifi yapılamaz. Bazı hallerde, bu ideolojiler ilerletici bir etken olabildi – bazılarında ise, geriletici bir etken haline gelebilir.

Afrika toplumunun bugünkü şartları içinde, sosyalizmin kurulması sorunu, herkesten önce, Afrika halklarını ilgilendiren bir sorundur. Sosyalizme varılacak yolların ve metotların seçilmesi meselesi de, her ülkenin iç politikasıyla ilgilidir. Bununla beraber, bu sorunun nazari cephesi, çağdaş Marksist-Leninist bilimin – Afrikanın dışında da – ele alacağı bir inceleme konusudur. Bu nazari yönlerin incelenmesi, sosyalizm uğrunda, toplumsal kalkınma yolunda yürütülen mücadele ile ilgili sorunların anlaşılmasını kolaylaştırır. Afrikada sosyalizmin kurulması sorununun, nazari cephesinin Marksist-Leninist prensipler temelinde – tartışılması, bu sorunlara ışık tutabilecek; Marksist-Leninist sosyalist görüşleri temsil edenlerle Marksist olmayan görüşlerden ilham alan sosyalizmi temsil eden bütün eğilimlerin birbirini anlaması fevkalâde önemlidir. Birbirlerini anlıyamadıkları takdirde, dünyanın herhangi bir bölgesinde sosyalizmin anlaşılması ve kurulması sorunları üzerinde yararlı hiç bir tartışma düşünülemez bile.

Daha aralık 1918'de, Lenin komünistlerle komünist olmayan sosyalistler arasındaki ilişkiler konusunda bazı görüşlerini belirtmişti. 1917–1918'de Halk Komiserleri Konseyinde beraber çalıştığı, devrimci sol sosyalistlerden Prochian' hakkında yazdığı bir makalede Lenin şöyle diyordu: «... sol devrimci-sosyalistler müteffiklerimizdi. Prochian devrime ve sosyalizme sağladığı hizmetlerle hemen dikkatı çekti. Bütün sol devrimci-sosyalistlerin, gerçekten sosyalist oldukları söylenemezdi. Belki çoğu için söylenemezdi. Ama Prochian'ın gerçekten sosyalist olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Rus Halkçılarının ideolojisine, yani sosyalist olmayan bir ideolojiye bağlı olduğu halde, Prochian'ın gerçekten inanmış bir sosyalist olduğu anlaşılıyordu. Bu adam kendine göre sosyalist oldu. Marksizmden geçmeden, ama proletaryanın, sınıf mücadelesi konusundaki görüşleri benimsiyerek...»

Afrıkadaki durumu incelerken, Lenin'in bu görüşlerinden faydalanabiliriz. Lenin'in bu sözleri, bugün toplum yapılarından, köylü kitlelerinin sefaletinden doğan, ve çağdaş Afrıkada bugün hâkim olan ideallere birçok yönden yakın (Prochian halkçı ideolojiyi benimsemişti) bir ideolojiyi savunan bir sosyaliste karşı, bir komünistin nasıl davranacağını gösteriyor. Lenin için, Prochian'ın sosyalizme sağladığı hizmetler, davranışının ideolojik temelinden çok daha ağır basan bir faktördü. Oysa çağdaş Afrika toplumunda dinin, işçi sınıfının, köylülerin oynadığı rol gibi konularda, çeşitli anlaşmazlıklar yaratarak, Marksizm düşmanları, Marksistlerle, Marksist olmadıkları halde sosyalist ideolojiyi benimsiyenler arasında bir uçurum açmağa çalışıyorlar. Senegal'da çıkan *Afrique Nouvelle* dergisinde çıkarılan bazı sonuçlar, hiç şüphesiz bu amacı güdüyor. Afrika sosyalizmi konusu ile ilgili tezlerinde, bu dergi Marksizme karşı bu tutumu benimsiyor: «...Afrikanın en köklü, en büyük değerleri; insanı bu dünyadaki ödevlerinden uzaklaştırmadan, ona maddi refah amacıyle yetinmemeyi öğreten, gerçeğin özgürlüğün, insanlar arasında kardeşliğin, maddi refah kadar önemli değerler olduğunu anlatan ruh, anlayış yeteneği, karşındakini anlama kabiliyetidir. Yüzyıllar boyunca köle ve sömürge olarak yaşayan Afrika, kendisine özgü bu manevi değerler sayesinde özgür insanlar kıtası kalabildi. Onu her şeye rağmen yaşatan, kurtuluşunu sağlayan bu değerlerden Afrika vazgeçmeyecektir. İşte bu yüzden Afrıkada hiç bir ülke bazı sorunların çözülmesinde kabul edilen bazı yollar, bazı tecrübeler, özellikle tek partinin siyasi yapısında, devletle ilişkilerinde, bu örnekten ilham aldığı halde Marksist gelişme örneğini benimsememiştir. Böylelikle bugün Afrıkada gerçekleşen sosyalist ideoloji kendine özgüdür; kökleri Afrikanın felsefi değerlerine kadar uzandığı için Afrika sosyalizmi adını hak ediyor.»

«Afrika sosyalizmi»nin bu tarifini okuyanlar, Afrıkada beliren sosyalizm kavramının toplumsal değerini yanlış anlar, her şeyden önce Marksist ideolojiye cephe alan bir kavram olduğu sonucuna varır. «*Afrique Nouvelle*» dergisine göre, Marksizme yönelmiş sosyalizm dogmacı, insanlık dışı bir ideolojinin dile gelmesi; Afrika halklarının yüreğine ve kafasına tesir edemeyecek bir düşünce sistemidir. Bu anlayışa göre, «Afrika sosyalizmi» adeta bir din sayılmalıdır. Çünkü Afrika spiritalizminden ve genellikle Afrika medeniyetinden doğmuştur; Marksizmle bilimsel sosyalizm Afrikaya herhangi bir etki yapamayacağına göre, Afrika bu bilime konu olamaz. Bu şartlar içinde neden acaba «*Afrique Nouvelle*» dergisi sosyalizmle ilgili düşüncelerini açıklarken, Marksizme saldırma ihtiyacını duyuyor? Her halde, bu görüş ve düşünceleri benimsemiyenler bile, kendi sosyalizm tipleriyle Marksizm arasında yapılacak bir mukayesenin sonuçlarından korkuyorlar. Ne olursa olsun, «Marksist mikrobu»na muaf bir Afrika sosyalizmi ile ilgili nasariyeler ileri sürenler, Afrika toplumsal gerçeklerinden uzak, tehlikeli bir alana girmiş oluyorlar.

Hristiyan dinini yayan enstitüler, Hoover bilimsel araştırma merkezi, sosyalist düşüncelerin, Afrikanın gelişmesindeki etkilerini inceleyen araştırmalara büyük paralar ayırıyorlar. Bunun nedeni, her halde, bu düşüncelerin gelecekte daha da çok yayılacağını tahmin etmeleridir. Marksist olmayan birçok yazar, genç Afrika devletlerinde hüküm süren iktisadi ve toplumsal durgunluğun, sosyalist düşüncelere elverişli bir alan hazırladığını belirtmektedir. Malawi Cumhuriyetinden Dunduza Şisiza «Afrikanın geleceği ne olacaktır?» adlı eserinde siyasi bağımsızlığın «toplumsal bir boşluk» yarattığını yazıyor. Afrika konularında tanınmış İngiliz uzmanı John Hatch, «Savaş sonrası Afrika tarihi»nde şu sonuca varıyor: «Siyasi bağımsızlık elde edildi. Ama bu bağımsızlığın büyük çoğunluğun özel hayatını değiştirmesi ihtimali pek azdır. İktisadi devrim henüz yapılmadı. Afrika hayatının temelini sarsacak değişiklikler meydana gelecektir. Afrika dramı en yüksek noktasına henüz varmamıştır. Afrikanın bağımsızlığı için yapılan siyasi devrim, ancak gelecekteki devrimin önsözüdür.»

Yeni yeni devletler meydana geliyor. Kitlelerin toplumsal şartlarının baskısı altında, bu devletler, toplumsal ve kültürel kurtuluşla, hayat seviyesinin yükseltilmesiyle ilgili programlar hazırlamak zorunda kalıyor. Bütün genç Afrika devletlerinde uygulanan ekonomik plânlar: kitlelerin toplumsal ve kültürel kurtuluş düşünceleri, hükümet programlarını aksettiriyor. Bugün Afrikada sosyalizmle ilgili nazariyeler, birçok yönden bu rolü oynamaktadır. Hiç şüphesiz, sömürgeci sistemin yıkılışı, emperyalizmin Afrikanın çevresinde kurduğu yalan duvarını alaşağı etmiştir. Bununla beraber, genç Afrika devletlerinde, sosyalist görüşlerin yayılması, genellikle, iktidarda bulunan partilerin, hareketlerin yürüttüğü ideolojik faaliyetlerin sonucudur. Başka bir deyimle, bu düşünceler, geniş Afrika kitlelerindeki ideolojik bilinç seviyesini tam olarak aksettirmiyor.

Tropikal Afrikada, Afrika toplumunun sosyal kurtuluşu ile ilgili nazariyelere gelince, bu nazariyelerde Pan-Afrikanist görüşlerin büyük etkisi bellidir. Pan-Afrikanizm hiç bir zaman bağdaşık (mütecanis) bir doktrin olmamıştır. İçinde birbirine karşıt veya rakip akımlar görülür. Bütün bu akımlar, çok-yönlü ve karışık gelişme sürecini aşmıştır. Pan-Afrikanist görüşün kurucusu sayılan Dr Du Bois, gelişmesinin ilk döneminde devrimci işçi sınıfı ile her türlü işbirliğine karşı iken, daha sonraları, Afrikanın bütün dünya gibi – sosyalizm yoluna girmek zorunda olduğu kanaatine varmıştır. 1961 de Dr Du Bois, Amerika Komünist Partisine girmiştir.

Pan-Afrikanist görüşlerin büyük bir temsilcisi olan George Padmore ise, aynı gelişmeyi ters yönden geçirdi. Komünist Enternasyonalin faaliyetini desteklemekle işe başlayan Padmore, daha sonraları, komünizmi, beyaz ırkın dünya üzerinde hâkimiyetini kurma eğiliminin bin şekli olmakla; Afrikalıların kendi imkânlarıyla kurtulamayacağını sanmakla suçlayan tezi savundu. «Pan-Afrikanizm mi, komünizm mi?» adlı kitabında, Padmore şöyle demektedir: «Asyada ve Afrikada komünizmin gelişmesini durdurta-

bilecek tek güç, sosyalist bir sanayileşme programı, kooperatif sistemine dayanan tarım metotları temeline dayanan dinamik bir milliyetçiliktir.»

Padmore bazan, «Pan Afrikanist Sosyalizm» diye adlandırdığı Afrika sosyalizmini de methetmiştir. Taraftarlarının bir kısmı sonradan bu dar görüşlerden vazgeçmiş, bilimsel sosyalizmin saflarına geçmiştir. Bunlardan biri N. Krumah'tır «*Bilincilik*» adlı eserinde açıkladığı ideolojik ve felsefi görüşlerinde Pan-Afrikanist düşüncelerin izleri görülmektedir. Mali'deki iktidar partisi, Sudan Birliği'nin ideolojisi de, N. Krumah'ın savunduğu ideolojiye çok benziyordu. Bu parti 1946 da sadece millî ve demokratik bir nitelik taşıyan «Afrika Demokratik Toplanma Partisi»nin bir şubesi olarak kuruldu. Ama Mali bağımsızlığa kavuştuktan iki yıl sonra (1962 de Sudan Birliğinin VI. Kongresinde) parti programını bilimsel sosyalizme bağladı. Sömürgecilikten kurtulduktan sonraki – yani siyasi bağımsızlığın elde edilmesinden sonraki ilk dönemde, panafrikanist prensiplerden ilham alan birçok ideolojik görüşler, Afrika devletlerinin iktisadi ve toplumsal gelişmesi sorununa büyük bir yer ayırmıştır. Bu amaçla sosyalist doktrinlerden birçok unsur almışlardır. Bu ideolojileri 5 gruba ayırabiliriz:

1. Bilimsel sosyalizmin Marksist-Leninist ideolojisini çeşitli aşamalarla benimseyen görüşler. (Örneğin, Kanada Halk Anlaşması Partisinin, Malide Sudan Birliğinin programları.)

2. Taraftarları bilimsel sosyalizmden çok uzak olan, ama ülkede iktisadi ve toplumsal taban ve üstyapıda önemli dönüşümler gerçekleştiren görüşler. (Örneğin, Gine Demokratik Partisi.)

3. Marksizm-Leninizmi reddeden, ama pratik faaliyetlerinde yabancı sermayenin hâkimiyetine, insanın insanı sömürmesine karşı olan, bilimsel sosyalizmin bazı cephelerini benimsiyebilecek ideolojiler. (Örneğin, Tanganikada Julius Myerere'nin kurduğu Afrika Milli Birliğinin programı – Senegalde eski başbakan Mamamu Dia gibi bazı devlet adamlarının görüşleri.)

4. Marksizm-Leninizmi reddeden, sosyalist olduklarını iddia etmekle, Afrikadaki millî kurtuluş devrimlerinin sosyalist devrim haline gelmesini engelleme isteklerini gizlemeye çalışan ideolojiler. (Örneğin, Kamerun, Gabon ve Madagaskardaki iktidar partilerinin benimsediği ideolojiler.)

5. Pan-Afrikanist akımlardan çıkmış, dejenere olmuş, sosyalizmle rekabet yürütebilecek bir Afrika kapitalizmi kurmaya çalışan ideolojiler. (Örneğin, Fildişi Sihilindeki iktidar partisi, yani Houphouet-Boigny'nin partisinin ideolojisi.)

Pan-Afrikanist ideolojisiyle yetişmiş olan Afrika düşünür ve devlet adamlarının çoğu, bugün üçüncü ve dördüncü gruba bağlanabilir. 1962 de Dakarda toplanan, Afrika ülkelerinin gelişme politikasını, bu ülkelerin sosyalizme geçmek üzere seçtiği çeşitli yolları inceleyen milletlerarası

Konferans; bu Afrikalı liderler ve bu partilerin faaliyetleri arasındaki koordinasyonun tipik bir örneğidir. Bu Konferansa, bütünüyle, Afrikanın bugünkü sorunlarını çözemiyen klâsik kapitalizmin yerine geçebilecek, Marksist olmayan bir çözüm yolu bulma teşebbüsü diye bakılabilir.

Dakar konferansında, klâsik kapitalizmin yerine geçebilecek, Afrikaya özgü, Marksist olmayan, eksiksiz, yaşaması mümkün bir çözüm yolunun bulunmadığını, hattâ tesbit edilemediğini söyleyebiliriz. Bir Forumdan başka bir şey olamayan bu konferansta sadece Afrika ülkelerinin gelişmesinde plânlamanın baş rolü oynayacağı düşüncesi ileri sürüldü. Öte yandan, bu Konferansta açıklanan, iktisadi ve toplumsal gelişme ile ilgili görüşleri eski Afrika geleneklerine bağlama kararı samimi idi. Konferansa katılan delegeler, Tropikal Afrikadaki eski Fransız sömürgelerini temsil ediyorlardı. Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerini temsil eden elli kadar delege bulunuyordu.

Katılanların çoğu «sosyalizm» kelimesini kullanmaktan bile çekindiler. Kamerun Plânlama Bakanı yardımcısı Otabela, sosyalizmin kendine özgü bir tarifini yaptı. Otabela aynen şunları söyledi: «Varacağımız ilk sonuç şudur: Kamerunlu Afrikalı hem kapitalist hem sosyalisttir. Kapitalisttir, çünkü toprağı vardır. Bu toprağına bağlıdır... Sosyalisttir da, Çünkü mülkiyetinin ürünlerini vatandaşlarıyla bölüşüyor. Oysa onun böyle bir mecburiyeti yoktur. Ama Afrika geleneklerinde gördüğümüz sosyalizm, Avrupada tesadüfen sınıf mücadelesinin sonucu olarak meydana gelmiş sosyalizme benzemez. Bizim sosyalizm, geleneklerden gelme bir anlayış, üye bulunduğumuz toplumda bir yaşama ve davranma şeklidir...» Bu açıklama, hâlâ az gelişmiş Afrikalı unsurların, refaha varma kararını dile getiriyordu. Şu noktayı da belirtmeliyiz: Otabela gibi Afrika bürokrasisini temsil eden unsurlar, patronluğa heveslerini haklı göstermeğe çalışan ideoloğlar, eksik değildir.

Afrika devletlerinin milli ekonomisi şartları içinde, özel kapitalist sektörü geliştirmeden, Afrikanın iktisadi kalkınma sorununun çözümlenebileceğini iddia etmiyoruz. Afrikada kapitalist olmayan eğilimlerin gelişmesi için yürütülen her mücadele, bize şu gerçeği göstermektedir: Afrikalı toplumun sosyal kalkınması uğrunda savaşılan güçler, bu toplumda gerçekleştirilecek devrimci değişikliğin başarı ihtimallerini ve temposunu etkileyen bir takım faktörü hesaba katmak zorundadır. Bu güçler, genç devletlerin yapısını, sermaye yoksulluğunu hesaba katmak zorundadır. Bu devletlerin, kapitalist tekellerin hâkimiyeti altında bulunan, sosyalist olmayan dünyanın işbölümü sistemine bağlı olmadıklarını da hesaba katmak zorundadırlar. Sınıf yapısında, geniş kitlelerin siyasi yapısında görülen gecikmeyi, teknik ve bilimsel kadro eksikliğini göz önünde tutmak zorundadırlar. Bütün bu gerçekleri göz önünde tutunca, Afrikadaki ilerici hükümetlerin bile kapitalist ülkelere özgü iktisadi güçlüklerden maf olmadıklarını anlıyoruz. Bu hükümetler, devlet sektörünün ve kooperatiflerin yanıbaşında bir özel sektör bulunduran iktisadi yapının güçlükleri ile de karşılaşılıyorlar.

Hiç şüphesiz, bu hoktaları belirtmekle, sömürülen Afrika halkının menfaatlerini, sınıf bilinci içinde, savunmaktan vazgeçileceğini demek istemiyoruz.

Kapitalist sektörün varlığı, Afrika toplumunun içindeki çatışmaları keskinleştirmektedir. Bunu görmemenin imkânı yoktur. Afrika devletlerinin kapitalist sektöre muhtaç oldukları gerçeğini inkâr etmek de, sekte bir davranış olur.

Afrika ülkelerindeki toplumsal ilişkilerin bugünkü seviyesinden yararlanarak Marksizm aleyhtarı ideologlar, bu toplumda varolan karşıt akımları gizliyelebiliyor, bu toplumun sınıfsız bir toplum olduğunu iddia edebiliyorlar. «Afrika sosyalizmi»nin asıl temeli, Afrika toplumundaki kolektivist niteliktir. Ama Ghanadaki Halk Anlaşması Partisinin, Malideki Sudan Birliğinin, Ginedeki Demokratik Partinin ideologları da Afrika toplumunun bazı kolektivist özelliklerinden faydalaniyorlar. Bunu anlamak için şu noktayı göz önünde tutmalıyız: Afrikanın büyük bir kısmında, özellikle köylerde, toplumsal ilişkilerde ağırbasan güç, kolektivizmdir.

Afrique Nouvelle yazarlarından Pierre Kanouté, Afrika kolektivizmiyle sosyalizm arasındaki farkları şöyle anlatıyor: «Afrika dünyası, devamlı bir sosyalizasyon halindedir. Karaderili insan sosyalistleşmiş bir insandır. Afrika sosyalizmi, bir müddet sömürgeciliğin baskısı altında kalmıştır ve bu bir gerçektir. Bu gerçeği artık bugün gelişme şartları içinde yeniden incelememiz, «düşünmemiz» gerekiyor. Batı ferdietçiliğinin manzarası bizi ürküttüğü için, kendimize özgü «sosyalizasyon» daki hataları düzeltmeyi, medeniyetimizin «cemaat» ölçülerini korumayı tercih ediyoruz. Afrika sosyalizmi deyimi, Afrika kadar eski bir gerçeği dile getirmektedir.»

Çok eski gelenekleri ülküleştirmeye eğilimi, Afrikaya özgü bir eğilim değildir. Bu geleneklere hayran olanlarla tartışırken çok ihtiyatlı davranmak bir zorunluluktur. Bununla beraber, geleneği ülküleştirmek, ölümsüz bir prensip haline getirmek Afrikada bile tehlikelidir.

Mali iktisadi gelişme bakanı Seydu Badyan, «*Afrikanlı yöneticileri ve halkları*» adlı kitabında bu konuda çok ilginç noktalar belirtmiştir:

Saydu Badyan, çağdaş Afrika toplumunda sömürgecilik önceki dönemden kalmış unsurlarını varlığını kabul ediyor. Çok eski çağlarda meydana gelmiş bir toplumda temelde bulunan gruptur; kişi değildir. Grubu meydana getiren unsur ise ataeril ailedir. Ailenin gelişmesinden, çeşitli kol-lara ayrılmasından da köy, yani birkaç ailenin teşkil ettiği topluluk meydana geliyor. Bu toplulukta, eli ayağı tutanların hepsi, kolektif üretimde görevlidir. Çünkü elde edilen ürünlerin tüketimi de kolektiftir. Yüzyıllar boyunca, bu kolektivizm kendi müesseselerini meydana getirdi. Bu müesseselerin işlemesi, grubun içinde, kişinin – yoksul de olsa – yaşamasını sağlıyor. Sömürgecilik döneminde işlemeye başlayan ücret sistemi sömürgecilik – öncesi toplumun bozulmasında rol oynadı. Şehirde gördüğü işe karşılık ücret veya maaş alan adam, bağlı bulunduğu köy topluluğundan

ayrılmaya çalışıyor; çünkü topluluğa karşı borçlu olduğu mecburiyetler, kendi özel gelişmesini engelliyor. Böylece kişisel çabalarla grubun kanunları çatışıyor. Çünkü köyde yaşayan akrabalar için, ailenin üyesi bulunan bir ferdin eline geçen gelir, mahsullerin kötülüğü yüzünden gittikçe azalan tarım üretiminin gelirlerini telâfi edecek bir yoldur. Böylece grup, imtiyazlı bir duruma varmış ferde yükleniyor. Ay sonunda şehirde çalışan gençten, bütün akrabalar yardım istemeye gelir. Çalışma kişisel olmuş, ama tüketim kolektif kalmıştır. Artık faydasız diye baktığı bir topluluk için çalışan fert, başka bir temele sarılmaya çabalar. Çağdaş bir toplumda yaşamış olsa elinde kalacak kazancı, çalıştığı halde sağlayamıyor. Üstelik, köyden yardım istemeye gelen akrabalar, geçinmenin yolunu buldukları için, tembelliğe başlıyor. Böylece her iki yandan teşebbüs felce uğruyor. Yazarın belirttiği gibi, az gelişmiş bir ülkede, bu durum çok vahim sonuçlara yol açıyor.

Afrıkada toplumsal gerçeği ülküleştirilen nazariyelerin geçerliğini tartışanlar, beyaz ırkın temsilcisi sayılıyor; Afrika halklarını hor görmek, Afrikalıların kabiliyetlerini, yaratıcılığını inkâr etmekle suçlandırılıyor. Oysa, Marksizmden herhangi bir üstünlük kavramına yer verilmediğini biliyoruz. Buna rağmen, Afrikadaki üretici güçlerin düşük seviyesini, toplumsal hayatın az gelişmiş niteliğini ve özellikle üretim ilişkilerindeki gecikmeyi görmezlikten gelirsek, «Afrika geleneksel üretim araçları» adı verilen üretim araçlarında devamlı dönüşümler sağlamak, bu araçların yerine çağımızda daha uygun metotlar kullanmak zorunluluğunu inkâr etmiş oluruz.

Yazdığı incelemelerden birinde, Mamadu Dia, Tropikal Afrikada – yani çapanın başlıca üretim aracı olduğu bölgelerde – tarımın gecikmiş olduğunu kabul etmiyor. Dia'nın iddiasına göre, Kara Afrikanın tropikal bölgelerinde, sapan ve hayvan kullanılmaması; bu bölgede, toprağın produktivitesiyle, gruplar halinde teşkilâtlanmış Afrika toplumunun ihtiyaçları, üretim yetenekleri arasındaki denge sorununun en mantıklı çözüm yolunu teşkil etmektedir. Böyle bir nazariye kabul edilse, geleneksel Afrika tarımının durumunda herhangi bir değişiklik yapılamaz.

Oysa gerçekte, çağdaş Afrika toplumu, geleneksel üretim sisteminden kurtulmalıdır. Bu toplumun karşısına çıkan sorunların en önemlisi hiç şüphesiz budur.

Çağdaş Afrika toplumunu incelerken, bu topluma özgü bir sorunla karşılaşırız: bir Afrika dilinden bir Avrupa diline veya bir Avrupa dilinden bir Afrika diline tercüme yapılırca, Afrika ideolojik sistemlerinin anlamı ve terminolojisi üzerinde dikkatle durmamız gerekiyor. Nisan 1962'de, Tanganika Afrika Millî Birliğine dahil partilerin Afrika sosyalizmi ile ilgili Konferansında, Tanzanya başkanı Julius Myerere, partisinin siyasal ve toplumsal amaçlarını şu şekilde tarif etti: «Ujumaa, Afrika sosyalizminin temelidir.» Swahili dilinde Ujumaa kelimesi: «Aynı kökten gelmiş insanlar arasındaki ilişkiler ortaklığı» anlamına geliyor. Bu kelime bazan cemaat, bozan aile, bazan tarikat diye tercüme edilir. Kenya başkanı, Jomo Ken-

yatta, «Afrika sosyalizmi ve Kenyada plânlama politikası» adındaki eserinin önsüzünde Uhuru (özgürlük) yu elde etme amacını tarif için, Harambee sözünü kullanıyor. Kikuyu dilinde Harambee aşağı yukarı «güçleri birleştirmek» anlamına gelir.

Bütün bu kelimelerin anlamı, Marksizm-Leninizmde tanımlanan sosyalist kavramların anlamından çok uzaktır. Bu şartlar içinde, birbirinden bu kadar ayrı mefhumlar arasında herhangi bir uygunluk bulmak, büyük hata olur. Afrikalı – ve Afrikalı olmayan – gerici güçler, Afrikada toplumsal kurtuluş nazariyelerinin gelişmesini engellemek üzere, Afrika ülkelerinin genel şartlarındaki egzotik nitelikten faydalanıyorlar; Afrika sosyalizmini de Afrika toplumunun kapitalist gelişmesine elverişli bir bölge sağlayacak bir program olarak ele alıyorlar. Bu bakımından Afrika sosyalizmi ile ilgili nazariyelerin hepsinde, sınıf niteliği çok bellidir. Bu nazariyeler daha çok, sömürgecilik sona erdikten sonra, yeni Afrika devletlerinde imtiyazlı siyasal ve toplumsal mevkilere geçmiş belirli tabakaların çıkarlarına uygun düşmektedir.

Yabancılar, özellikle eski sömürgeci ülkelerin katolik veya protestan dini çevreleri; Batı Avrupanın sosyal-demokrasinin temsilcileri, bu maksatlı ideolojiyi sistemli bir şekilde Afrika bilincine yerleştirmeye çalışıyorlar.

«Afrika sosyalizmi»nin kökleri, kapitalist Avrupadadır. Özellikle, «dünya medeniyetinin koordine ve ahenkli gelişmesi» nazariyesinin temsilcilerinden ilham almıştır. Felsefe alanında, Senghor gibi Afrikalı nazariyeciler, Saint-Simon, Teihard de Chardin'in nazariyelerine dayanıyorlar. Ekonomi alanında, A. Manshall ve François Perroux'nun doktrinlerinden; sosyoloji alanında ise, Max Weber'in tezinden ilham alıyorlar. Fransız, İngiliz, Amerikan üniversitelerinden mezun olmuş bu Afrikalı nazariyecilerin yetişme şartları, düşüncelerinde, «alafrangalık»larında belirmektedir. Çevreleri, etraflarında bulunan ve sınıf bakımından tekelci kapitalizme bağlı olan yabancı müşavirlerinin çevreleridir. Son zamanlarda Le Monde, gazetesinde, «Afrika sosyalizmi ve Kenyada plânlama politikası» başlıklı, kamu-laştırma sorunlarını İngiliz İşçi Partisinin görüş noktasından ele alan resmi vesikanın tesbitinde yabancı uzmanların oynadığı rol konusunda teferuatlı bir yazı çıktı. Bu yazıda, Kenya hükümetinin bir devlet ticaret bankası kurma projesini, fazla «sosyalist» bulan Amerikalı uzmanların bu ülkenin iç işlerine nasıl karıştığı belirtilmektedir. Eski Fransız sömürgelerinde de uzmanlar aynı şekilde hareket ediyor, ama faaliyetleri her zaman bu kadar aleni olmuyor. İşte, «Afrika sosyalizmi» nazariyelerinin gelişmesini tâyin eden bu gizli faaliyetlerdir.

Bu sistemli faaliyetin sanariyecileri, çok doğru olarak, şu sonuca varmışlardır: «Ekonomilerin kurmak için, halkın kararlı bir şekilde desteklediği, bu halkın gerçek yaşama şartlarından doğmuş bir ideolojiye dayanan ülkelerde» çok elverişli bir durum meydana gelmektedir. Vardıkları ikinci sonuç ise şudur: «İdeoloji, gelişmenin itici gücü, güçleri seferber

edebilecek yollardan biridir.» Bununla beraber, bir yandan kitlelere toplumsal refah hakkında bahsetmek; öte yandan, özellikle Afrika sosyalizmi nazariyelerini savunan ülkelerde gittikçe yaygın bir hale gelen tüfeyliliği teşvik etmek, tehlikeli sonuçlar verebilir. Fransızca – yani büyük çoğunluğun anlıyamadığı bir dilde – çıkan bazı Afrika gazeteleri, eski Fransız sömürgelerinin çoğunda kuvvetle hissedilen bu tüfeyliliğe karşı cephe alıyor. Ama bütün bu suçlamalar, Afrika sosyalizmindeki temel çelişmeye son veremez. Bu çelişme: bu ideolojinin bir yandan yeni doğan Afrika kapitalizminin çıkarlarını, çağdaş bürokratik çevrelerin imtiyazlarını savunması; öte yandan, halkın toplumsal eşitliği fikrini yayma görevini taşıması arasındaki çelişmedir. Ama Afrika sosyalizmini savunanlar için, bu çelişmenin incelemesini yapıp pratik çözüm yolları aramaya kalkışmak, bu kadar çok çaba sarfederek kurdukları binayı yıkmak olur; başka bir deyimle «Afrika toplumun şairane şartları»nı göklere çıkaran nazariyelerini alaşağı etmiş olurlar.

Bu şiddetli çatışma bize şunu göstermektedir. Afrika sosyalizminde, bu ideolojinin etkisi altında tesadüfen bulunmuş güçler arasında bir farklılaşma süreci gelişmelidir. Afrika toplumunun objektif durumu, bu toplumun içinde devamlı şekilde varolan toplumsal ve siyasal gerilim, bu ideolojinin bazı akımlarına daha radikal bir nitelik kazandıracak şartlar yaratmaktadır. Bu ideolojinin olumlu gelişmesini sağlama olanaklarının hepsi henüz kullanılmış değildir. Afrikada önemli olan sadece sosyalist bir propaganda temeli üzerinde, sosyalizme taraftar unsurların birleşmesi sorunu değildir. Afrikada sosyalizm uğrunda yürütülen mücadele – öbür kıtalardan da fazla – çağdaş toplumun maddi ve teknik temellerinin yaratılması; geniş kitleleri çağdaş dünyanın toplumsal ve kültürel seviyesine yükseltebilecek etkili yol ve biçimlerin bulunması için yürütülen savaştır.

Sömürgeci ve emperyalist hâkimiyetinden kurtulan bölgelerde sosyalizmin kurulması: işte Marksist bilim bu amaca nasıl varılacağını incelemektedir. Metot olarak Marksizmin birliği, amaç olarak sosyalizmin birliği sayesinde, marksizm, sosyalizm davasına gerçekten inanmış toplumsal güçleri kendine çekmektedir. Marksist doktrininin eskidiğini iddia edenler, tarihin gidişatını önleyemezler.

Senegal'de siyasî partiler ve yurtsever güçlerin birliği

Macmut Diop

Birlik sorununu çözme çabasında olanların karşısına hayatın çıkardığı sayısız engellerin karakteri iyice bilinmezse, bu sorunu kavramak güç olur. Senegal'de politik partilerin nisbeten gelişmiş olan sistemi yüzünden bazıları, bu partilerin kaynağını incelerken alışlagelmiş ve toptancı terimlerle yetinmekle kaldılar. Partilerin bir kısmı, çeşitli sosyal sınıfların partileri olarak; gene bir kısmı, tek tek politikacıların ya da gurupların çıkarlarına hizmet eden partiler olarak; başka bir kısmı da, yurt içinde yahut dışarda yabancıların çıkarlarını temsil eden partiler olarak nitelendirildi. Senegal partilerinin yapısını, herkes kendi motiflerine uygun olarak, yukarıdaki tanımlamaların birini ya da ötekini kullanıp aydınlattı. Ama gerçekler bundan çok daha karmaşıktır. Bu yüzden Senegal partileri için, ancak gerçekleri bilerek basitleştirilirse tek anlamlı bir tanımlama yapılabilir.

Gerçekte bir sıra veriyi göz önünde tutmak gereklidir. Her şeyden önce, bu partilerle yöneticileri arasında değinme noktaları bulunduğunu söylemek yerinde olur. Hemen de bütün Senegal siyasetçilerinin sosyal kaynakları aynidir. Bunlar şehir küçük-burjuvasından gelmişlerdir. Ayrıca bu siyasetçiler, gelişmelerinin belirli bir döneminde uzun ya da kısa bir süre için ideolojik bakımdan aynı kaynaktan, yani milliyetçilik ve hattâ «Marksizm»den kuvvet almışlardır. Bunların yazdıkları her şeyin, her zaman tam biçimlenmiş bir düşünceyi, kesin bir politik sonucu dile getirdiği de öne sürülemez. Bu yüzden, bu kişileri yalnızca yazdıklarına bakarak değerlendirmek de söz konusu olamaz. Yazdıkları çok kere ülke içinde ve dışındaki belirli bir okuyucu çevresinin ihtiyacına uydurulmuş olabilir.

Bununla beraber, bu etkenleri gene bir solukta büyümsemekten kaçınmak gerektir. Çünkü pratikte propaganda edilen her öğretim, – propagandasını yapanların emeli ne olursa olsun – çıkarları ya da sınıf durumları ortak olan insanların guruplaşmaları sonucunu doğurmaktadır. Çıkarları ortak olan bu gurupların, kendi yararlarına olan şeyleri benimsemeleri için izin almaya ihtiyaçları yoktur. İşte bu anlam içinde şu ya da bu ideoloji hakkında kesinlikle denebilir ki, bunlar şu ya da bu sınıfı korumaktadır yahut bu sınıflara özdür; bu ya da şu sınıf bunlardan yararlanabilir ve yararlanmaktadır.

Böyle bir görüşte olduktan sonra, sınıfsal, kişisel ve yabancı çıkarların yan yana var olabileceğini ve üstüste yığılabileceğini anlamak zor gelmez. Bu çıkarlar ara sıra antagonist olduğundan, yurtsever güçlerin birliği ancak olağanüstü elverişli koşullar içinde sağlanabilir ve faal davranışlar gerektirir.

Görüleceği gibi birliğin sağlanması karmaşık bir işlemdir ve incelik istemektedir. Birliği sağlamak, ne sihirli kelimelerle, ne and içmelerle, ne de içten çağrılarla olabilir. Çıkış noktasındaki verileri titizlikle incelemek ve çağımızla devrimci kuvvetlerin gereğine en uygun düşecek çözüm şekillerini bulmak zorunludur.

Birliğin sağlanması görüşüyle Senegal partileri incelendiğinde, bunların sürekli hareket içinde bulunduğu, kaynaşma ve parçalanma olaylarının git gide çoğaldığı görülmektedir. İkinci Dünya Savaşından önce, 1928-de Galandou Diouss'un Blaise Diagne'den ayrılması ile 1938'de Senegal Sosyalist Partisi'nin SFIO ile birleşmesi arasında tam on yıl geçmişti. Harpten sonra SFIO'nun Senegal kolunun Lamine Guéye önderliğinde kurulmasını, 1948 yılında Senegal Demokratik Blok Partisi'nin (Bloc Démocratique Sénégalais – BDS) ayrılması izledi. O zaman bu partinin başında bugünkü Senegal cumhurbaşkanı L. Senghor bulunuyordu. O günden bu yana geçen on yıl içinde partiler ve fraksiyonlar arasında dört kaynaşma ve beş kere de bölünme oldu.

Bunlar arasında 1956 yılında BDS ile, Afrika Demokratik Birliğinin (Rassemblement Démocratique Africain – RDA) bir kolu olan Senegal Demokratik Birliği birleşti. Böylece Senegal Halk Blok'u (Bloc Populaire Sénégalais – BPS) doğmuş oldu. Fakat bu kaynaşma süreci daha 1958-de zirvesine erişmeden önce 1957-de partimiz, Afrika Bağımsızlık Partisi (Parti Africain de l'Indépendance – PAI) ayrıldı. (1958-de BPS, SFIO'nun yeni bir biçimi olan Senegal Sosyalist Aksiyon Partisi – Parti Sénégalais d'Action Socialiste – ile birleşti ve bugün hükümette olan Senegal İlerici Birlik Partisi-Union Progressiste Sénégalais – UPS – bu birleşmeden doğdu.)

UPS, o zamandan beri bir çok kere parçalanmaya uğradı. Bu parçalanma sonucunda UPS'ten şu partiler ayrıldı: 1958-de Afrika-Senegal Birleşme Partisi (Parti du Regroupement Africain-Senegal – PRA-S); 1961-de Senegal Kütle Bloku (Bloc des masses sénégalaises-BMS) ve nihayet 1962-de Senegal Yeniden Doğuş Partisi (Parti de la Renaissance Sénégalaise – PRS). Bu sonuncu partide, eski başbakan Mamadou Dia taraftarları toplandılar.

Senegal Kütle Bloku ile PRA-S içindeki azınlık fraksiyonları 1963 ve 1964 yıllarında yeniden UPS saflarına girdiler. Ama bu, hükümet partisindeki genel «özyitirimi» eğiliminde hiç bir şey değiştirmemektedir.

Bununla ilgili olarak genel karakterde başka bir noktaya işaret etmek yerinde olur. Bütün bu süreç boyunca birleşmelerin sonucu olarak, çoğunluk partilerinin programlarından daha sol eğilimli programlar kabul edilmektedir. Aynı şekilde, bölünme sonunda ortaya çıkan partiler, ayrıldıkları partilerden daha sol'da yer almaktadırlar. (Bunun karşısını ise sendikalarda görüyoruz.) Bunu, Blaise-i «Fransız emperyalizminin ajanı» olarak suçlayan Galandou Diouf'un tutumunda olduğu gibi, «asimilasyonist» Lamine Gueye'den daha «milliyetçi» davranan Senghor'da da görüyoruz. Bu süreç ancak harp sonrası dönemine düşmektedir. Ama, Lâtin-Amerika'da olduğu gibi bizim tecrübelerimiz de, «iktidarın tıpkı bir keman gibi sol'la tutulduğunu, ama sağ ile çalındığını» öğretmektedir.

Son olarak şunu da belirtelim ki, bütün bu guruplaşmalar elverişli bir hava içinde, yani Fransa'da halk cephesinin etkili olduğu, İkinci Dünya Savaşının sona erdiği, Defferres'in «çevre kanunu»nun kabul edildiği ve bağımsızlığın sağlandığı bir sırada meydana gelmiştir. Ve gelecekteki guruplaşmaların, yeni-sömürgeciliğin yıkılışının gölgesinde ya da hiç olmazsa bu yıkılışın dönemlerinden birinde olacağını önceden görmek için kâhin olmak gerekmez.

1962 yılında partimizin I. Kongresi başarılı bir gidiş içinde geçti. Kongre bize «en ağır, en şerefli, en coşkun ödevi, halkımızı birleştirme ödevini . . . o'nu uzun zamandır süre gelen ağır yabancı egemenliğinden kurtarma, ayaklar altında çiğnenen şerefini yeniden sağlama, milli mirasını yeniden elde etme ve halkın temsilcilerinin her birine, ortak ocağın yanında kendisine en uygun gelen yeri sağlama ödevini» verdi.

Partimizin kısa tarihinde önemli bir olay sayılan I. Kongre özellikle birlik sorununa dikkati çekti. Senegal'in yurtsever ilerici güçlerin birliği PAİ için her zaman sürekli bir savaş ödevi idi ve böyle de kalmaktadır.

Elbette, bu soruna nasıl yanaşılacağı, – aşağıda belirteceğimiz gibi – koşullara göre değişmektedir. Ama parti, yurtsever güçlerin birliği sorununu başlıca ödevleri arasında birinci olarak ele almaktan hiç bir zaman vazgeçmemektedir.

PAİ'nin kuruluşu dolayısıyla çıkarılan manifestte de birlik sorunu, parçalanmanın kendisinin doğurduğundan daha büyük bir etkiyle ele aldı. Parti aynı zamanda, Lenin'in öğretilerini hatırlatarak, birleşmek için her şeyden önce ayırıcı sınırı titizlikle çizmek gerektiğini belirtti.

Bağımsızlık uğrunda savaşan yurtsever güçlerin *aksiyon birliği* için çıkardığı çağrıda parti şu temel soruları ortaya koydu: «Kiminle birlik?», «ne uğrunda birlik?». PAİ bu andan itibaren ve 1958-de Paris'te afrika siyasi partilerinin yaptığı konferansa kadar, sömürgecilğe karşı savaşta aksiyon birliğini pekleştirmek için çaba gösterdi. Bütün yurtsever güçlerin bağımsızlık şian etrafında toplanması amacıyla partimiz bu konferansa ortak bir zemin hazırlamak için savaşıysa da, bu çabası boşa gitti. Partimiz daha sonra, bundan çıkardığı sonuca dayanarak yığınlara baş vurdu

ve ilk defa olmak üzere, *milli bağımsızlık uğrunda anti-emperyalist bir savaş cephesinin* kurulması zorunluğunu ortaya koyan tezleri açıkladı. Böylece Dakar'da o zamanlar bağımsızlıktan yana olan parti ve yığın örgütleri temsilcilerinin toplanması sağlandı. Çalışma Dairesi'nde yapılan bu toplantıya, teknik sebepler yüzünden, programda ön görülen delegasyonların hepsi katılmadı. Bununla beraber bu toplantı, Senegal'in yurtsever güçlerinin birleşmesi yolundaki hazırlıkların bir başlangıcı oldu ve daha sonraları demokratik hürriyetlerin korunması ligi'nin kurulmasında bir temel ödevini gördü.

Bir cephe kurulması fikri o kadar yayıldı ki, partimizin I. Kongresi, Bağımsızlık uğrunda Senegal Birlik Cephesi'nin kurulmasını ele almaya karar verdi. Daha önce bütün Fransız Batı Afrikası bölgelerinde faaliyet gösteren partimiz gene bu kongrede ilk defa Senegal'in politik bir gücü olarak varlığını gösterdi.

Bununla beraber, Bağımsızlık uğrunda Senegal Birlik Cephesi (Front uni sénégalais de l'Indépendance – FUSI) gibi bir cephe ancak 1963 yılı Ekim ayında Dakar'da Milli Demokratik Cephe (Front démocratique national – FDN) adı altında kuruldu. Önceleri cephe fikri yığınlar arasında güçlükle yol buluyorken, bugün kendi olanaklarına göre o derecede yayılmıştır ki, Senegal'de son kurulan siyasi partiler kısaca Senegal Milli Cephesi (Front National sénégalais – FNS) adını almaya başlamışlardır.

Partimiz, yığınların gittikçe daha geniş ölçüde birleşmesi zorunluğunu ve sorunlarımızın özgül karakteri ile çeşitliliğini anladığı için, ilk başarıyla, yani Milli Demokratik Cephe'nin kurulmasıyla yetinmedi. Hayat her gün ortaya yeni yeni sorunlar çıkarıyor, Senegal'in demokratik, ilerici güçlerin sürekli olarak genişlemesini ve pekleşmesini gerektiriyordu. Neo-kolonialist devlet gibi karmaşık görüntüler, bağımsızlığına yeni kavuşmuş Afrika devletlerinin milli sorunu, Senegal'in politik partilerinin iç ve dış siyasetlerindeki değişiklikler, bizi yeni değerlendirmeler yapmağa, ödevleri yeniden tanımlamaya zorluyordu.

İşte bundan ötürü de Merkez Komitesi'nin 1964 Kasımında yaptığı 24. genel oturumda birleşmenin ve birliğin prensip olarak zorunluğu açıklandığı halde, bu birliğin biçimi sorunu açık kaldı. Çünkü, bunun çözümü her anın somut koşullarına bağlıdır. Bu oturumda aynı zamanda yurtsever güçlerin birliği hakkında bir açıklama kabul edildi.

Bu açıklamada şöyle deniyor: «Ülkede durumun ciddiliğini ve bundan doğan yurtseverlik görevini göz önünde tutan merkez komitesi, kendi hesabına, halkımızın yeniden doğuşu ve milli yüceliği uğrunda yürüttüğü savaşta birliğin kurulmasına karşı koyan son engelleri kaldırmayı kararlaştırmıştır.

Parti bir kere daha ve her zamandan daha resmen ve alenen PRAS'e Senegal Milli Cephesi'ne, dini toplulukların önderlerine, henüz UPS saflarında bulunan yurtseverlere, yığın örgütlerine, halkımızın çıkarını bağırılarak basan bütün kişilere bir çağrıyla baş vurmaktadır.

Bugünkü durum, ülkenin bütün evlatlarının birleşmesini her zamankinden daha çok gerektiriyor. Yurtsever güçlerin birliği günün başta gelen sorunu olmaktadır ve ilerlememizin başarısı buna bağlıdır.

Yapılacak olan, yığınları güçlü milli yurtsever örgütlerde birleştirmek işine dört elle sarılmaktır.

PRAS, Senegal Milli Cephesi, PAI, Milli Demokratik Cephe, bütün bu politik örgütleri kardeşçe elele vererek birleşmek zorundadırlar. Gençlik, kadın, sendika örgütleri ile öteki örgütler olgunlaşan birlik sorununu titizlikle ele almak ve karar vermek zorundadırlar.»

Emekçilerin partisi olan, işçi ve köylülerin partisi olan partimiz, anlaşılması kolay nedenler yüzünden elbette bağımsızlığını ya da her ne olursa olsun özerkliğini koruma çabasındadır. Ama parti hiç bir zaman bunu, birlik üzerinde görüşmelere başlamak için bir ön şart olarak ileri sürmemektedir ve gerekirse Senegal'in ilerici güçlerinin birliği fikrine karşı dürüstlikle bağlılığını ispat da edecektir.

Yurtsever güçlerin birliği sorunu, PAI'nin sürekli olarak en başta gözönünde tuttuğu bir sorundur. Söylemek gerekir ki, milli güçler arasında anlaşmazlığın süre gelmesine hele bugün partimiz asla göz yumamaz. Görüşümüze göre bu anlaşmazlıklar, yalnızca yurt içindeki ve dışındaki durumun herhangi bir biçimde üstüste gelmesinden doğmamaktadır. Bu anlaşmazlık, bugünkü tarihsel koşullar içinde herşeyden önce ülkemizdeki sosyal güçlerin karakterinin yanlış değerlendirilmesinden, bu güçler arasındaki ilişkilere yanlış değer biçilmesinden ve bunun sonucu olarak da bu güçleri politik ve ekonomik bağımsızlık uğrunda, demokrasi ve sosyal ilerilik için doğru olarak guruplaştırmadaki yetersizliğimizden ileri gelmektedir.

Bununla söylemek istediğimiz nedir? Her şeyden önce her dönemde çoğunluğu azınlığa karşı savaşta birleştirme zorunludur; ilerliyen çoğunluğu tutuk azınlığa karşı; ilerici çoğunluğu cehaleti besleyen azınlığa karşı; anti-kolonialist çoğunluğu sömürgeci azınlığa ve onların ajanlarına karşı; anti-neokolonialist çoğunluğu yeni-sömürgeci azınlığa ve onların uşaklarına karşı birleştirme zorunludur. Elbette burada söz konusu olan, çoğunluğun saflarını en büyük ölçüde genişletmek ve azınlığın saflarını gittikçe daraltmaktır.

Burada karşımıza, git gide genişliyen çoğunluğu aslında nisbeten küçük olan bir öncüler partisi aracılığıyla meydana getirme güçlüğü çıkıyor. Ama bu başka özellikte bir sorundur.

Yurtseverlerin birliği toplumumuzun hareketine hız vermeli ve toplum artık ilerlemekte ise bu hareketi hızlandırmalı, gerekirse yönünü düzeltmeli ve onu milli amaçlara, halk amaçlarına yöneltmelidir.

Elbette sayısız öyle etkenler var ki, gelişmenin bir pire sıçraması ya da temelli bir değişiklik olması; bu sürecin sürekli ya da kesintili olması, derinlere inmesi ya da yüzeyde kalması büyük ölçüde bu etkenlere bağlıdır.

«Kiminle birlik?» sorusuna ve bunun sonucu olarak da «kime karşı» sorusuna partimiz şöyle cevap veriyor: Milli bağımsızlık savaşı döneminde Senegal toplumunun bütün sınıfları ve tabakaları, bu toplumun yapısı nasıl tanımlanırsa tanımlansın, yerli halk arasından birkaç uşağın desteklediği emperyalizme karşı birleşmelidir. İşçilerin, köylülerin, şehir ve köy küçük burjuvasının ve toprak beyliği kalıntılarının çoğunluğunun çıkarı, apaçık sömürgecilğe karşı gelmelerini gerektirmektedir. Tartışılacak olan, yalnızca savaşın biçimleri ve dönemleridir.

Bugünkü neo-kolonialist dönemde bu sorunun ana çizgileri değişmeden kalmıştır. Başkalık yalnızca şuradadır ki, yeni-sömürgeciliğin yerli uşakları giyimlerini değiştirmişler ve bizim parlamento burjuvazisi dediğimiz tabakayı meydana getirmişlerdir. Bunların kendileri hizmetkâr iken, öte yandan kendileri için toprak beyleri arasından, burjuvazi, küçük burjuva ve hattâ köylülerle işçi aristokrasisi arasından hizmetkâr bulmaktadırlar.

«Ne için birlik?» sorusu cevaplandırılırken, evrim taraftarları ile bağımsızlık için devrimci yol taraftarları arasında bazı güçlükler çıkıyorsa da, bugün herkes neo-kolonializme karşı savaşın, az ya da çok, uzun süreceğinde hem fikirdir. Bu ise hiç bir şekilde şu ya da bu dönemde nitesel sıçramalar olanağını ortadan kaldırmamaktadır.

Bunlardan sonra her halde akla gelecek bir soru şu olacaktır: Birlik sorununda söz konusu olan, bu birliğin – oynak ya da dar, sürekli ya da kararsız – biçimi değildir; yani birliğin taktik mi, yoksa stratejik mi olacağı söz konusu değildir. Önemli olan, bu hamle için ittifakları durmadan yenilemek de gerekse, ilerliyeabilmektir.

Güttüğü amaca bakmadan, başlı başına birliğin bile büyük yararları vardır. Birlik bir kere, olumsuz ayırıcı seslerin giderilmesine yardım ettiği ve milli birlik ruhunu kuvvetlendirdiği için, sadece bu bakımdan da çaba harcamaya değer. Yabancı işgaller yüzünden uzun süre bölünmüş olan ve hısmılık ve kabile ruhunun henüz tümünden giderilmediği toplumlarda ise birliğe bir kat daha ihtiyaç vardır.

Pratikte birliğin kurulması için gösterdiğimiz çabalar nelerdi? Söylemek gerekir ki, halkımızın savaşının şu ya da bu döneminde partimizin Senegalde ittifak kurmak için baş vurmamış olduğu az çok önemli tek bir siyasi parti ya da kitle örgütü yoktur.

Bizim PRA-S ile bağlarımız partimizin kurulmasından hemen sonra sağlandı ve bu bağlar iyi idi. Bu parti, 1958 referandumunda De Gaulle

anayasasına karşı gelenler platformu üzerinde doğmuştu. Ama, seçim kampanyasına bağımsız bir örgüt olarak katılamıyacak kadar geç doğdu. Bu parti ilk sınavını, PAI'nin yönetimindeki bir ittifak içinde verdi. Daha sonraları her iki partinin önderleri bir çok kere buluştular. Ne yazık ki bu buluşmalarda örgüt ya da program sorunlarındaki fikir ayrılıklarının giderilmesi başılamadı. Bugün geçmişe bakarak denebilir ki, o dönemde aşılmaz gibi görünen sayısız kayalıklar arasından, biraz fazla tecrübe ile karaya oturmadan geçmek mutlaka başırlıdır.

Senegal Kütle Bloku ile ilişkilerimiz de başlangıçta, PRA-S ile olduğu gibi, hiç de kötü değildi. 1961 yılındaki belediye seçimlerinde Dakar'da PAI ile Senegal Kütle Bloku arasında somut bir aksiyon birliği doğdu. Bununla beraber, ilişkilerimiz hiçbir zaman kesin olarak kesilmediyse de, az çok kararlı ve ciddi bir birlik yaratılamadı. Burada bir kere daha her iki tarafın tecrübe yetersizliği öne sürülebilir. (Ve her zaman milli olmayan merkezkaç güçler sürekli olarak bundan yararlanmasını bilmişlerdir.)

UPS ile ilişkilerimiz en karmaşık olanı idi. UPS'in iktidar partisi olduğu düşünülürse bu da anlaşılır bir durumdur. Biz bu partiyi daha önce sömürgeci çıkarların sözcüsü sayıyorduk, bugün de yeni-sömürgeciliğin sözcüsü olarak alıyoruz. Gene de biz, en kesin anlarda bu partiye yaklaşmayı denedik. Örneğin, Afrika Birleşme Hareketi Partisi'nin bütün bölgesel kollarının Cotonou'da yaptığı ve Fransız Batı-Afrikasının bağımsızlığı için çözüm bulunmasını öneren konferanstan sonra, ya da Mali Federasyonu'nun bağımsızlığı ilan edildiği sırada aynı denemelerde bulunduk. Her iki olayda da partimiz, tekliflerine cevap alamadı. Sonraları, 1960 ve 1962 yıllarındaki ağır bunalımlar sırasında UPS muhalefete baş vurduğunda, bizim partimizle değil de, PRAS ile ve Senegal Kütle Bloku ile görüşmelere öncelik verdi. Bütün bu adımlar, yukarda belirttiğimiz gibi, bu partilerdeki bazı gurupların UPS'e geçmesiyle sonuçlandı. Bu güçlülere şaşmamak gerekir. Muhalefetin belirli bir mantığı var; ve sivrilmeleri, misilmelerle karşıt misilmeleri bu mantık ortaya koymaktadır. Ayrıca ülkede öyle elemanlar var ki, bunlar başkalarını kendi ölçülerine göre değerlendirdikleri için yurtseverliğe inanmamakta ve karşı tarafın attığı her adımın arkasında gizli bir düşünce bulunduğunu sanmaktadırlar. Nihayet öyle zavallı yaratıklar da var ki, bunlar ancak bölünmenin süregelmesi halinde yaşayabilir ve büyüyebilirler. Ne olursa olsun, yaşadığımız an ne kadar ağır olursa olsun, Senegal'in sıhhatli güçlerinin birliği uğrındaki umutlarımızı kaybetmiyoruz. Çünkü, sıhhatli güçler eninde sonunda hayatın bütün engellerine rağmen *mutlaka* bir araya gelmek zorundadırlar.

Ancak bir dereceye kadar önem taşıyacak öteki siyasi guruplaşmalar ve birleşmeler uğrunda gösterdiğimiz sürekli çabaları bu yazıda anmaya ihtiyaç yoktur. *Birlik uğrunda kararlı ve sabırlı çabalar partimizin geleceği olmuştur.*

Eski başbakan Mamdou Dia taraftarlarıyla talihimize daha fazlasını başarabildik. Bunun sonucunda 1963 yılında, Milli Demokratik Cephe adıyla bilinen birlik cephesinin kurulması sağlandı.

Bir noktayı daha belirtelim: Yığın örgütleri uğrunda gösterdiğimiz çabalar her zaman verimli oldu ve bunların dürüst, yurtsever davranışları 1958 ve 1963 yıllarındaki cephelerin kurulmasına yaradı.

Birlik uğrunda hemen de on yıl boyunca yapılan görüşmelerden edinilen tecrübeler bu ödevin güçlüklerini açıkça göstermektedir.

Bağımsızlıktan yana olanlarla buna karşı olanları birbirinden ayıran sınırın her iki yanında da anlaşmazlıklar 1960 yılına kadar gelişti. Bu sınırın her iki tarafında ve – açıkça söyleyelim – özellikle tarafımızda sabırsızlık eksik değildi.

Gerçekte, bağımsızlık uğrunda savaşanlar ve bunu isteklerin en azı sayanlar bir adım bile gerilemeğe yanaşmıyorlardı. Buna karşılık, bağımsızlığı feda edenler de elbette «dünyaya yabancı rüyalardan» uzak kalmak istiyorlardı. Anlaşılabildiği gibi, böyle bir ortam içinde hiç bir anlaşma olanağı çıkamazdı.

1960-tan sonra yurtsever güçler sabırsız davranışlarında düzeltme yaptılar. Ne var ki, bu sırada «yeni bağımsızlık savaşçıları»nın tutumu yüzünden gene bir dönüş oldu. Hiç beklemedikleri başarıdan başları dönüverdi.

Bizim aramızda, asgari platform olarak saydığımız ve bu yüzden üzerinde en ufak bir değişiklik yapılmasını bile istemediğimiz bir platforma sarılarak, özellikle şekli ve özü bakımından bunu başkalarına zorla kabul ettirmek gibi bir eğilim olmadığı söylenemez. Bizde de belirli bir «devrimci softalık» vardı. Bunun sonucu olarak biz fikir ayrılıklarının üstünde olduğumuza inandık ve siyaset alanının böyle bir kendini beğenmişliği de öteki çeşitleri gibi hazmedemeyeceği fikrini bir türlü kabul edemedik.

Kısaca: Solcu-radikal sivrilmeler ve politik çocukluk illetleri bizi bazı anlarda görüşmeler sırasında karşı taraftan ayırdı. Ne pahasına olursa olsun birliğin kurulması amacını güden bir siyasetin sonucunda varılan tuzaklar bilinirse ve böyle bir birliğin eninde sonunda yararlı olmaktan çok sadece imtiyazlı olacağı düşünülürse, bizim davranışımız için bir özür yolu bulunabilir. Biz ganimeti çok defa dogmacılığa ve sekterliğe bıraktıksa, bunun nedeni, madalyonun öteki yüzünün, oportünizmin sürekli bir tehlike olarak ortada durmasıdır.

Bizim kuşullarımız içinde, birlik gibi böylesine zor bir sorun söz konusu iken ve bunun çözümü önemli çıkarlara dokunabilecekken, sadece Senegal güçlerine aşırı bir önem vermek saflık olur.

Yeni-sömürgeci gerçeklerin derinlerine inmek gerektir. O zaman, çeşitli güçlerin sahnede nasıl göründükleri, hepsinin nasıl kendi oyununu sür-

dürdüğü ve Senegal yurtseverlerinin karşısındaki başlıca engelin bunlar olduğu anlaşılır. Bugün en kötüsü, gerici Fransız çıkarlarına, (yani ülkede Fransız çıkarlarıyla her zaman eşdeğer olmayan başkent çıkarlarına) gerici onlardan geride kalmıyan yeni çıkarların, Amerikan, Batı Alman, İsrail ve ötekilerinin, bu defa beklenmedik bir biçimde eşlik etmesidir.

Bu alev alev yangın içinde Senegal yurtseverleri, dalgalar üstünde titreşen saman çöpü olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Dış güçler, geleneksel parçalama silahını beslemekte ve desteklemektedir. Onlar, anlaşmazlık ateşini körüklemekte ve bilinçleri zehirlemek, yanıltmak için durmadan çaba göstermektedir. Aramıza ellerinden geldiği kadar derin uçurumlar açabilmek için, Senegal'lilerin tecrübesizliğinden yararlanmakta, kiminin korkusunu, kiminin de hiddetini kendi emellerine kullanmaktadır. Gericiliğin kışkırtmalarını yöneltmekte, toplumun her kesiminde düşmanlık ve bezginlik tohumları serpmektedirler. Tek keli-meyle, dış güçler, iktidarı daha çok ellerine geçirmek ya da devirmek için komplolar düzenlemektedirler.

Bu güçler, Senegal'li ajanları olmasaydı elbette hiç bir şey yapamazlardı. Bu ajanlar, halktan koptukları ölçüde, idare ve devlet hizmetlerindeki mevkilerinin yüksekliği ölçüsünde ve sokak politikacılığının oyunlarını bildikleri ölçüde tehlikeli olmaktadır. Ama, bu durumda bile, yalnızca sahnedeki oyuncularla uğraşmak ve sahne arkasında ipleri oynatanları unutmak yanlış olurdu.

Böylece bu sorun bir fasit kıyasa dönmüşe benziyor. Birliğin kurulması için gerçek kurtuluş gerekli; ama bunu sağlamak için de birlik gerek!

Ne var ki, insanlar, hayatın karşılıklarına çıkardığı sorunlara her zaman bir çözüm yolu buluyorlar. Sonunda biz de halkımızın birliğini kuracağız.

1966 yılının başında birliğin geleceği nasıl görünüyor? Birliğin kurulması için en azından genel çizgileriyle elverişli koşulları görmek, kâhin olmadan da mümkündür. Ama, her halde bunun kapsamına herkesin girmeyeceğini de hemen eklemeliyiz.

Viyetnam harbi devam etmekte. Hatta daha da sertleşti. Ama, aklı başında hiç bir kimse, muazzam gücüne rağmen Amerikalıların bu harbi kazanabileceğine inanamaz. Amerikalılar eninde sonunda Güney Viyetnam Milli Kurtuluş Cephesi ile birlikte görüşme masasına oturmak zorunda kalacak. Bu büyük bir zafer olacak. Çünkü o zaman artık herkes, modern dünyamızda ya karşılıklı yok olmaktan, ya da barış, bağımsızlık ve karşılıklı saygı koşulları altında barış içinde yan yana yaşamaktan başka üçüncü bir yol olmadığını açıkça görecek. Her şeye rağmen insanlara inanmak gerekir; ve insanların ikinci yoldan yana kararını vereceğine; sonunda aklı başına geldiği için değil de her şeyden önce dünyada

hiç kimsenin en büyük rizikoya girmeden bilmemezlikten gelemeyeceği güçler var olduğu için bu karara varacağına umutla bakabiliriz.

Hukuk ve uluslararası ahlâk değilse bile dünyadaki kuvvet dengesi ve modern yığın öldürücü araçlar, milletleri en azından sağduyunun buyruğuna uymaya durmadan daha çok zorlamaktadır. Bunu artık bir çok devlet adamı anladı ve adımlarını buna göre atıyorlar.

Öte yandan, Senegal'deki gibi neokolonialist rejimlerin yıkılacağına şüphe kalmamıştır. Senghor, Afrika'da daha çok askeri darbe olmamasına hayret ettiğini söylüyor. Herhalde ne söylediğini bilir. Şüphe yok ki bütün bu hükümet darbelerinin ardında emperyalistler bulunmaktadır. Ama aynı zamanda, örneğin Gana'da olduğu gibi, emperyalistlerin bir halk hükümetini devirdikleri hükümet darbeleriyle, kirli oyunlarına en çok buluştırdıkları uşaklarını iktidardan uzaklaştırmak amacıyla çevirdikleri oyunları birbirinden ayırd etmek gerekir. Bu ikinci halde, değişikliğin motoru değilse bile sarjı, yığınların hoşnutsuzluğudur.

Bu hoşnutsuzluğun, Senegalde Yukarı-Volta'dan, Dahomey'den ya da Nigerya'dan daha az olduğunu kim öne sürebilir? Şüphesiz hiç kimse! Elbetteki bu, bir yerdeki olayların otomatik olarak, kendiliğinden başka bir yere akıp orada tekrar edeceği anlamına hiç bir şekilde gelmez. Ama asıl bu gerçek, bugün var olan güçlerin, ister istemez kaostan başka bir sonuç vermeyecek olan süregelen çürümeye değil de birliğe öncelik tanıdıkları takdirde, bu durumu doğru değerlendirmiş olacakları görüşünü öne sürmeye sebep olmaktadır.

Günümüzde, yalnızca birlik çağrılarında bulunmak artık yetmiyor. Kütlelerin bu huzursuz duruma son vererek gittikçe artan günlük güçlüklerini yenilemek için doğru yolu bulmak istedikleri bir sırada birlik sorunuyla oynamak daha da tehlikelidir.

Senegal'deki yurtsever güçlerin birliği bugün objektif bir zorunluluk olmuştur. Bu koşullar içinde, bir gurubun öteki üzerinde hakimiyet taktığı, ya da geçici güçlüklerin aşılması amacını güden el çabukluğu özelliğinin bir birlik görüşü hiç bir işe yaramaz.

Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerin önünde, ekonmilerini kalkındırmaya başlama ödevi durmaktadır. Halk yığınları bilinçli, örgütlü ve yaratıcı olarak bu işe katılmazlarsa, bu ödev çözülemez.

Her yatırım ve işletilen sermayeden rasyonel olarak verimlilikle yararlanmak için kararlılık ve sosyal barış olması gereklidir. Bizim ülkelerimizde, bağımsızlık sağlanmadıkça ve demokrasinin sürekli olarak gelişmesi sağlanmadan kararlılığa ve sosyal barışa erişmenin olanağı yoktur.

Her bilinçli insanın başlıca isteği olan barış, ancak milletler demokrasi ve adalet koşullarını sağladıkları zaman kesinlikle güven altına alınabilir.

Senegal'de birliği kurmadan bu koşulları yaratmanın olanağı yoktur; ve bunu benimsemiyen her politik güç yıkıma mahkumdur. Bunun içindir ki

PAI programında bu sorunun önemi üzerinde önemle durmaktadır. Bu programın 35. maddesinde şöyle deniyor: «Neokolonializme karşı savaşta birlik, özgürlüğüne yeni kavuşmuş ülkelerde yeni-sömürgecilik eğilimlerine yer bırakmamaktadır. Çünkü, bu birliğin, güven ve silah kardeşliği temeli üzerinde, yâni hem içerde hem de dışarda demokrasi temeli üzerinde kurulması gereklidir. Olgunlaşmış sorunlara birlikte çözüm bulmak için yurtsever birlik hükümeti içinde milli güçlerin birleşmesi, bugünkü milletlerarası durumda önemli bir pratik anlam kazanmaktadır. Bağımsızlığın sağlamlaştırılması ve demokrasinin geliştirilmesi gibi en aktüel sorunların çözümü de böyle bir birlik gerektirmektedir. Buna karşılık, henüz gündeme alınmamış olan sorunlar, temel sorunun, yani birlik sorununun çözümünü güçleştirse ve karmaşıklştırırsa bile...»

Görüldüğü gibi partimiz, hedefi kesinlikle belirtmiştir. Ve yürümekte olduğu güç, dönemeçli, çok kere yanıltıcı yol üzerinde karşısına ne engel çıkarsa çıksın bu hedefe ulaşacaktır. Söz konusu olan bir hayal değil, fakat bu ödevin yerine getirilmesinin ve yurtsever güçlerin birliği davasının zafere ulaşmasının objektif bir zorunluluk oluşudur.

Finlanda'da parlâmento seçimleri

Erkki Salomaa

Bugünkü Finlanda parlâmentosu, oldukça eski bir müessesedir. 1905 devrimci hareketi, o tarihlerde Rus imparatorluğunun bir parçası olan Finlanda'ya da tesir etti. Bu hareket, dolaysız seçme hakkını isteyen işçi sınıfının zaferi ile sonuçlandı. Nisbi seçim usulü ile seçilmiş 200 milletvekili ile bir parlâmento kuruldu. Finlanda'ya kadınlar erkeklerle beraber oy hakkını elde ettiler. Parlâmentonun faaliyetini tâyin eden kanunlar temelde hiç bir değişikliğe uğramamıştır. Finlanda 1917 de bağımsızlığa ulaştıktan sonra, 1919 da kabul edilen Anayasa, parlâmenter hükümet şeklini kabul etti. Ülkemiz Çarlık Rusyanın bir parçası iken, Finlanda hükümeti sadece Çara karşı sorumluydu. 1919 Anayasasının hükümlerine göre, hükümet artık parlâmentoya karşı sorumlu sayıldı.

İkinci Dünya Savaşının sonuna kadar, Anayasada yer alan toplantı ve teşkilât özgürlükleri gibi, dolaysız seçme hakkı da çeşitli yollarla sınırlandırılıyordu. Hattâ en gerici dönemlerde, halkın bir kısmı bu haklardan tamamiyle yoksun bırakıldı. Örneğin, Finlanda Komünist Partisi illegal şartlar altında çalışmak zorunda bırakılıyor, adayları seçimlere katılmıyordu.

1930 yıllarında, Finlanda faşistlerin eline geçti. Sosyal demokratların sol kanadının temsil ettiği halk tabakalarının adayları seçimlere hiç giremez oldu. İkinci Dünya Savaşından sonra Finlanda'da büyük değişiklikler oldu. Sovyet Rusya ile akdedilen barış anlaşmasının hükümlerine göre, halkın demokratik haklarına konulmuş bütün tahditler kaldırıldı, yeni şartlar içinde, demokratik halk hareketi fevkalâde gelişti, birçok demokratik dönüşümlerin gerçekleşmesine imkân sağlandı. Özellikle, oy hakkındaki yaş tahditi 21'e indirildi.

1945'de, yapılan ilk parlâmento seçimlerinde, Finlanda Halk Demokratik Birliği 398.618 oy – yani genel oy tutarının % 23,5'ünü aldı Finlanda Halk Demokratik Birliğinin milletvekili sayısı 57'ye yükseliyordu. 1945 den sonra her 4 yılda bir yapılan genel seçimlerde (eskiden parlâmento seçimleri üç yılda bir yapılıyordu) Finlanda Halk Demokratik Birliğinin kazandığı oy sayısı pek değişmedi. 1962 genel seçimlerinde Birliğin adaylarına oy veren seçmen sayısı ilk defa yarım milyonu geçti. (507.124'e yükseldi.) Genel seçmen sayısı ise 2,4 milyondur.

1966 seçimlerinin sonuçları büyük bir ilgi ile bekleniyordu. Evvelâ Temmuzda yapılacak olan seçimler, 20 ve 21 Mart tarihlerine alındı. Hükûme-

timiz, parlâmentoda çok küçük bir çoğunluğa dayanan (113 millet vekili) burjuva bir hükûmetti. İzlediği politika emekçiler arasında olduğu kadar öbür toplumsal tabakalar arasında da memnuniyetsizlik uyandırıyor. Başbakan, Merkez Partisi başkanı idi. (Bu parti, etkilerini şehir ve sanayi bölgelerinde arttırmak üzere adını geçenlerde değiştiren eski Köylü Birliği Partisidir.)

Merkez Partisinin Meclis grubu (52 milletvekili) Meclisin en kalabalık grupuydu. İşçi sınıfını savunan 3 parti parlâmentoda temsil ediliyordu. Bunların en önemlisi Finlanda Halk Demokratik Birliği (47 milletvekili) idi. Diğerleri, Finlanda Sosyal-Demokrat Partisi (38 milletvekili), ve – İşçi Küçük Köylü Sosyal-Demokrat Partisi (2 milletvekili) idi.

Bu üç grup (sosyal-demokratlar dahil) hükûmetin izlediği politikayı şiddetle tenkid ediyorlardı. Seçim kampanyasında kullanılan başlıca şiar, hükûmet politikasının değiştirilmesi isteği şeklini aldı. Finlanda Halk Demokratik Birliği ile, bu Birliğin içindeki teşkilâtların en güçlüsü olan Finlanda Komünist Partisi iktidarın izlediği politikanın yerine geçebilecek bir politikanın tesbitine çalıştılar. Teklif ettikleri yeni politika, yerli ve yabancı tekellerin elindeki siyasi ve iktisadi gücün yıkılmasını; toplumsal dönüşümlerin gerçekleştirilmesini; işsizliğe son verilmesini; milli iktisadın genellikle gelişmesini; barışçı bir politikanın izlenmesini öngörüyordu. Seçim kampanyasında ileri sürülen bütün şiarlar, hükûmete katılan burjuva partileriyle sosyalist partiler arasındaki derin karışıklığı dile getirdi. Ama Finlanda Halk Demokratik Birliği, bütün partilerin saldırılarına uğradı. Bu birliğin anti-demokratik bir teşkilât olduğu, diğer partilerin ise – koalisyonun aşırı sağ kanadını teşkil edenler dahil – demokratik örgütler olduğu iddia edildi. Finlanda Halk Demokratik Birliğine saldırmayan tek parti, İşçi Küçük Köylü Sosyal-Demokrat Birliği oldu. Bundan önceki seçimlerde olduğu gibi, Finlanda Halk Demokratik Birliği kendisine karşı açık veya kapalı koalisyon kuran diğer partilerin saldırılarına tek başına savaşmak zorunda kaldı. Finlanda Halk Demokratik Birliği sosyal-demokrat partilerine seçimlerle ilgili bir anlaşma teklif etti, ama Finlanda Sosyal-Demokrat Partisi yöneticileri bu teklifi reddettiler.

İkinci Dünya Savaşı sona erdiğinden beri, Finlanda'da seçimlere katılma oranı daima yüksek olmuştur. Bu yıl seçmenlerin % 83'ü seçime iştirak etti. Halk burjuva politikasını ve burjuva partilerini açıkça reddetti. Finlanda tarihinde üçüncü defa olarak, parlâmentoda bir sosyalist çoğunluk meydana geldi. (İlk 1917 devriminde, ikincisi 1958 de) Geçmişte olduğu gibi, bu çoğunluk pek önemli sayılamaz (97'ye karşı 103 milletvekili) Ama bu fark yine de işçi partilerine verilen oyların arttığını, seçmenlerin sol partileri desteklediğini göstermektedir. Bu seçimlerde en büyük zaferi elde eden, Sosyal-Demokrat Partisi olmuştur. Parlâmentodaki milletvekili sayısı 38 den 55'e yükseldi. Aldığı oy tutarında ise, 200.000 oyluk bir artış görülmektedir. (448.930 dan 644.919 o) Finlanda Halk Demokratik Birliği ile cephe kuran Sosyal-Demokrat Birliği teknik bir zafer kazandı. Bundan

önceki seçimlerde, Finlanda Sosyal-Demokrat Partisi gibi, Sosyal-Demokrat Birliğe de, de Finlandya Halk Demokratik Birliği ile seçimler için cephe kurmayı reddetmişti. Ama sonuç olarak, Sosyal-Demokrat Birliği ancak 100.000 oy ve iki milletvekilliği almıştı. Seçimler seçim bölgesi prensipine göre yapılmıştı, ve sosyal-demokrat Birliği aldığı oylarla iki bölgede ancak birer milletvekilliği kazanabilmişti. Bugün ise Sosyal-Demokrat Birliği adaylarının aldığı oy sayısı 60.628'i bulduğu halde, bu parti 7 milletvekilliği elde edebildi.

Finlanda Halk Demokratik Birliğinin aldığı oy tutarı geçen seçimlere göre azalmıştır. Milletvekilliği sayısı 47 den 41'e düştü, adlı oylar azaldı. Ama bu parti yine büyük bir kitle partisidir. Oy verenlerinin sayısı yarım milyona indi (502.926) Kaybettiği milletvekillikleri müteffiki olan Sosyal-Demokrat Birliğine geçti. Sosyal-Demokrat Birliği seçim bölgelerinde 1-2 er aday gösterdi ancak, ama aylar bu adayların üzerinde toplandı. Sosyal-Demokrat Birliğinin bu kadar az oyla bu kadar çok milletvekilliği alması, Finlandada nisbi sistemin (Belçika sistemi) uygulanmasından ileri geliyor. Ama seçimler için kurulan bu cephe, yeni parlâmentodaki sol çoğunluğu sağladı. Bu blok olmasaydı, Sosyal-Demokrat Birliği seçimlerde tek başına kalırdı. Çünkü Sosyal-Demokrat Partisi bu Birliğin birleşme teklifini reddetmişti. Tek başına kalmış olsaydı, Sosyal-Demokrat Birliğin aldığı oy tutarı doha da düşük olurdu: Eski parlâmentodaki iki milletvekilliği bile temin edemezdi. Bu şartlar, içinde, Finlanda Halk Demokratik Birliği Partisinin milletvekili sayısının azalmasıyla sonuçlandığı halde, seçimlerde işçi partileri arasında cephe kurmak, bütün işçi hareketinin menfaatleri bakımından bir zorunluluktur. Bu cephe kurulmasaydı, parlâmentodaki çoğunluk yine burjuva partilerinin elinde kalırdı.

Finlanda Halk Demokratik Birliğinin bu son seçimlerde uğradığı başarısızlıkların nedenleri çeşitlidir: Finlanda Halk Demokratik Birliği ile Finlanda Komünist Partisi genç seçmenlerin oylarını alamadı. Çünkü diğer partilerden farklı olarak, prensiplerini ve amaçlarını açık olarak belirtmemişlerdi. Seçimlerden önce Finlanda Halk Demokratik Birliği ile Finlanda Komünist Partisi, programlarının yenilemeye karar verdi. Seçimlerde bu yenileme işini hızlandırdı ve kuvvetlendirdiler. Seçimlerden hemen sonra bu partiler, Finlandanın tarım ülkesi halinden çıkıp sanayi ülkesi haline geldiğini; büyük çoğunluğun, şehirlerde ve sanayi bölgelerinde yaşayan emekçiler ve ücretliler olduğunu belirttiler. Ama seçim kampanyası süresi içinde, gerek Finlanda Halk Demokratik Birliği, gerekse Finlanda Komünist Partisi, bu derin ve önemli değişiklikleri yeter kadar hesaba katmamışlardır. Öte yandan, burjuva partilerine karşı tutumlarını değiştiren seçmenlerde, bu gelişme hızla ve açıkça belirtiyor. Bu unsurlar Halk Demokratlarının veya komünistlerin görüşlerini hemen benimsemiyor. Burjuva politikasını desteklemez olunca, bu seçmenler çok tabii olarak Sosyal-Demokrat Partisine oy veriyorlar. Aydınları ve orta tabakaları temsil eden sosyal-demokrat adayların aldığı çok yüksek oy sayısı göz önünde

tutulmalıdır. Aşırı sağcı partiler çok oy kaybetmiştir. Sosyal-Demokrat Partisinin aldığı oyların hepsi, bu sağ partilerden alınmış oylar mıdır, bunu kesinlikle bilmek şimdilik zordur. Her halde muhafazakâr Koalisyon Partisi 6 milletvekilliği kaybetti, parlâmentoda artık sadece 26 temsilcisi bulunuyor. Koalisyon partisinden yüz çeviren 100.000 seçmenin Merkez Partisini desteklemiş olması zayıf bir ihtimaldir. Çünkü Merkez Partisine oy verenlerin sayısında da 26.000 oyluk bir azalma görülmektedir.

Son seçimlerde çok büyük bir zafer elde eden Finlanda Sosyal-Demokrat Partisinin bugünkü durumu kuvvetlidir. Seçimlerden önce Finlanda Halk Demokratik Birliği, Sosyal-Demokrat Partisine birkaç defa işbirliği teklifinde bulundu. Ama Sosyal-Demokrat Partisi yöneticileri bu teklifleri daima reddetti.

Burjuva politikasının başlıca amaçlarından biri, Halk demokratları ile komünistlerin iktidara geçmesini engellemekti. Burjuva sınıfı bu amaca varmıştır. Merkez Partisi ve Sosyal-Demokrat Partisi ile ülkenin en güçlü partilerinden biri olan Finlanda Halk Demokrat Birliği iktidardan uzak kaldı. Sosyal-demokratlar burjuva politikasını destekledi. Bununla beraber, sosyal-demokratların elde ettiği zaferle, durum değişti. Sosyal-demokratlar bugün iktidardadır.

Onları çetin bir imtihan bekliyor. Sol güçlerin işbirliği için bütün şartlar hazır. Ama Sosyal-Demokrat Partisinin yöneticileri arasında, burjuva sınıfı ile işbirliği tercih eden unsurlar güçlüdür. Seçimlerden önce sosyal-demokratlar 8 maddelik bir reform programı açıkladılar. Bu program işçi partileri arasında hareket birliğine temel olacak kadar olumludur. Öte yandan, Sosyal-Demokrat Partisi, bu programın gerçekleşmesi için mücadele edeceğini ısrarla belirtmiştir. Hiç şüphesiz, seçimlerde siyasi bir yenilgiye uğrayan burjuva partileri, Sosyal-demokratların yönetimi altında gerçekleşecek reformlara cephe almıyacaklardır. Sosyal-demokratlar, seçimlerde vaadettikleri reformları politikalarını destekleyen Halk demokratları ile işbirliği yapmadan, gerçekleştirmeye kalkışarlarsa, kötü bir duruma düşerler.

Sosyal-demokratlar 1958 de aynı şekilde hareket ettiler. O dönemde Finlanda Parlâmentosunda sosyalist bir çoğunluk vardı. Seçmenlerin istekleri hesaba katılmadan, teşkil edilen hükümette bütün kilit noktaları burjuva partilerinin temsilcilerine verildi, ve bu hükümet şekline uygun bir politika izlendi. Sosyal-demokratları destekliyen unsurlar arasında memnuniyetsizlik uyandıran ikinci tecrübe ise, bu partinin hükümet içinde burjuva partileriyle işbirliği yapmasıdır. Hiç şüphesiz, bu sefer de sosyal-demokratlar böyle bir işbirliğine kalkışabilirler. Ama böyle bir tutumun sonuçları her halde pek parlak olmaz. İşçi sınıfının, emekleriyle geçinen bütün tabakaların menfaatleri bakımından, sosyalist grupların işbirliği yürütmesi çok olumlu sonuçlar verir. Bu işbirliği ülkenin politikasında önemli bir değişiklik sağlayabilir, isteklerini açıkça bildiren seçmenlerin isteklerini yerine getirebilir.

ÇKP-nin XIII. Kongresinde TKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Yakub Demir yoldaşın selâmlama konuşması

Değerli yoldaşlar!

Geçenlerde Çekoslovak Komünist Partisinin 45-inci kuruluş yılını kutladınız. Bu büyük günün sevincini bizler de sizinle beraber duyduk. XIII. Kongre ile bu 45 yıllık şanlı tarihe yeni sayfalar açıyorsunuz. Bu iki büyük bayramı birlikte kutlamak, sizi selâmlamak fırsatını verdiğiniz için, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına teşekkür ederiz.

ÇKP, Marksizm-Leninizm, proletarya enternasyonalizmi prensiplerini kılavuz edinerek, bu prensiplere daima bağlı kalarak uzun ve çetin savaşlar verdi; işçi sınıfı, Çekoslovak halkı faşizme, kapitalizme karşı zafer kazandı; bu ülkede insanı insanın sömürmesine son verdi; halkın yaratıcı gücünü tutan engelleri yıktı; memleketin ekonomik, teknik ve kültürel gelişmesini hızlandırdı; halkın seviyesini yükseltti. XIII. Kongre Çekoslovak topraklarına tam bir zafer kazanan sosyalizmin daha da geliştirilmesi, komünizme giden yolun açılması amacını güdüyor.

Bugün yeryüzünde sosyalizm ve barış kuvvetleriyle emperyalizm ve gerici kuvvetler arasında çetin bir mücadele geçiyor. Emperyalistler, başta Birleşik Amerika olmak üzere, bağımsızlıkları, egemenlikleri ve hürriyetleri uğrunda savaşan halkları silâhla boğmaya çalışmaktadırlar. Sosyalist memleketlerin, ayrı ayrı düzenlerdeki devletlerin barış içinde yanyana yaşama prensibine dayanan barışçı politikası karşısında emperyalistler içyüzlerini tamamiyle açığa vurmuşlardır.

Memleketimizde anti-emperyalist mücadele hızla gelişmektedir. Türkiyenin gerici çevrelerin emperyalizmin, özellikle Amerikan emperyalizminin sarsılan nüfuzunu geri getirmek için baş vurdukları tedbirler bekledikleri sonucu vermiyor.

Memleketimizin politik hayatında ağırlığını gittikçe daha çok hissettiren işçi sınıfı anti-emperyalist mücadelenin ön safında yer almıştır. Gerici çevrelerin, anti-emperyalist hareketi boğmak için ateşi ilk olarak, işçi sınıfına çevirmesi, onun sosyal ve politik teşkilâtlarını ilk hedef olarak ele

alması bundandır. Son zamanlarda anti-komünizm isterisini kızıştırtmasının başlıca sebebi budur.

Türkiye bugün emperyalizmin, dünya gericiiliğinin köpüklediği, anti-komünizm propagandalarının bellibaşlı merkezlerinden biri haline getirilmiştir. Emperyalizmin amacı, başta Sovyetler Birliği olmak üzere, sosyalist memleketlere karşı giriştiği harp hazırlıklarını geliştirmek, memlekettimizde ve bütün Orta ve Yakın Doğuda gelişmekte olan milli kurtuluş hareketlerini, demokratik gelişmeleri ezmektir. Fakat hızla yayılan sosyalizm ülküsü, memlekettimizdeki anti-komünizm propagandalarının en tesirli panzehiri olmaktadır.

Anti-komünizm propagandalarının başlıca hedeflerinden biri de işçi sınıfını dünya proletaryasından tecrit etmektir. Türk burjuvazisinin işçi sınıfına karşı politikası, eskidenberi bu hedefi de içine almaktadır. Burjuvazi evvelce bu politikasını «Türkiyede işçi sınıfı yoktur» iddiasına dayanırmıştı. Bugün Türkiyede işçi sınıfı 2,5 milyonluk kitlesiyle, sosyal ve politik hayatta gittikçe artan rolüyle inkâr edilmez bir vakiadır.

Bununla beraber, gerici burjuvazi çevreleri, işçi sınıfını dünya proletaryasından tecrit etme politikasına hâlâ bağlıdır. Memlekettimizde anti-komünizmi meslek edinmiş reformist sendika liderleri ve işçi sınıfının ideolojisine yabancı, onun tarihi misyonuna inanmamış bazı küçük burjuva sosyalistleri arasında da bu politikayı benimsiyenlere rastlanıyor.

Fakat, işçi hareketinin gelişmesinin, kuvvetlenmesinin ancak milletlerarası işçi ve sendika hareketiyle birlik ve dayanışma temeli üzerinde mümkün olabileceğini kavramış gerçek sendika ve işçi onderleri bizde de vardır. Milletlerarası işçi hareketinin desteği dışında, emperyalizme karşı tam bir zafer elde edilemeyeceğini Türk işçisi Türk halkı kendi tecrübesiyle öğrenmiştir.

Kongrenize büyük başarılar dileriz.

Yaşasın şanlı Çekoslovak komünist Partisi!

Yaşasın Dünya Komünist Hareketinin Birliği!

Yaşasın Halklararası dostluk ve barış!

Yaşasın Komünizm!

İÇİNDEKİLER

SBKP-nin XXIII. Kongresi birlik bayrağını dahada yükseltti	381
--	-----

GELİŞEN ÜLKELERİN MESELELERİ

Mihail Pankin

Sovyetler Birliği ile gelişme yoluna yeni giren ülkeler arasında iktisadi işbirliği	400
--	-----

KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİNDE

Gus Hall

Amerikan komünistleri barış ve kalkınma uğrunda yürütülen savaşa öncülük ediyorlar	411
---	-----

Vastlaf Opluştil

Tropik Afrikada sosyalizm üstüne bazı düşünceler	426
--	-----

Macmut Diop

Senegal'de siyasi partiler ve yurtsever güçlerin birliği	436
--	-----

KAPİTALİST ÜLKELERDE POLİTİK OLAYLAR

Erkki Salomaa

Finlanda'da parlâmento seçimleri	447
--	-----

ÖZEL SAYFALARIMIZ

TKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Yakub Demir yoldaşın ÇKP'si

XIII. Kongresini selâmlama konuşması	451
--	-----

İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Grays Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyancası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2. Roma

Almançası:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstädtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r., Nicosia

Rusçası:

Stredisko pro rozsirovani tisku, Praha 6, Thákurova 3

Fransızcası:

Societe d'Édition et d'Enformation 9, Boulevard des Italiens Paris (2e)

İspanyolcası:

Ediciones Pueblos Unidos Casilla Correo 589, Montevideo

Japoncası:

Nauka Ltd., 2, Kanad-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsvagen 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarcası:

Raznoiznos, I, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» – Stredisko pro rozsirovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3

Fiyatı 1 lira